

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 912

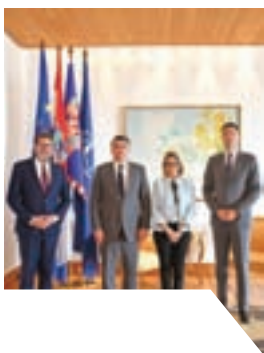
9. LISTOPADA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Petrovaradin i Srijemska Kamenica

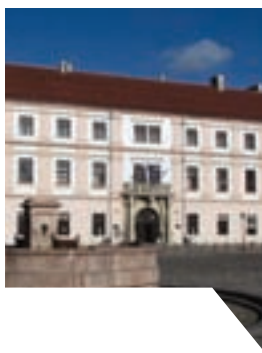
**Suočavanje sa
etničkim protjerivanjem**

5

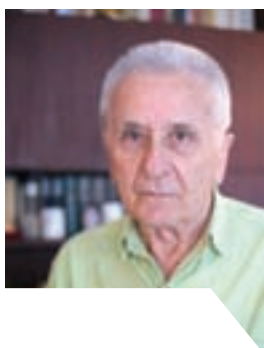
Predsjednik RH primio predstavnike HNV-a i DSHV-a

Milanović: Spreman posjetiti Hrvate u Srbiji

10

Nova akademska godina
Neki novi »klinci« izrasli u brucoše

12

Matija Molcer, pjesnik, prevoditelj, kritičar, publicist, pijanist, skladatelj i slikar

Stvaralački vrtovi

19

S radom počele prve jaslice na hrvatskom jeziku

Iz potrebe do radosti

30

20. Festival bunjevački pisama

Trijumf pjesme Neće Dunav zbog nas stati

32

Međunarodni stručni skup u okviru XIX. Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova

Čitanjem do uključenosti

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Između dva broja

Između dva broja *Hrvatske riječi* članica Gradskog vijeća Grada Novog Sada, kojoj je povjerena briga o obrazovanju, **Dina Vučinić** ispričala se zbog svog *twitta* od prije godinu i pol u kome je Hrvate nazvala trajno oboljelim nacijom. Između dva broja *Hrvatske riječi* u Hrtkovcima je osvanuo natpis – četnički štab. Između dva broja *Hrvatske riječi* na panel raspravi u Novom Sadu ponovno se progovorilo o događajima iz 90-ih i protjerivanju Hrvata iz Petrovaradina i Srijemske Kamenice.

Iskren ili (više vjerujem u ovo drugo) iznuđen potez, tek isprika Vučinićeve nešto je novo na našoj političkoj pozornici na kojoj političari još uvijek nisu skloni priznavanju vlastitih pogrešaka, već na-protiv: upornom istraivanju u obrani svojih stavova i postupaka.

Iskrenu ili neiskrenu ispriku zasigurno nećemo čuti od visokog dužnosnika **Šešeljevih** radikala **Đurađa Jakšića** zbog natpisa u Hrtkovcima. Na žalost, to je samo jedan od nastavaka onog što Šešeljevi radikali smišljeno rade od devedesetih. Što bi rekao **Željko Stanetić**, direktor Vojvođanskog građanskog centra: ludilo i dalje traje. Ili kako bi rekao povjesničar **Milivoj Bešlin** »organizirani zaborav«.

Upravo o tom organiziranom zaboravu govorilo se na panel raspravi u Novom Sadu, gdje se ponovno progovorilo o etničkom protjerivanju Hrvata. Zaboravu danas, a prešućivanju i okretanju glave prije četvrt stoljeća. »Svi koji su tada živjeli, mogli su znati što se dešava. I tada su postojali nenacionalistički i nemiloševićevski mediji. Na kraju krajeva, mogli ste primijetiti kako neki ljudi odjednom, preko noći, više ne žive s nama. Oni su poput onih koji su u Beogradu 1941. godine pili pivo u *Kasini*, dok su se na Terazijama klatili obješeni antifašisti«, kazao je Bešlin.

Tom mirnom ispijanju u *Kasini* ili na nekom dugom mjestu skloni smo i danas. U svemu. A samo rijetki imaju hrabrosti ne okretati glavu, ne zatvarati oči i ne šutjeti. I za to platiti visoku cijenu.

Z. V.

Pokrenut stegovni postupak protiv člana Vijeća DSHV-a Darka Sarića Lukendića

Predsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini pokrenulo je, na prijedlog predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**, na svojoj sjednici 1. listopada 2020. godine, stegovni postupak protiv **Darka Sarića Lukendića** zbog povrede Statuta DSHV-a i nepoštivanja odluka Vijeća i Predsjedništva DSHV-a.

U obrazloženju za pokretanje stegovnog postupka se kaže kako Darko Sarić Lukendić u DSHV-u obnaša dužnosti predsjednika Mjesne organizacije DSHV-a Ker, Podružnica Subotica i člana Vijeća DSHV-a, te je pasivnim odnosom spram gotovo svih aktivnosti u predizbornom djelovanju DSHV-a, koji su održani 21. lipnja 2020., izravno pridonio ostvarenim slabijim izbornim rezultatima. Istaknuto je kako je djelovanje Sarića Lukendića nakon izbora mimo i protivno temeljnim dokumentima i odlukama tijela DSHV-a u svezi s izborima, za koje je kao član Vijeća DSHV-a i sam potvrdno glasovao, konkretni razlog za pokretanje stegovnog postupka.

»Sarić Lukendić je 3. kolovoza 2020. godine uputio dopis predsjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasni Vojnić**, koja je u to vrijeme bila na godišnjem odmoru i izvan Republike Srbije, u kojem je iznio niz neistina koje se vezuju uz rad DSHV-a i predsjednika Tomislava Žigmanova, zatim nekoliko ocjena koje su suprotne važećim stajalištima DSHV-a usvojenim na mjerodavnim tijelima te predložio niz aktivnosti koje imaju za cilj isključivanje DSHV-a iz određenih političkih procesa, što je u suprotnosti sa sljedećim člancima Statuta DSHV-a: čl. 17. u nekoliko stavaka (1, 2, 3, 6) i čl. 18., također u nekoliko stavaka (1, 2, 4, 5).

Prijedlozima koje je iznio u 'dopisu' Sarić Lukendić o uključivanju predstavnika hrvatske zajednice u procese donošenja odluka isključio je DSHV te umjesto naše političke stranke u ovaj proces predložio HNV kao sugovornika i tako ga pokušao staviti u situaciju da djeluje izvan Zakonom predviđenog okvira, čime je ozbiljno prekršio članak 17., stavak 1, 2, 3 i 6 te članak 18., stavak 1, 2, 4 i 5. Isti je prijedlog na službenom memorandumu HNV-a poslao ne samo predsjednici HNV-a nego i dopredsjednicima i članovima Izvršnog odbora HNV-a, kao i predstavnicima pojedinih tijela Republike Hrvatske i dopisniku HINA-e iz Subotice, čime je dodatno osnažio političko delegitimiziranje DSHV-a.

Navedenim postupanjem Darko Sarić Lukendić se ogriješio o Statut DSHV-a. Povreda se karakterizira kao teža s obzirom na činjenicu da se radi o članu DSHV-a koji je član Vijeća DSHV-a i dužnosnik HNV-a, član Izvršnog odbora zadužen za kulturu, a izabran s liste koju je predvodio DSHV te je na taj način bio u prilici utjecati protivno temeljnim dokumentima i odlukama DSHV-a na veći broj članova. Na temelju svega iznesenoga, a sukladno članku 4. i članku 7. Pravilnika o stegovnoj odgovornosti, predložena je mjera isključenja Darka Sarića Lukendića iz članstva u DSHV-u, a Predsjedništvo je prijedlog prihvatilo s 8 glasova 'za', protiv je bilo 1, a suzdržanih 2.

Prema članku 9. Pravilnika o stegovnoj odgovornosti, predsjednik DSHV-a će zakazati raspravu, koja će se održati najmanje 14 dana od dana upućivanja poziva članu protiv koga je pokrenut postupak«, navodi se u priopćenju ove stranke.

Dina Vučinić: Emotivno sam reagirala, sada vjerovatno ne bih

Članica Gradskog vijeća Novog Sada zadužena za obrazovanje **Dina Vučinić** ispričala se zbog twitta od prije godinu i pol dana, kada je Hrvate nazvala »trajno oboljelom nacijom«.

Dina Vučinić je navela da je taj twitt napisala kao rekaciju na napad na vaterpoliste *Crvene zvezde* u Splitu, dodavši kako je rođena u Zagrebu i kako je većina njene porodice u nacionalno mješovitim brakovima.

»Emotivno sam reagirala u tom trenutku, sada vjerovatno ne bih. Jako mi je žao zbog tog twitta. Podsjetit ću vas da sam rođena u Zagrebu, većina moje rodbine je u nacionalno mješovitim brakovima. Prije tri tjedna sam bila u tom istom Zagrebu, na sestrinoj svadbi, koja je udana za Hrvata. Dosta moje familije vodi porijeklo iz Hrvatske. Nemam ništa protiv Hrvata, to je bio moj emotivni izljev na twitteru. Žao mi je zbog toga«, rekla je Vučinić.

Ona je kazala da joj porodica proživljava pakao od dana kada su mediji počeli izvještavati o njenom twittu, dodavši da je bila u Odjelu za visokotehnološki kriminal.

Jakšić: »Hrtkovci – glavno četničko uporište!«

Visoki dužnosnik Srpske radikalne stranke **Đurađ Jakšić** objavio je na Twitteru fotografije kuće u selu Hrtkovci za koju je naveo da je »glavno četničko uporište«, objavila je *Beta*. Riječ je o kući koju je lider SRS-a **Vojislav Šešelj** kupio u Hrtkovcima nakon povratka iz zatvora i u kojoj je 2019. godine održan kongres radikala.

»Doterali smo malo fasadu! Hrtkovci – glavno četničko uporište!«, napisao je Jakšić na Twitteru.

»Ajmo još jedan krug... Hrtkovci – glavni četnički štab iz drugog ugla. P. S. Upalio se dosmanlijski ološ, drugosrbijanci, kojekakve iskompleksirane bitange, ustaše, autonomaška govna – samo za tu bandu jedna slika sa levog krila«, naveo je Jakšić.

Podsjetimo, Šešelj je 6. svibnja 1992. godine na mitingu radikala u Hrtkovcima pročitao imena 17 mještana hrvatske nacionalnosti kojima je javno poručeno da se moraju iseliti, jer će u suprotnom biti protjerani. Haški tribunal je zaključio kako je Šešelj tim govorom potaknuo progon, deportaciju i prisilno premještanje Hrvata iz Hrtkovaca. Tribunal je na suđenju priložio listu od 722 imena Hrvata protjeranih iz ovog srijemskog sela.

H. R.

Milanović: Spreman posjetiti Hrvate u Srbiji

Predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović** primio je predstavnike Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji, predsjednicu **Jasnu Vojnić** i dopredsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća za Suboticu **Ladislava Suknovića**, te predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislava Žigmanova**.

Predstavnici HNV-a i DSHV-a upoznali su predsjednika Milanovića sa svojim dosadašnjim djelovanjem u zaštiti i promicanju prava Hrvata u Srbiji, kao i s uvjetima u kojima djeluju te s problemima s kojima se susreću.

Predsjednik Milanović podržao je njihov rad, a u razgovoru istaknuo kako očekuje da će se standardi koje Hrvatska primjenjuje u zaštiti i promicanju prava nacionalnih manjina u jednakoj mjeri primjenjivati i za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji. Predsjednik Milanović izrazio je spremnost da posjeti Hrvate koji žive u Srbiji i na taj način potvrdi brigu Hrvatske za hrvatsku zajednicu u susjednoj

državi. U razgovoru s predstavnicima HNV-a i DSHV-a Predsjednik Hrvatske je podsjetio kako je poštivanje prava i zaštita nacionalnih manjina bio i ostao važan kriterij na putu prema članstvu u Europskoj uniji.

Predsjednik Skupštine grada Subotice primio delegaciju HNV-a

Predsjednik Skupštine grada Subotice dr. **Bálint Pásztor** sastao se prošloga četvrtka, 1. listopada, s delegacijom Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji koju je predvodila predsjednica **Jasna Vojnić**. Delegaciju HNV-a su činili predsjednik Izvršnog odbora **Lazar Cvijin** i predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal**.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić upoznala je predsjednika Skupštine grada o dosadašnjim aktivnostima i radu Vijeća, kao i pomacima koji su se nedavno ostvarili, a izuzetno su važni za hrvatsku zajednicu u Srbiji – osiguran prostor za područni ured HNV-a i udruge kulture u Beogradu, kao i ulazak u posjed dijela rodne

kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu čije svečano otvaranje treba da se održi u petak, 16. listopada 2020. godine, za jedan od četiri praznika hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji – Dan rođenja bana Josipa Jelačića.

Na sastanku je bilo riječi i o izazovima i problemima s kojima se suočava hrvatska nacionalna manjina, a tiču se oblasti u kojima

Hrvatsko nacionalno vijeće ima ovlasti – obrazovanje, informiranje, kultura i službena uporaba jezika i pisma. Kada je u pitanju obrazovanje, osim što je naglašeno da je ove godine obilježeno punih 18 godina postojanja cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, spomenuti su i neki od problema – poput upošljavanja jezično-stručnog kadra u školama na teritoriju Subotice, Hrvatski školski centar, provođenje prava na uporabu hrvatskog jezika i pisma u školama i sl. Kada je u pitanju informiranje na hrvatskom jeziku, iskazan je problem nemogućnosti informiranja pripadnika hrvatske zajednice na hrvatskom jeziku na lokalnom nivou odnosno u Gradu Subotici zbog problema projektnog financiranja udruga koja se time bave. Također, ukazano je i na pitanje medijske vidljivosti i praćenja hrvatske zajednice u lokalnim medijima. Bilo je riječi i o stavljanju u funkciju obnovljenog Doma kulture u Tavankutu te potrebi nazočnosti visokih dužnika Grada Subotice na kulturnih i drugim priredbama koje hrvatska zajednica priređuje. Također, na sastanku je spomenuto da, iako je hrvatski jezik u službenoj uporabi u Gradu Subotici, nerijetko je zabilježeno neprovođenje istog ili bar ne u dovoljnoj mjeri što je garantirano. Predsjednica HNV-a je naglasila važnost uspostave partnerskih odnosa s institucijama hrvatske zajednice u rješavanju problema.

Predsjednik Skupštine grada Subotice dr. Bálint Pásztor i njegovi suradnici su obećali da će se u budućnosti zauzeti za probleme pripadnika hrvatske zajednice u Gradu Subotici u resorima u kojima imaju ovlasti. Također, dogovoreno je da će se ovakvi sastanci radi ostvarenja uspješne suradnje i ubuduće održavati.

(HNV)

Suočavanje s etničkim protjerivanjem mora biti projekt države

»Tema protjerivanja srijemskih Hrvata na sigurnom je putu zaborava«, kaže Željko Stanetić * »I intelektualci i mediji išli su u pravcu da se jedan narod, budući da nije bio većinski u Vojvodini, obilježi i da nestane«, kaže Marko Kljajić

»Vojvodina između šutnje i zaborava« naziv je panel rasprave, koja je organizirana u Novom Sadu, a na kojoj se govorilo o protjerivanju Hrvata iz Petrovaradina i Srijemske Kamenice tijekom 90-ih. Organizatori su, kako su naveli na početku tribine, njegujući kulturu sjećanja, htjeli vidjeti kako je protjerivanje Hrvata iz velikog grada, kao što je Novi Sad, bilo percipirano od stanovnika tog grada onda kada se dogodilo (posljednje desetljeće prošlog stoljeća), te koga i na koji način ono zanima danas.

Povjesničar **Milivoj Bešlin** podsjetio je na uzrok ratova u tom periodu i okarakterizirao ga kao htijenje »ideologije srpskog nacionalizma da Jugoslavija bude jedino po mjeri Srba na cijelom srpskom etničkom prostoru«.

»U postupku ostvarivanja tog cilja važan je bio otpor iz Beograda autonomiji pokrajina. Već tijekom osamdesetih godina se taj stav pomjerio ka stvaranju srpske etničke države. Zbog toga su ratovi 1990-ih započeli u Vojvodini – ona je bila prva žrtva srpskog nacionalističkog pohoda. Budući da je savezna država bila garant pokrajinskih autonomija, ta razina vlasti je smatrala da će se nacionalisti tu zaustaviti ako se, nahrane' pokrajinama. No, naročito nakon jogurt-revolucije, savezna vlast nije zaštitila pokrajinske autonomije i to je bila kapitulacija pred Miloševićem«, kazao je on.

Iako formalna odluka da manjine ne trebaju postojati na područjima etnički homogenih država nije nikad donesena, kada se, po mišljenju Bešlina, promijenio kontekst nacionalne države, riješeno je da se svaka vrsta »drugosti« mora protjerati.

Organizirani zaborav

Za sudionike u panelu činjenica da je velika većina stanovnika Petrovaradina, Kamenice i cijelog Srijema zatvarala oči pred izgonom Hrvata može biti sagledana na više načina, ali se ne može opravdati.

»Svi koji su živjeli u ovim mjestima u tom trenutku mogli su znati što se događa. I tada su postojali neovisni mediji koji su izvješćivali o tome. Mogli ste vidjeti da u vašoj ulici neki ljudi više ne žive, a ako su vaša djeca išla u razred s nekom drugom

djecom koje više nije bilo u školi, o tome se u kući sigurno pričalo. Ako je to zaboravljeno, to je organizirani zaborav«, kazao je Bešlin.

Jedna od malobrojnih civilnih udruga koja je odlučila ne biti nijemi promatrač ovoga zaborava je Vojvođanski građanski centar. **Željko Stanetić** i ostali članovi Centra pokrenuli su projekt »Neispričane priče« koji, napose u filmu *Nepodobni građani*, jasno svjedoči o protjerivanju Hrvata na primjeru zabilježenih karakterističnih pojedinačnih sudbina.

»Tema protjerivanja srijemskih Hrvata na sigurnom je putu zaborava. Sada se čak i podsjećanje na obljetnicu **Šešeljeva** govora u Hrtkovcima iz svibnja 1992., kada je praktički izdiktirao imena obitelji koje se imaju odseliti, objavi samo na par internetskih portala. S obzirom na sve što je on izjavljivao od kada se vratio iz Haaga u Srbiju, i na odsutnost regiranja na to, možemo biti ponosni na to što postoje ljudi koji žele čuti i pričati o protjerivanju Hrvata, koliko god mi za institucije sustava ne bili bitni«, kazao je Stanetić.

Marko Kljajić, tadašnji župnik petrovaradinske župe sv. Roka, kaže da ne može zaboraviti godine u kojima je Stanetić bio jedan od rijetkih koji je došao pitati što se događa.

»Novosadski *Dnevnik* bio je... Bože, sačuvaj! Tadašnji *Građanski list* znao je ponešto objaviti zahvaljujući hrabrim novinarima

Iseljeno više od 600 Hrvata

Prema podacima iz knjige Marka Kljajića *Antimemoari – kako je umirao moj narod I*, od 1991. do 1996. se iz Petrovaradina iselilo 528 Hrvata katolika (140 obitelji). U periodu od 1990. do 1996. iz Srijemske Kamenice iselilo se 116 katolika Hrvata. Podatci državnog popisa kažu da je udio Hrvata u ukupnom broju stanovništva Petrovaradina 1991. godine bio 19,81%, 2002. godine 9,86%, a 2011. godine 6,98% (1.034 osobe). Kada je u pitanju Srijemska Kamenica, 1991. godine je u njoj živjelo 9,45% Hrvata, jedanaest godina kasnije 5%, dok su se 2011. od 12.273 žitelja Kamenice, njih 446 izjasnili kao Hrvati.

koji su vidjeli istinu o stradanju Hrvata u istočnom Srijemu. I intelektualci i mediji išli su u pravcu da se jedan narod, budući da nije bio većinski u Vojvodini, obilježi i da nestane. Umnogome su u tome uspjeli», kazao je u svojem prisjećanju preč. Kljajić na službi u srijemskim župama od 1983. godine.

»Svih osam prozora na župnom domu u Preradovićevoj 160 u Petrovaradinu, gdje sam živio, bili su porazbijani od 1991. do 1995. godine. Izišao sam jednom noću, u pidžami, i zatekao razbijača prozora u njegovom djelu. Na upit zašto to čini dobio sam psovke. 'Sačekaj policiju, pa njima objasni ako sam nešto zlo učinio. Uznemiravaš me, razbijaš prozore...', kazah mu. Policija, koju sam pozvao u međuvremenu, isprva je rekla da ne vidi razbijene prozore, a nakon toga je policajac nonšalantno kazao: 'Skinite okno, odnesite kod staklara, platite, uzmite račun i tužite ga.' 'Ali, psuje mi mater ustašku!', kazah. Policajac je svoju 'zaštitu' završio riječima 'U Srbiji je verbalni delikt dokinut'. Kada su mi prebili majku, sedamdesetpetogodišnju staricu, odvezao sam ju u bolnicu u Kamenicu, a prije toga smo otišli u policiju. Mamu su satjerali u gradski autobus koji se okreće ispred župnog stana, a vozač je sjedio kao da se ništa ne događa. U autobusu su sjedili putnici – nitko ništa! Nasilnici su ušli za njom i bacili ju na sjedalo autobusa. Kroz gradski autobus se pričalo kako ju je i trebalo prebiti, jer je sjedila na sanduku punom oružja koje su popovi dijelili Hrvatima u Srijemu. U *Dnevniku* je pisalo kako 'odabrani momci vežbaju oružje u petrovaradinskim podrumima'. Pitao sam se što radi policija ako to novine znaju? Tu nemate što reći«, posvjedočio je Kljajić.

Nacionalistički narativi i dalje prisutni

Na upit o mogućnostima društvenoga označavanja onih koji su doveli do ovih događaja Milivoj Bešlin je ustvrdio da ne možete imati društveni napredak ako je društvo ostalo u nacionalističkim i ratnim narativima.

»Imamo oživljavanje toga, posebno od 2012. godine. Postpetolistopadski režim nije učinio puno, ali je makar nacionalizam

bio sklonjen. U međuvremenu su propale sve reforme, narativi o boljem životu, sva lažna obećanja i na javnu scenu isplivavaju samo nasilje, kriminal i korupcija, a presvučeni radikali vraćaju se onome što su bili u devedesetim godinama, braneći naslijeđe nasilja i rata u čijoj je osnovi nacionalistička ideologija. Najveći uspjeh režima iz devedesetih godina je to što su oni ideološku matricu uspjeli tako dobro formirati i utemeljiti da bi nove generacije bez problema u nekim drugačijim okolnostima ponovile sve«, zaključio je on.

»Vidim da postoji ozbiljna skupina mladih ljudi rođenih oko 2000. godine koja je odoljela nacionalizmu, ali postoji i dosta mladih koji kažu da ih ne zanima period u kojem nisu živjeli. Mislim da možemo očekivati jačanje nacionalizma među onima koji nisu rođeni u periodu kad se ovo događalo. Sve zemlje imaju sve veći problem priznati žrtve onih drugih. Nitko se ne suočava s onim

što je u ime neke politike učinjeno s njegove strane već samo pokušavaju okriviti druge. Ako nemate druge informacije, a to je jedino što vam se servira kroz obrazovni sustav i medije, bilo bi jako čudno da ne potpadnete pod nacionalističku matricu«, kazao je na tribini Stanetić.

Milivoj Bešlin je dodao da oni koji sudjeluju na ovakvim tribinama često smiruju svoju savjest i na tome se sve završava.

»Etničko protjerivanje Hrvata u Vojvodini bio je organizirani zločin države, pa i suočavanje s njim mora biti projekt države. Ako ona to ne učini, to će ostati tabu tema«, misli Bešlin.

Moderatorica je upitala svećenika Kljajića postoji li obeštećenje koje bi ga zadovoljilo.

»Ne tražim ništa. To sam rekao i sucu **Alimpiću** na suđenju napadačima na moju majku. Bilo bi mi zadovoljstvo kada bih čuo više ovakvih priča u medijima, jer sam najveći dio svog života proživio ovdje i ostalo mi je još par godina do mirovine«, kazao je on.

»Mislim da objašnjavanjem ljudima kako je protjerivanje Hrvata pogodilo nečiji život možemo probuditi interes. Mnogi kažu da ih to ne zanima, da nemaju veze s tim, a onda im objasniš na prizemnom primjeru sudbine jedne osobe s kojom je moguće identificirati se. Onda kreću pitanja. Kada mladima kažete da su iz Rume protjerivane cijele obitelji, uz prebijanje njihovih članova ili danonočno uznemiravanje uz ubacivanje bombi u dvorište, a policija je bila na 200 metara od tog mjesta, nemoguće je da će ta mlada osoba ostati nijema na to. Osobno sam vezan za ove događaje, jer sam živio u Vognju, a u Rumi je bio štab radikala u kojem su pravljani planovi za protjerivanje Hrvata iz tog dijela Vojvodine. Zaista sam ostao lišen tih informacija do svog zrelog doba. Kada sam to čuo i shvatio da je moj profesor matematike bio ozbiljno maltretiran tih godina, naravno da me je zainteresiralo, jer ga poznajem«, posvjedočio je Stanetić.

Panel raspravu »Vojvodina između šutnje i zaborava« organizirao je Centar za primijenjenu povijest u Novom Sadu 30. rujna

Marko Tucakov

Istraživanje socijalnih odnosa između etničkih zajednica u Srbiji

Podaci i analize kao osnov kreiranja javnih politika

Nacionalne manjine nisu integrirane u društveni sustav, postoji etnička distanca koja je prepreka integraciji, a sustav ustavnopravne zaštite nije pridonio efektivnom i djelotvornom ostvarivanju prava na zaštitu etničkog, kulturnog i jezičnog identiteta, tri su hipoteze koje su provjeravane i, kako navode autori, i dokazane u sociološkom istraživanju koje su proveli Centar za istraživanje etniciteta i Institut društvenih nauka iz Beograda uz potporu Fonda za otvoreno društvo.

Bez dužnosnika iz javne uprave

Predstavnica Fonda **Aleksandra Šanjević** je tijekom predstavljanja u *Media centru* i putem Zoom platforme 30. rujna rekla kako su uvjereni da se niti o jednoj temi, a posebno ovako osjetljivim temama, ne može govoriti na temelju dojмова već podataka.

»Namjeravamo još više staviti akcent na prikupljanje podataka i na istraživanje kao osnov kreiranja javnih politika. I ovo istraživanje je namijenjeno javnoj upravi i svim nivoima donositelja odluka, pa do nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i organizacija civilnog društva i pojedinaca. Želimo da ovaj dokument pridonese kreiranju javnih politika u ovom području kao i unaprjeđenju prakse, a Fondacija će poseban akcent staviti na ispitivanje učinaka i efektivnosti javnih politika, odnosno da se već u samom procesu kreiranja javnih politika predvide mehanizmi ispitivanja njihovih efekata.«

Ipak, iako rijetka istraživanja na ovu temu, i veoma značajna za unaprjeđenje etničkih odnosa, predstavljanje njihovih rezultata nije privuklo pažnju niti jednog državnog tijela, pa ni onih nadležnih za ovo područje, kazao je sarkastično direktor Instituta dr. sc. **Goran Bašić**.

»Kad smo ovo istraživanje koncipirali i provodili ga, imali smo na umu da su ti podaci potrebni javnoj upravi i nacionalnim vijećima, a onda eventualno međunarodnoj zajednici kao i akademskoj zajednici. Utrošili smo puno sati i truda na ovo istraživanje i smatrali smo da će biti od koristi javnoj upravi koja je od međunarodnih organizacija dobila preporuke da ubuduće, kada piše izvještaje o ostvarivanju manjinskih prava, piše na temelju podataka, jer podatke nemaju. Siguran sam da danas u dvorani nema niti jednog predstavnika javne uprave, kao ni na aplikaciji, a takav odnos nije niti od danas niti od jučer. Institutu nije potrebno prisustvo dužnosnika kako bi mi nam oni dizali rejting ili mi time postali važniji, već su nam potrebni kao partneri kako bismo mogli raditi ono što piše u Strategiji razvoja znanosti, doprinositi unaprjeđenju javnih politika na temelju podataka i na njima zasnovnim validnim analizama«, istaknuo je Bašić.

Uzorak i varijable

Dr. sc. **Bojan Todosijević** je predočio metodološke aspekte istraživačkog projekta. Primijenjeno je osam upitnika, na srpskom i sedam manjinskih jezika.

»Idealno bi bilo da se istraživanje provelo na reprezentativnim uzorcima većinskog i svih manjinskih grupa, licem u lice, no to nije bilo izvodljivo te se istraživanje provelo na prigodnom uzorku i to putem upitnika postavljenog na internet, a kod manjinskih grupa, koje su se slabije odazvale, primijenjeno je i dodatno ispitivanje putem upitnika licem u lice. Većinski, srpski, uzorak je obuhvatio 2.200 ispitanika, a manjinski 759 ispitanika iz sedam manjinskih grupa (upitnici na albanskom 62, bošnjačkom 148, hrvatskom 98, mađarskom 190, rumunjskom 67, romskom 127 i slovačkom 67).

Upitnici su sadržavali varijable razvrstane u nekoliko tematskih kategorija: ostvarene socijalne kontakte (prijateljske, rodbinske), socijalnu distancu (Bogardusova skala), percipiranu socijalnu distancu u društvu, afirmativne politike usmjerene na podršku nacionalnim manjinama, mogućnost da pripadnici manjina obavljaju pojedine društvene i političke uloge, upotrebu manjinskog/većinskog jezika, stav prema obrazovanju na manjinskim jezicima, percepciju ravnopravnosti i diskriminacije, religioznost i religijsku distancu, te individualno-psihološke dispozicije. Manjinski upitnici su sadržavali i pitanja koja se odnose na ostvarivanje prava iz domene kulturne autonomije i uloge manjinske samouprave (nacionalnih vijeća) i afektivnu orijentaciju prema Srbiji i matičnoj državi.

Socijalna distanca

Socijalna distanca između nacionalnih zajednica je mjerena na temelju tri grupe pitanja – ostvarene međusobne socijalne kontakte (prijateljske i rodbinske veze), na temelju stavova (osobnih) i pretpostavljenih (kako percipira da misle drugi u njegovom okruženju) o pripadnicima drugih nacionalnih zajednica – suživot u zajedničkoj državi i susjedstvu, prihvaćanje poznanstva i prijateljstva, kolege na poslu i brak. Treća grupa pitanja se odnosila na povjerenje ispitanika u pripadnike drugih etničkih grupa za obavljanje određenih društvenih uloga (predsjednik općine, države, premijer, ministar...).

Rezultati ukazuju na određenu zatvorenost etničkih zajednica kako većinske, tako i manjinskih, u odnosu na već uspostavljena prijateljstva i rodbinske veze. Kada je u pitanju odnos između Srba i Hrvata, Hrvati iskazuju naj snažnije prijateljske veze sa Srbima 89,6%, a ispitanici srpske nacionalnosti prema Hrvatima u 80,7% iskazuju prijateljski odnos. Najniži

Etnički osjetljivi i raščlanjeni podaci ne postoje u planiranju javnih politika, a preporuke su da se podaci pribave i da budu u funkciji evaluacije javnih politika, rekao je dr. sc. Bašić * Povjerenje pripadnika većinskog naroda da pripadnici nacionalnih manjina obavljaju javne političke funkcije ne prelazi 40%

Aleksandra Šanjević i Goran Bašić

stupanj prijateljskih odnosa je odnos Srba prema Albancima (39,6%).

Kada je riječ o drugoj grupi pitanja, postoji znatna razlika između osobnih stavova i pretpostavljenih (percipiranih) stavova bliskih osoba iz iste etničke grupe. U većini je pretpostavljeno mišljenje drugih znatno negativnije od osobnog stava ispitanika. Kada je riječ o pripadnicima većinskog, srpskog, naroda najveća je socijalna distanca prema Albancima i Romima, a između pripadnika drugih nacionalnosti je »promjenljiva«. Stabilnije socijalne odnose, navodi se u rezultatima, iskazuju pripadnici nacionalnih manjina tradicionalno nastanjenih na području Vojvodine.

Odnos ispitanika srpske nacionalnosti prema društvenim ulogama pripadnika nacionalnih manjina je jedan od jasnih pokazatelja povjerenja i njihovog prihvatanja. Rezultati pokazuju da Srbi u većoj mjeri prihvaćaju pripadnike nacionalnih manjina na neposrednim društvenim funkcijama (liječnik, nastavnik) nego li na javnim političkim funkcijama (predsjednik, premijer...). Povjerenje većine da pripadnici nacionalnih manjina obavljaju javne političke funkcije ne prelazi 40%. Najviše povjerenja je iskazano prema Slovacima, a najmanje prema Albancima. Da predsjednik države bude Slovak slaže se u potpunosti 39,1% Srba, da bude Rom 37,6%, Rumunj 36,3%, Mađar 36,1%, Bošnjak 34,0%, Hrvat 31,9% i Albanac 24,7%.

Zadovoljstvo manjinskim samoupravama

Upitnikom za pripadnike nacionalnih manjina ispitivano je i zadovoljstvo radom nacionalnomanjinskih vijeća. Jedino su ispitanici mađarske nacionalnosti većinom zadovoljni radom Mađarskog nacionalnog vijeća (66,3%) dok ih 16,5% nije zadovoljno. Ispitanici ostalih nacionalnosti su nezadovoljni radom svojih manjinskih samouprava, i to 73,1% romske, 58,3% bošnjačke,

56,7% slovačke, 53,1% rumunjske, 53,6% hrvatske i 48,6% albanske nacionalnosti je nezadovoljno radom svojih manjinskih samouprava.

Predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća **Jenő Hajnal** kazao je kako prikupljeni podaci imaju praktičnu korist i predstavljaju oslonac u radu nacionalnih vijeća. Izrazio je zadovoljstvo rezultatima koji pokazuju da je dvije trećine ispitanika iz mađarskog uzorka zadovoljno dok je oko 16 posto izrazilo kritičan stav prema radu Mađarskog nacionalnog vijeća.

Predstavnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Baštovanović** je izrazio zadovoljstvo istraživanjem čiji rezultati »u neku ruku razbijaju određene mitove koji postoje i narative kada su u pitanju odnosi između Srba i Hrvata«.

»Uvijek smo isticali da smo zajednica koja je nastojala biti integrirana, a na tom putu smo se suočavali s mnogo osporavanja, što kroz medije, što od određenih državnih dužnosnika, ali mislimo da je ovo dobar početak za dalja istraživanja i ukazivanja«, kazao je Baštovanović te je izrazio i određenu skepsu prema dijelu rezultata koji se odnosi na nacionalno-manjinska vijeća.

»Dvije stvari su dosta sporne. Moramo istaknuti zbog čega postoji određeno nepovjerenje. Mi smo, naime, nova nacionalna zajednica koja svoje institucije i kapacitet gradi tek nešto više od desetljeća i u ovakvom sustavu ostvarivanja manjinskih prava prosječnom pripadniku zajednice katkada je nejasno što su to nacionalna vijeća, što to nacionalno vijeće radi, a naše je djelovanje nakon katastrofalnih zakonskih izmjena 2018. godine umnogome onemogućeno. Istodobno, treba biti svjestan da u medijskoj sferi rad nacionalnih vijeća nije dovoljno dominantan niti se prikazuju na odgovarajući način pozitivne strane djelovanja Vijeća«, kazao je Baštovanović, i kada su Hrvati i Hrvatsko nacionalno vijeće u pitanju pripisao to »relativno mladim institucijama i politici asimilacije«.

J. D.

Nova akademska godina

Neki novi »klinci« izrasli u brucoše

*Iz Vojvodine je ove godine na studij u Hrvatsku otišlo 14 studenata,
i to u Vukovar, Osijek, Zagreb, Pulu, Rijeku i Split*

Prvog listopada započela je nova studentska i akademska godina. Među brojnim studentima koji su nastavili svoje obrazovanje i upisali fakultete iz Vojvodine 14 njih je otišlo studirati u Hrvatsku.

Nova država, novi grad, nove obveze – tako bismo najjednostavnije mogli opisati ono što čeka sve ove brucoše.

Neki od njih su se već prilično snašli, riješili smještaj, te sudjelovali na prvim predavanjima, a neki će to tek učiniti. S obzirom na to da je ova godina i u ovome segmentu posebna, neki od njih dio predavanja i priprema imaju online, a neki redovito.

Pomoć koja puno znači

Kada je u pitanju studiranje u Hrvatskoj, po riječima predsjednice Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća **Margarete Uršal**, ove godine mladi su se zainteresirali za sljedeće gradove: Osijek, Vukovar, Zagreb, Rijeku, Pulu i Split. Na nekim sveučilištima osigurane su posebne upisne kvote, koje su pojedinim studentima zasigurno olakšale upis na željeni fakultet, a za sve njih je tijekom protekle školske godine Hrvatsko nacionalno vijeće organiziralo pripreme za polaganje državne mature iz hrvatskog jezika i književnosti. Jedna od bitnih stavki kada je u pitanju studiranje, pa tako i ono u Hrvatskoj, jest smještaj. Neki od studenata su dom dobili redovitim natjecanjem, dok je za preostale HNV pisao zamolbe Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Dorja Kujundžić jedna je od dvoje upisanih na Veleučilište *Lavoslav Ružička* u Vukovaru, smjer fizioterapija.

»Studij fizioterapije sam upisala preko posebnih upisnih kvota, te nisam polagala državnu maturu niti išla na pripreme, ali su mi u Hrvatskom nacionalnom vijeću pomogli na sve druge načine. Izravno sam primljena u dom i moji prvi dojmovi su vrlo lijepi. Sprijateljila sam se s curama koje dolaze iz drugih gradova. Sve ovo mi je novo, ali se radujem budućem školovanju u Hrvatskoj«, kaže Dorja koja je završila Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici.

Studentske »slatke muke«

Gimnaziju u Subotici završila je i **Milica Vuković** iz Tavankuta, koja dalje školovanje nastavlja na Fakultetu elektrotehnike i računarstva u Zagrebu.

»Prvoga dana kada sam stigla u Zagreb bila sam uplašena i rekla bih izgubljena. Veliki grad, sve novo, činilo mi se da se ovdje nikada neću snaći, ali to se brzo promijenilo. Veliku pomoć su mi pružile starije studentice iz Tavankuta koje su tu već tri godine. Pomogle su mi oko snalaženja s tramvajem i oko pribavljanja dokumentacije koju trebam napraviti (pokaznu kartu, zdravstveno osiguranje, plaćanje stanarine u domu...)«, kaže Milica i pojašnjava kako je već imala predavanja na fakultetu, dok neka od njih prati online iz doma *Stjepan Radić* u kom je smještena.

»Redovito sam išla na pripreme iz hrvatskog jezika i nije mi bilo teško ni na kraju dana, poslije škole, odlaziti u HNV. Na kraju se ispostavilo da mi te pripreme nisu ni trebale, jer sam odlučila upisati fakultet na kom se ne traži znanje hrvatskog jezika na razini B2, ali stečeno znanje mi ostaje«, kaže Milica.

Šest studenata odlučilo je studirati u Osijeku, među njima je i **Regina Dulić**, a ono što je zanimljivo kada je u pitanju smještaj u Osijeku jest da je novi paviljon studentskog doma još uvijek u građevinskim radovima.

»S obzirom na radove u našem domu, privremeni smještaj sam skupa s **Lucijom Ivanković Radaković** potražila kod časnih sestara Bazilijanki u Osijeku. U dom bismo se trebali preseliti u siječnju 2021. godine. Ovoga tjedna započela su predavanja, a s obzirom na situaciju s virusom covid-19, organizirana su online i uživo. Sva potpora i pripreme koje nam je omogućio HNV su, kako meni tako i ostatku mojih kolega brucoša, bile od velike pomoći. Uistinu, uz sve poteškoće na koje smo nailazili nismo bili sami i uz naše želje nam je pruženo još mogućnosti i vjerujem da će se pomoć koju HNV nudi narednim generacijama samo poboljšavati. Nadalje je na nama samima da se snalazimo i organiziramo u novoj sredini koju smo odabrali za nastavak našeg obrazovanja. Zadovoljna sam svojim odabirom i nadam se da će uz Božju pomoć tako i ostati«, kaže Regina.

Trud se uvijek isplati

Ove godine iz Sombora je na studij u Hrvatsku otišlo šest studentica, a među njima i sljedeće dvije sugovornice. **Tamara Kajić** je upisala Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci, smjer fizioterapija. »Zadovoljna sam i gradom i okolicom, a prije svega fakultetom. Smještena sam u studentskom domu *Trsat*, sve je izuzetno organizirano i lijepo. Predavanja su započela ovoga tjedna, a za ovo kratko vrijeme smo se uspjeli upoznati s onim

Novi paviljon studentskog doma Kralja Petra Svačića u Osijeku

što nas čeka u narednom periodu. Sati nastave hrvatskog jezika su mi pomogli pri maturi, na kojoj sam ostvarila dobre rezultate iako je bila poprilično zahtjevna. Rijeka je prekrasan studentski grad«, poručila je budućim studentima Tamara, a ove školske, odnosno akademske, godine u Hrvatsku je otišla studirati i Tamarina sestra **Tijana**, koja se odlučila za medicinu, te je tako upisala Hrvatsko katoličko sveučilište – sestrinstvo u Zagrebu.

Akademiju za umjetnost i kulturu u Osijeku upisala je jedna studentica, **Ivana Velbl**, koja se odlučila za preddiplomski sveučilišni studij – žičani instrumenti – smjer tambura. Tako se Ivana morala dodatno pripremati za prijemni ispit na akademiji, ali kako je sama rekla, kad se nešto želi, onda se to i može.

»Na pripreme u HNV-u nisam išla zbog udaljenosti, ali sam mogla nazočiti online učionici. Na prijemnom ispitu sam polagala tamburu, solfedo i teoriju glazbe i za to sam se puno pripremala. Akademijski sat za brucioše bio je 1. listopada, a i predavanja su nam redovito počela. Još uvijek sam na početku, ali za sada se odlično snalazim. Upoznala sam nove prijatelje i svi su druželjubivi i spremni pomoći. Osijek je predivan grad, a najljepši dio grada mi je Tvrdča, gdje se nalazi i moja akademija«, pojasnila je Ivana i dodala da je smještena u studentskom domu blizu fakulteta.

Ujedno je poručila svim budućim studentima da vjeruju u sebe i da ne odustaju, jer trud se uvijek isplati.

Započele pripreme za novu generaciju studenata

Narednu generaciju studenata, odnosno ovogodišnje velike maturante još uvijek ne zahvaća polaganje državne mature koja se najavljuje u Srbiji. Tako će i oni, kao i sadašnji brucioši koji su

otišli studirati u Hrvatsku, morati osim polaganja mature polagati i državnu maturu u Hrvatskoj.

»Ono što čekamo jest pravilnik o državnoj maturi u Srbiji, kako bismo s tim pravilnikom mogli otići u Ministarstvo znanosti i obrazovanja Hrvatske i započeti aktivnosti na priznavanju državne mature za sve one koji žele studirati u Hrvatskoj. Postoji mogućnost da će se određeni datumi preklopiti i da naši mladi neće moći polagati državnu maturu u Hrvatskoj, a samim time će im biti uskraćen i upis na one fakultete koji nemaju odobrene upisne kvote«, kaže Margareta Uršal i pojašnjava kako je državna matura u Hrvatskoj drugačije koncipirana, što je našim studentima otežavajuća okolnost.

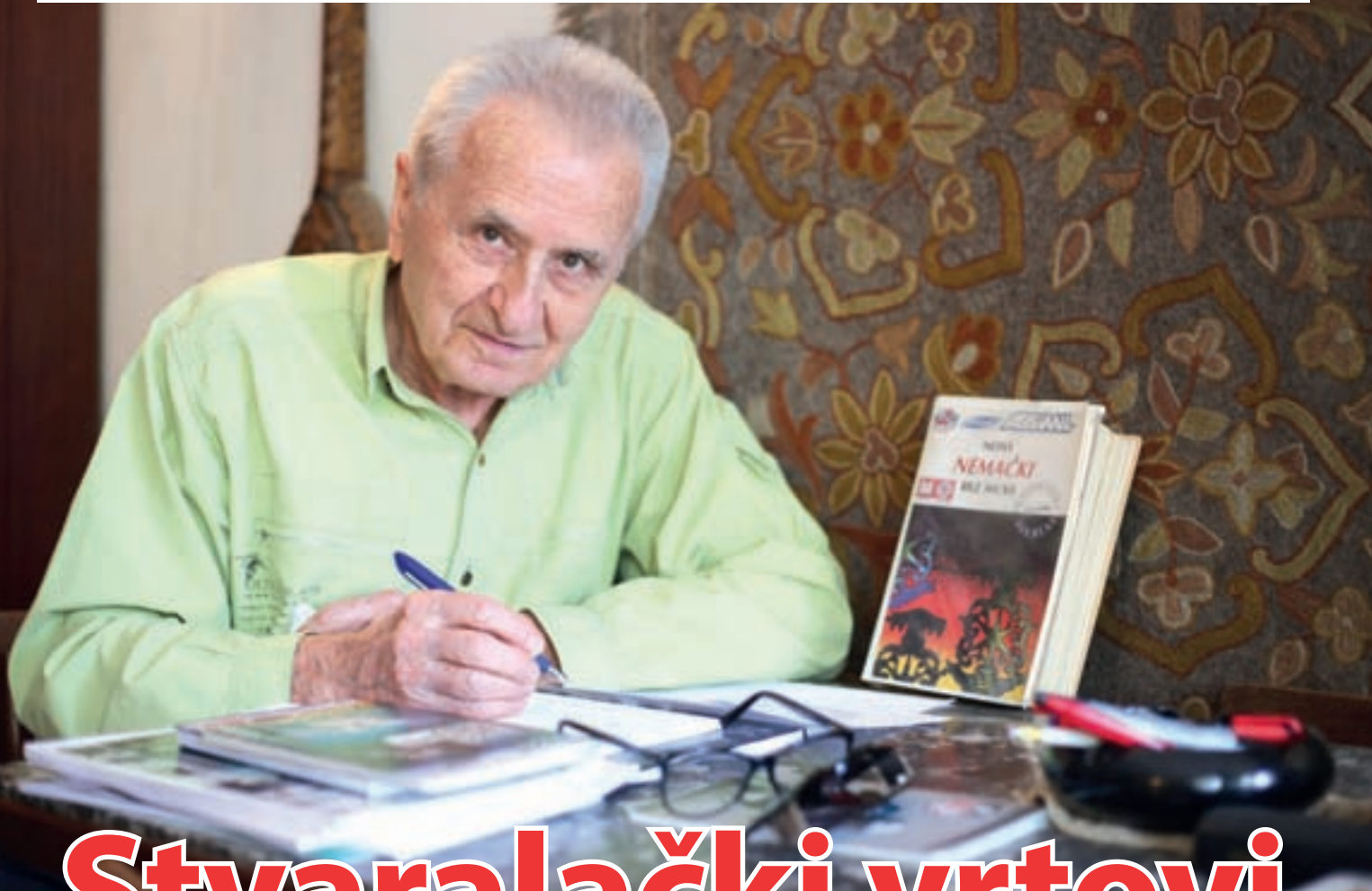
»Tamo se inzistira na primjeni znanja, a ne samo na činjenicama i teoriji. Obrazovanje u Hrvatskoj, pa samim time i državna matura je stupanj više u odnosu na obrazovanje u Srbiji i od učenika se zahtijeva primjena stečenog znanja, što je u konačnici i cilj obrazovanja.«

U Hrvatskom nacionalnom vijeću pripreme za buduće studente su već počele, tako su se učenici završnih razreda srednje škole, oni koji planiraju studirati u Hrvatskoj, prvi puta okupili 1. listopada i započeli s pripremama. Prvo uvodno predavanje o tome kako izgleda državna matura i što podrazumijeva studiranje u Hrvatskoj održala je **Vedrana Cvijin**, a predavanje i pripremnu nastavu vodit će profesor hrvatskog jezika i književnosti **Ivan Baričević** svakog četvrtka od 19.30 do 21 sat.

Brojne su pogodnosti i olakšice za studente koji žele studirati u Hrvatskoj. Jasno je da se o potrebnoj dokumentaciji kao i pripremama treba misliti na vrijeme, no često nam se nametne i dodatno pitanje: hoće li se tko vratiti? Preostaje nam samo se nadati.

Ž. Vukov

Matija Molcer, pjesnik, prevoditelj, kritičar, publicist, pijanist, skladatelj i slikar

Stvaralački vrtovi

*Tko daje, taj i opstaje, a ja sam s prevođenjem književnosti obogatio sebe, puno naučio od tih ljudi čija sam djela prevodio * Nemam vrt, ali su zato moji »vrtovi« poezija i glazba * Ne moraš biti buntovnik, ali ako nisi uvijek u »oporbi«, zašto onda pišeš? * Nisam bio »zaključan«. Kako u glazbi, tako i u poeziji. Stalno istražujem * Književna manifestacija Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova bitna je što pored sadržaja temata o suvremenom stvaralaštvu sadrži i programe očuvanja kulture sjećanja na stvaralaštvo ovdašnjih hrvatskih književnika u ranijim razdobljima, a Balint Vujkov je jedan od najznačajnijih intelektualca u Subotici koje smo ikada imali*

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Na 19. po redu *Danima hrvatske knjige i riječi* – *danima Balinta Vujkova*, nagrada za životno djelo na području književnosti bit će dodijeljena danas, 9. listopada, **Matiji Molceru** (Subotica, 1935.), pjesniku, prevoditelju, kritičaru, publicistu, pijanistu, skladatelju i slikaru. Dodjela nagrade bila je dovoljan povod za intervju s Matijom Molcerom u aktualnom trenutku održavanja ove najveće književne manifestacije ovdašnjih Hrvata.

Ovaj svestrani umjetnik završio je umjetnički odsjek klavira i orgulja na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji 1960. godine, a potom je profesor u subotičkoj Muzičkoj školi, kasnije novinar u dnevnom listu *Magyar Szó*, gdje piše glazbene i kazališne kritike, likovne prikaze, intervjue i drugo.

Od 1963. godine je na specijalizaciji u Italiji (Siena), a tijekom 1967. i 1968. na studiju u Zürichu (Švicar-

ska), gdje usavršava klavir i kompoziciju. Zvanje magistra klavira stječe 1976. u Skoplju. Kao koncertni izvođač nastupio je u svim većim gradovima Jugoslavije, nadalje u Švicarskoj, Njemačkoj, Italiji, Mađarskoj, Slovačkoj, Češkoj i dr. Svoju glazbu i djela drugih kompozitora snima za mnoge tuzemne i inozemne radio postaje. Objavio je više knjiga poezije i prijevoda, a u stvaralačkom opusu Matije Molcera su i brojna likovna djela.

Što za Vas znači ova nagrada?

Priznanje za uloženi rad i kreaciju. Moj rad je znači ostavio trag. Meni je ova nagrada iznenađenje, jer u Subotici nikada nisam dobio priznanje za svoje stvaralaštvo. Dobio sam priznanja u inozemstvu i širom Jugoslavije, razne stručne nagrade i kao književnik i kao glazbenik, čak i kao slikar, ali u Subotici do sada nije bilo priznanja. Tzv. stručnjaci u Subotici koji dodjeljuju nagrade nisu me priznavali tijekom mog dugogodišnjeg stvaralaštva, a znamo da oko dodjela nagrada djeluju i razni lobiji; ovdje u Subotici nagrade uglavnom dobijaju amateri u kulturnom stvaralaštvu, a profesionalci rijetko. Čudna je pojava da su ovdje desetljećima profesionalci u umjetnosti bili slabo financirani, a financirali su se uglavnom amateri, *tancaši*, razni »muzikanti«. Imao sam čast družiti se s **Balintom Vujkovim**. U ovdašnjim umjetničkim i književnim krugovima zvali smo ga Dida. Razgovori s njim za mene su uvijek bili inspirativni. Književna manifestacija *Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova* bitna je što pored sadržaja temata o suvremenom stvaralaštvu sadrži i programe očuvanja kulture sjećanja na stvaralaštvo ovdašnjih hrvatskih književnika u ranijim razdobljima, a Balint Vujkov je jedan od najznačajnijih intelektualca u Subotici koje smo ikada imali.

Prevoditeljstvom književnih djela bavite se odavno. Što Vas je potaknulo?

Prevoditeljstvom se bavim od početka 1960-ih. Kada sam se tih godina vratio u Suboticu, u ovdašnju višejezičnu sredinu, počeo sam prevoditi na mađarski jezik prvo satirične pjesme koje je pisao **Pavao Bačić**, bio je po struci glazbeni pedagog, a osim satiričnih pjesama, pisao je drame, eseje i kratke priče. Književnik **Lazar Merковиć**, koji je i sam prevodio književna djela, bio mi je prijatelj i presudno je savjetima utjecao na moj prevoditeljski rad. Često sam govorio kako je Merковиć bio moj profesor u svezi prevodilačkog rada. U tome radu me poticao, hrabrio i keramičar **Gojko Novaković**. Općenito, o polju književnosti sam od njih mnogo naučio. Tko daje, taj i opstaje, a ja sam s prevođenjem književnosti obogatio sebe, puno naučio od tih ljudi čija sam djela prevodio. Neke njihove stihove sam i uglazbio. Meni su oni davali inspiraciju kroz svoj rad i to me je nadahnjivalo i za neka moja druga polja stvaralaštva. Dakle, uzajamno, a za uzajamno razumijevanje nije dovoljna tolerancija, potrebno je sudjelovanje kako ne bi bili razdijeljeni.

Na kojim jezicima pišete poeziju i monodrame i koji je to zov koji Vas poziva na književno stvaralaštvo?

Pišem na njemačkom, hrvatskom, srpskom, mađarskom i romskom jeziku, naravno i uz pomoć pomagala u svezi jezika, dakle računala, kao i lektora. Inspiracija je impuls, to se javi i onda slijedi kreativni rad. Izražavanje, promišljanje. Svaki dan pišem poeziju ili skladam, radim na monodramama. U mirovini sam, a nije laka stvar kada čovjek ode u mirovinu; nemam vrt, ali su zato moji »vrtovi« poezija i glazba.

Je li danas malo ljudi koji rade posao koji vole, koji ih ispunjava?

Nažalost, malo je takvih ljudi. To mi svi znamo. Radio sam i kao pedagog u subotičkoj Muzičkoj školi i taj posao, među ostalim, me je svojevremeno ispunjavao, držao sam i sate tzv. individualne nastave, kada su se pojavljivali izvanredni talenti, onda sam dobrovoljno vježbao s njima i van nastavnih sati u školi kako bih pomogao u ostvarenju tih mladih umjetnika.

U kojoj mjeri je glazba imala utjecaja na Vaše književno stvaralaštvo?

U velikoj mjeri, ali i obratno. Mađarski književnik, novinar i prevoditelj **Ferenc Fehér** spomenuo je jednom prilikom da je **Attila József** napisao u dva reda heksametar, dakle stih od šest metričkih jedinica, a zatim sam ja napisao knjigu poezije na klasičnim ritmovima poezije – grčkim i rimskim. No, nisam bio zadovoljan starim grčkim ritmovima nego sam stvarao i pomoću glazbe u formi raznih ritmova, prenosio sam zakonitosti glazbe u poeziju koju sam pisao. Dakle, te ritmove sam prenio u stihove. A opet, kada sam stvarao glazbu, prenosio sam u nju razne književne forme.

Ima li u Vašim djelima izraza bunta?

Ima, i to u 99 posto sadržaja. Naravno, ne onaj prizemni bunt, ne bavim se dnevnim politikom. Ne moraš biti buntovnik, ali ako nisi uvijek u »oporbi«, zašto onda pišeš? Hvaliti neko postojeće stanje u društvu? Ne, nego željeti, nastojati, ukazivati na nešto bolje, na neke druge mogućnosti, prilike, prakse, što isto važi i za novinare. Ako si pravi novinar, onda se boriš za istinu. Dakle, to važi i za pjesnike, umjetnike. U našim životima važno je postojanje i horizontalne i duhovne vertikale. U svemu tome Balint Vujkov me je inspirirao da napišem i sljedeće stihove: ne vjeruj riječima / koje suviše lijepo zvuče / odbacivši prirodne, narodne, riječi / postaješ kreatura / u panoptikumu prolaznosti.

Je li Vaše stvaralaštvo u okviru poezije i svrdlo, ali i, polazeći iz durske ljestvice, ujedno s vremenskim intervalima u kompoziciji stihova i molska melodijska ljestvica?

Odgovorit ću na ovo pitanje stihovima koje sam napisao u novom rukopisu *Bijeg od polemike*: najednom vlastita nemoć / pobuni se i u crnom jatu / preplavi nebo / i opsuješ svoj samotni život / pored brbljivaca / nemojte tražiti od mene / još i da čitam njihove debele knjige ispunjene / važnim mislima / pored prevrnutog kontejnera / nalazim vrednijeg sadržaja. Eto. I malo da se našalim, moje prezime je ako se po sredini razdvoji crticom Molcer. Dur je snažan, napisao sam i jednu knjigu pod nazivom *Durcel*. Te satirične crtice sam počeo pisati još davnih sedamdesetih godina prošlog stoljeća za podlistak, humoristički dodatak u listu *Magyar Szó* koji se zvao *Grimasz*. Dakle, to sam, među ostalim, pisao u durskom ključu, koji je snažan i poletan.

Jeste li imali predrasuda prema novim praksama u polju umjetnosti i književnosti?

Nikada. Nisam bio »zaključan«. Kako u glazbi, tako i u poeziji. Stalno istražujem. Vidite, primjerice, o mojih pet simfonija, koje sam napisao u ranoj mladosti, doktorsku disertaciju je napisao 1988. godine **Dušan Mihalek**, koji je bio predsjednik Društva kompozitora u Tel Avivu. U toj disertaciji je ustanovio kako su na Zapadu nakon trideset godina počeli istraživati u polju glazbe ono što sam istraživao pišući te svoje simfonije. Naravno da estetskih otpora nikada nisam imao ni prema avangardi ni prema neoavangardi. Ja stalno eksperimentiram, a eksperiment je jedna od karakteristika avangarde i neoavangarde.

NDNV: Dominiraju predstavnici vlasti, mišljenje građana se ne čuje

Tijekom predizborne kampanje su u centralnim informativnim emisijama na jezicima nacionalnih manjina na RTV-u »apsolutno dominirali javni dužnosnici, odnosno predstavnici republičke i pokrajinske vlasti, a zatim političke partije. S druge strane, glas i mišljenje građana gotovo se uopće nije čuo, što je vrlo zabrinjavajuće, budući da je riječ o emisijama emitiranim na javnom servisu koji bi trebao biti u funkciji svih građana uopće, a ne samo predstavnika vlasti ili pojedinih političkih partija«, kazala je istraživačica medija **Smiljana Milinkov**.

Ona je to rekla na online konferenciji na kojoj je predstavljena publikacija Nezavisnog društva novinara Vojvodine *Koga su birali manjinski mediji – informiranje na jezicima nacionalnih manjina u svjetlu izbora i postizbornih aktivnosti 2020*.

Tijekom predizborne kampanje analizirano je ukupno 155 televizijskih priloga emitiranih u centralnim informativnim emisijama na mađarskom, slovačkom, rusinskom i hrvatskom jeziku na RTV-u.

»U analiziranom uzorku apsolutno dominiraju faktografski novinarski žanrovi i puko prenošenje izjava dužnosnika i političara. Samo se jedan od 155 priloga može okarakterizirati kao medijska inicijativa«, kazala je Milinkov.

Dodala je da je uočen veoma mali broj priloga s tematikom vladavine prava, položaja 19 nacionalnih manjina i uopće ljudskih prava.

Ona je rekla da je u priložima dominirala Srpska napredna stranka i njeni koalicijski partneri, dok je u dnevnicima na ma-

đarskom jeziku dominirao Savez vojvođanskih Mađara, a u dnevnicima na hrvatskom koalicija Ujedinjena demokratska Srbija, čiji je dio bio i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

Predsjednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine **Norbert Šinković** rekao je da publikacija predstavlja samo početak razgovora o problemima s kojima se suočavaju mediji na jezicima nacionalnih manjina, koji su jedan od prioriteta u radu NDNV-a, u kojem je više od 30 posto članova iz redova manjinskih redakcija.

»Ova tema je nezasluženo izvan fokusa javnosti, naročito ako znamo da urušavanje medija uvijek kreće s periferije«, kazao je Šinković.

Publikacija je nastala u okviru projekta »Unaprjeđivanje sustava javnog informiranja na jezicima nacionalnih manjina u svjetlu izbora i postizbornih aktivnosti«, koji je podržalo Ministarstvo kulture i informiranja Srbije.

Period analize obuhvaćao je tri sedmice prije održavanja republičkih, pokrajinskih i lokalnih izbora i jednu sedmicu nakon izbora održanih 21. lipnja ove godine.

Korpus je obuhvaćao jedan dnevni list na mađarskom jeziku (*Magyar Szó*), tjednike na četiri manjinska jezika (*Hét Nap*, *Családi Kör*, *Hlas l'udu*, *Ruske slovo*, *Hrvatska riječ*), kao i informativni program RTV-a na četiri manjinska jezika (mađarskom, rusinskom, slovačkom i hrvatskom).

H. R.

Konstituirano Povjerenstvo za promicanje gospodarske suradnje

Konstituirajuća sjednica Povjerenstva za promicanje gospodarske suradnje održana je u četvrtak, 1. listopada, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća. Sjednicu je zakazao

predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**, a prisutni su bili članovi **Miroslav Kujundžić**, **Krunoslav Šimunović**, **Damir Pismestirović** i **Tomislav Vuković**.

Na početku sjednice svaki član Povjerenstva je ukratko rekao nešto o sebi i o svom dosadašnjem angažmanu u zajednici i gospodarstvu. Potom je, na prijedlog Cvijina, za dopredsjednika Povjerenstva jednoglasno izabran Miroslav Kujundžić. Poslovnik o radu Povjerenstva također je jednoglasno usvojen. U okviru četvrte točke dnevnog reda, u kojoj se razmatrao plan rada Povjerenstva, usvojen je prijedlog da se Povjerenstvo aktivno uključi u izradu registra gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava koji će se realizirati u okviru projekta Fondacije *Cro-Fond*. Svi prisutni članovi Povjerenstva su se suglasili da je to jedan od najvažnijih projekata naše zajednice i iskazali spremnost da svatko na svom području djelovanja da svoj doprinos.

HNV

Preradovićeve 13, 24000 Subotica; tel./fax. +381 24 554 623
e-mail: ured@hmv.org.rs www.hmv.org.rs

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja

Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2020. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku, potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke ili osobno u zatvorenoj omotnici na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 30. listopada 2020. godine.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja bit će objavljena u listu *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 15. prosinca 2020. godine na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

predsjednica

Hrvatskog nacionalnog vijeća

u Republici Srbiji

Jasna Vojnić

Spomenik biskupu Antunoviću

Sljedećeg tjedna otkrivanje

Dugoočekivani spomenik biskupu **Ivanu Antunoviću** sljedećeg tjedna ugledat će svjetlost svijeta. Valja spomenuti kako je inicijativa za podizanje spomenika pokrenuta još prije sedam godina, a punih pet godina traje konkretna realizacija. Naime, odluka o podizanju spomenika Ivanu Antunoviću vezana je za proslavu jubileja 200 godina od njegova rođenja, a riječ je o zajedničkom projektu Hrvatskog nacionalnog vijeća, Katoličkog društva *Ivan Antunović* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Skupština grada Subotice odluku o postavljanju ovoga spomenika donijela je nakon pet godina, u svibnju ove godine. Spomenik će biti podignut pokraj katedrale svete Terezije Avilske u Subotici (između katedrale i zgrade Subotičke biskupije), a na njen blagdan, 15. listopada bit će svečano otkriven.

Biskup Antunović bit će prikazan u sjedećem položaju kako u lijevoj ruci drži otvorenu knjigu, što označava njegovu preporoditeljsku ideju, dok se desnom rukom pridržava za križ, što je znak kanoničke časti i službe. Zanimljivo je spomenuti kako će kompletan spomenik biti visine 2,8 metara, a sam biskup Antunović u sjedećem položaju je visok 1,8 metara, dok će nekoliko stuba i postament iznositi dodatnih 1 metar. Na postamentu će stajati natpis: »Biskup Ivan Antunović, 1815. –1888.«, a urezano je i njegovo životno geslo »Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju«.

Ž.V.

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji,
Katoličko društvo „Ivan Antunović“ i
Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

pozivaju Vas na svečano otkrivanje

**SPOMENIKA
BISKUPU
IVANU ANTUNOVIĆU**

na svetkovinu sv. Terezije Avilske,
zaštitnice Grada Subotice

Otkrivanje spomenika realizirat će se uz pridržavanje svih propisanih
epidemioloških mjera.

15. 10. 2020. u 15 sati
Trg svete Terezije
pokraj katedrale u Subotici

Spomenik biskupu Ivanu Antunoviću (1815. – 1888.) u Subotici podiže se povodom 200. obljetnice njegova rođenja, proslavljene 2015. godine.

Poruka spomenika je na tragu preporoditeljske ideje čiji je nositelj među Hrvatima u Bačkoj bio biskup Antunović. Izgled odražava središnju životnu misiju Antunovića kao svećenika i preporoditelja. Spomenik je izliven od bronce, u prirodnoj veličini i sjedećem položaju. Autor spomenika je Bernard Pešorda, akademski kipar iz Zagreba.

Spomenik podižu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Katoličko društvo „Ivan Antunović“ i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Podizanje spomenika su pomogli: Prvostolni kapitol zagrebački, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska biskupska konferencija, Osječko-baranjska županija, Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“, Udruga bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ i pojedinci svojim priložima.

Buđenje »nacije«

Često ste mogli čuti sintagmu: »rađanje nacije ili buđenje nacije«. Opće pitanje je: budi li se nacija ili ju npr. probude? Pri tome, jako je teško potpuno točno opisati »što je nacija«. U suštini, to nije ni moguće, jer nema potpunog suglasja oko toga. Po najopćijoj odrednici, ljudi koji govore istim jezikom, žive na jednom određenom teritoriju, posjeduju zajedničku kulturnu baštinu (možda i zajednički državni teritorij) pripadaju istoj nacionalnoj kulturi, čine naciju. Pojam »nacija« je po najopćije prihvaćenom shvaćanju nastao u periodu od XVIII. do XX. stoljeća, naravno ne bez prethodnih događaja. Ima i takvih shvaćanja da nacije postoje od pamtivijeka, bar od tog doba otkada postoje etničke grupe ili grupe etniciteta. Ovo shvaćanje negira da ima razlike između staleškog društva ranog srednjeg vijeka i npr. XIX. vijeka.

Nažalost, u domaćim medijima često se miješaju »povijesne žabe i babe«, često negiranjem postojanja određenog naroda (nacije), ali po mom mišljenju takve tvrdnje su rezultat težnji da

vent. O ovim događajima u bivšoj zajedničkoj kraljevini znao je samo mali broj obrazovanijih ljudi ili oni koji su mogli i putovati. U to vrijeme već smo bili »malo zaostali« u odnosu na zapadne zemlje.

Od reformi do građanske ideje

Francuska građanska revolucija, čiji je slogan bio »sloboda, bratstvo i jednakost« rezultirala je time da su svi stanovnici zemlje postali građani, (kralj, kraljica i mnogi plemići su giljotinirani). Revolucija se pretvorila 1799. godine u diktaturu **Napoleona Bonaparte**a, koji je sebe proglasio carem i započeo »napoleonske ratove« koji su proširili »građanske ideje« širom Europe. Vladari koji su naslijedili Josipa II. polako su uvodili reforme u svojim državama. Ponovo je sazvan Ugarski zemaljski sabor (1827.), osnovano je Mađarsko društvo znanstvenika (kasnija Akademija znanosti). U Hrvatskoj je **Ljudevit Gaj** (rođen kao **Ludwig Gay** u njemačko-francuskoj porodici) pokrenuo književni pokret za reguliranje hrvatskog jezika i 1830. je tiskao *Kratke osnove horvatsko-slavonskog pravopisanija*. Ovaj pokret je prerastao u politički, nazvan »ilirski pokret«, s težnjom ujedinjenja južnoslavenskih naroda u Hrvatskoj i Bosni, ali 1843. godine je kralj zabranio upotrebu »ilirskog« naziva, jer nije želio da među njegovim podanicima »dođe do razdora«. Gaj je u to vrijeme surađivao i s **Josipom Jelačićem**.

Građanska revolucija u Ugarskoj

Godine 1848. redom su izbijale građanske revolucije, prvo u Parizu 24. veljače, pa zatim u Beču 13. ožujka. Za nas je interesantna građanska revolucija u Ugarskoj, koja je započela 15. ožujka u Budimpešti, kada je pročitana deklaracija od 10 točaka čiji je naziv bio »Što želi Mađarska nacija«. Kralj **Ferdinand V.**, uplašen događajima, prihvatio je sve mađarske zahtjeve i formirana je prva samostalna odgovorna Vlada na čelu s **Lajosem Batthyányem** u kojoj je **Lajos Kossúth** bio ministar financija. Jedan od problema nove Vlade bio je postojanje Vojne krajine, koju Habzburzi nisu htjeli rasformirati, jer je to bila oružana sila čiji su komandanti bili lojalni Beču, kao i postrojbe sastavljene od Srba, Rumunja i Hrvata. Predstavnici Srba iz Pešte i Novog Sada 1848. su otišli u Požun (Bratislavu), gdje je stolovala Vlada, da traže formiranje posebnog Srpskog autonomnog teritorija u južnom dijelu Ugarske. Većina mađarskih političara, kao i Kossúth, smatrali su da ako priznaju Srbe za posebnu naciju, to znači da imaju pravo i na vlastiti teritorij i zato se delegacija vratila neobavljena posla. Iz ovog razloga Srbi su od 13. do 15. svibnja u Srijemskim Karlovcima održali svoju nacionalnu skupštinu i odlučili su dići oružani ustanak. Došlo je i do sukoba s pobunjenim Srbima. Istovremeno su hrvatski liberali tražili da se Hrvatska, Slavonija i Dalmacija ujedine u jednu trojedinu državu. Bečki dvor je 23. ožujka Josipa Jelačića imenovao za bana Hrvatske, koji je odbio pregovarati s odgovornom mađarskom vladom i sukob između dvije članice nekadašnje zajedničke kraljevine bio je neizbježan. Upravo to je želio Bečki dvor.

Barikade 1848. godine u Beču

netko postane »mini imperijalna sila«, npr. u regiji. »Veliki smo u regiji, samo nam je regija mala, zato je trebamo proširiti« itd. No, vratimo se našoj osnovnoj priči: Habsburška monarhija i u njoj Hrvati i Mađari. Prosvećeni apsolutizam sa svojim izrazito centralističkim težnjama rezultirao je prekidom skoro bilo koje veze između nekadašnje srednjovjekovne unije kraljevstva Hrvata i Ugara, no nijedan od ovih naroda se nije prestao boriti za svoje, sada već uglavnom odvojene, ali i opće ciljeve. U XVIII. stoljeću odigrali su se krupni događaji: početak prve industrijske revolucije u Engleskoj; pronalazak strojeva za predenje (1764.) i parnog stroja (1769.); 1776. Američki kongres prihvaća **Jeffersonovu** »Deklaraciju o neovisnosti«; smrt cara Njemačko-rimskog carstva **Josipa II.** 1790. godine (konac prosvećenog apsolutizma); Francuska građanska revolucija koja je počela rušenjem tvrđave Bastilja 1789.; poslije 175 godina ponovo je sazvana staleška skupština, koja je prerasla u novo zakonodavno tijelo Kon-

Vermes i tuđi snovi

Drugo lice SUBOTICE

Svako mjesto koje drži do sebe, – a takvo je, osnovano ili neosnovano, gotovo svako mjesto na kugli zemaljskoj – osim što ga svakodnevno nastoji učiniti ljepšim i ugodnijim za život, diči se i svojom prošlošću: lokalni velikani imaju svoje spomenike, biste, spomen-ploče; oni od šireg značaja i svoje preuređene rodne kuće kao sastavni dio turističke ponude, njihova imena nose ulice, škole ili bolnice, dio njihova života trajno je pohranjen u muzeje, a kratki životopisi pune stranice turističkih bedekera. Objektivno gledajući, Subotica na tom planu i ne stoji tako loše: grad je pun spomenika, naziva ulica, škola ili podataka o **Ivanu Sariću, Dezsőu Kosztolányiju, Blašku Rajiću, Sándoru Lifki, Matku Vukoviću, Danilu Kišu...** Međutim, gledajući također objektivno, Subotica na tom planu ne stoji niti tako dobro ako se u obzir uzmu bar dva faktora: »potencijal resursa lokalnih velikana« kojima raspolaže i njihov raspored na mapi naprijed navedenih »kulturnih dobara«.

Kao najbolji povod za ovo uvodno lamentiranje može nam poslužiti nedavna projekcija dokumentarnog filma o **Lajos Vermesu** (1860. – 1945.), koji je 24. rujna prikazan u Mađarskom kulturnom centru *Népkör*. Tijekom nepune 53 minute redatelj **Ákos Zámboreszki** je – osim opće poznatih podataka o mladom (dvadesetgodišnjem) pokretaču Paličkih sportskih igara, preteče moderne Olimpijade 16 godina prije njihovog obnavljanja 1896. u Ateni, i »mecen subotičkog sporta« općenito – u svom dokumentarcu iznio i manje poznate, a divljenja vrijedne podatke o ovom lokalnom plemiću. Ne zadržavajući se odveć na zanimljivostima – poput onih da su, zahvaljujući njemu, Beograđani 1900. prvi puta vidjeli nogometnu loptu ili pak da je, zahvaljujući tome što je srpskog kralja **Aleksandra Obrenovića** (Srbija je, čisto podsjećanja radi, tada bila susjedna država Austro-Ugarskoj, kojoj je i Subotica pripadala) podučavao mačevanju i zbog toga od istoga na dar dobio sablju koja se danas nalazi u subotičkom Gradskom muzeju – vrijedno je istaknuti najbitniji podatak koji svojom jačinom nadilazi lokalne okvire, a etikom prelazi i u univerzalne. Riječ je, naime, o tome da je Lajos Vermes vlastitim sredstvima financirao izgradnju tramvajske pruge od Subotice do Palića! Podatak je to kog, vjerojatno, malo koji sugrađanin posjeduje u zbirci vlastitog znanja lokalne povijesti.

Ovaj pothvat, promatran s ondašnjeg stajališta ostavlja čovjeka bez daha i s naklonom do poda, a s današnjeg... u nevjerici. Financirati izgradnju 9,5 kilometara tračnica, koliko treba od Somborske kapije do željezničke stanice na Paliću, ne samo da je ogromna šteta za vlastiti džep nego i neizmjerana korist kojom su se sugrađani služili od 1897. (bio je to prvi tramvaj na prostoru bivše zajedničke države) do 1974. (kada je tramvaj u Subotici ukinut). Ovaj pothvat, ma koliko nevjerojatan bio, posebno je zanimljiv ako se promatra okom današnjice, okom koje je naviklo na to da se dio sredstava iz investicija za opće dobro obavezno sliva u džepove pojedin(a)ca. Drugim riječima, danas je – za razliku od davno prohujalih viteških vremena – na snazi pravilo da opće siromaštvo služi za pojedinačno bogaćenje namjesto Vermesovog primjera koji... Treba li to uopće objašnjavati?

I, da: vratimo se na priču o lokalnim velikanima, njihovim spomenicima, ulicama, nazivima škola... i povežimo ju s Lajosom Vermesom. Naizgled, kako smo i rekli u prvoj konstataciji o odnosu Subotice spram svojih velikana, sve je O. K.: Vermes ima primjeren spomenik na Paliću, i to upravo na mjestu gdje se pretpostavlja da su Paličke sportske igre i bile održane – kod *Bagolyvára* (Sovine utvrde, svojevremeno lokalnim i regionalnim kockarima poznatog kasina), kog je također sam Vermes izgradio. Slijedeći tu logiku, spomenik ima i prvi zrakoplovac s ovih prostora, ne(iz)liječeni biciklist i nogometaš Ivan Sarić, po kom i srednja Tehnička škola nosi ime. Sličnim »znamenjima« mogli bi se pohvaliti i mnogi drugi lokalni velikani: eno, recimo, ulice **Balinta Vujkova** negdje na kraju bivših Bajskih vinograda, za koju ni taksisti nisu čuli i koja se i na mapi grada i na gps-u teško pronalazi.

Ako naslućujete kamo ovaj tekst vodi, na dobrom ste putu: vodi u samo središte grada. Usporedimo li, naime, veličinu Lajosa Vermesa i cara bez carevine, osuđenog srednjovjekovnog razbojnika **Jovana Nenada**, čiji spomenik još od lokalne ere **Radomana Božovića** već tri desetljeća ostavlja zbunjene posjetitelje sa strane (»tko je sad ovaj, nikad čuo za njega«), onda to ne samo da je uvreda za samog Vermesa i sadašnje stanovnike Subotice nego se doima da je čak i bečaru poput **Rózse Sándora** prije mjesto na Trgu slobode. Pridodamo li tome i buduću sličnu gromadu koja će u vidu kralja **Petra I. Karađorđevića** biti posađena ispred zgrade nekadašnjeg kina *Jadran*, tek onda vidimo koliko su lokalni velikani u sjeni lokalnih mališana, koji – za razliku od Vermesa – svoje snove ostvaruju tuđim novcem.

Usporedimo li, pak, činjenicu da, i pored poziva rukovodstva *Népköra*, na projekciju dokumentarca o Lajos Vermesu – koju je u okviru filmske tribine »Lokalno i šire« osmislio redatelj **Zoltán Siflis** – nije došao predsjednik Skupštine grada **Bálint Pásztor**, onda dolazimo do istog paradoksa: činjenice vrijede dok ne dođu u suprotnost s vladajućom ideologijom. Primjer *Népköra*, čije rukovodstvo više ne puši isti duhan kao i rukovodstvo Saveza vojvođanskih Mađara (koji je dio vlasti), zorno svjedoči i o odnosu Grada spram svojih velikana: u pročelju Lopov pogodni, u zakošu Gospodin nepodobni.

Z. R.

S radom počele prve jaslice na hrvatskom jeziku

Iz potrebe do radosti

Prvi dan listopada ostat će zabilježen crvenim slovima u kalendaru Hrvatskog nacionalnog vijeća, ali i vrtića *Marija Petković – Biser*. Nakon punih 19 godina vrtića na hrvatskom jeziku 1. listopada je započela s radom i jaslena skupina mališana, koji će u novom prostoru provoditi veći dio dana.

Valja se podsjetiti da je ovaj vrtić jedan od rijetkih u Srbiji u kojem se odvija program svjetski poznate talijanske pedagoginje **Marije Montessori**. Uz to, program se odvija na hrvatskom jeziku, a uključuje i vjerski odgoj, te ono što je djeci najvažnije – sjajne odgojiteljice.

Zajedno do uspjeha

»Ovo je veliki dan za nas. Osamnaest mališana je prvi puta krenulo u jaslice koje je hrvatska zajednica otvorila«, s ponosom je rekla predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**. Inicijativa za otvorenje jaslenske skupine postojala je još prije 12 godina, no tada nije zaživjela, te se prošle godine iznova pokrenula sagledavši potrebe roditelja.

»Puno je bilo prepreka, ali upravo time smo dokazali da se puno toga dobroga može učiniti i napraviti kad više subjekata ima iste interese i kada se zajednički djeluje. Hrvatsko nacionalno vijeće radi na tome da osigura kvalitetno cjelovito obrazovanje, od jaslaca do doktorata. Crkva je također prepoznala interes u ovome, da se mladi i djeca okupljaju te da imaju kvalitetan odgoj«, kaže Vojnić.

S obzirom na to da Predškolska ustanova *Naša radost* nije imala ponuditi kvalitetan prostor za jaslice, a roditelji su imali potrebu za time, župnik župe Marija Majka Crkve vlč. dr. **Marinko Stantić** je kroz razgovor saznao za ovu potrebu i u dogovoru s Biskupijom ponudio da se preuredi prostor u okrilju crkve. Ova ideja prihvaćena je od strane spomenute predškolske ustanove i od Lokalne samouprave Grada Subotice, te se krenulo u renoviranje i adaptaciju objekta. Po riječima Jasne Vojnić, veliku financijsku pomoć ovome projektu, u iznosu od 25.000 eura, dala je Zagrebačka županija za građevinsko renoviranje i adaptaciju objekta, dok će troškove zakupa prostora i opremanje jaslaca snositi Grad Subotica za što su sredstva osigurana putem rebalansa proračuna.

Pozitivno iskustvo

U naravi Crkve je da se brine za opće dobro, pa između ostalog i za potrebe obitelji. Šteta bi bila ne iskoristiti slobodan prostor, osobito kada se koristiti za odgoj i potrebu obitelji.

»Kroz razgovor se rodila ideja, koja je zapravo inicirana potrebom da se na području župe Marija Majka Crve, u sklopu vrtića *Marija Petković – Biser* otvori i jaslena skupina. Osim što je unutar dvorišta župe, važno je istaknuti da će se djeca odgajati u kršćanskom duhu. Onim roditeljima koji su u vjeri je bitno da se djeca od rane dobi odgajaju u vjeri, jasno primjereno njihovoj dobi. Samim mojim opredjeljenjem da budem svećenik preuzeo sam sve ono što se očekuje od svećenika, a to je rad i s mladima i s djecom, obiteljima, bračnim parovima, sa starijima. Po povratku s postdiplomskih studija sam se nekako više bazirao na rad s djecom i mladima. Ovime su zahvaćeni i roditelji, mladi bračni parovi koje i ovim putem potičem da budu otvoreni životu, da imaju djecu koja će ovaj prostor učiniti živim«, kaže vlč. Stantić.

S obzirom na epidemiološke mjere, ulazak u objekt nam nije bio dozvoljen, ali ono što smo čuli i vidjeli jest radost mališana i roditelja, koji su naredna dva tjedna na adaptaciji. Djeca se navikavaju na odgojiteljice, a roditelji da će nekome na više od polovice dana ostaviti svoje najmilije. Tako smo na ulasku u vrtić zatekli mamu **Ljiljanu Sudarević** koja je u jaslice dovela svoje treće dijete. »Dvoje starije djece idu u vrtić *Marija Petković – Biser* i ovo nam je prilika da i naše treće dijete može krenuti u jaslice. Jako smo zadovoljni vrtićem i odgojiteljicama. Sve ono što nam je bitno ćemo imati ovdje, odgojiteljice imaju puno strpljenja i imamo izuzetno pozitivne dojmove, te je to pridonijelo da dijete upišemo u jaslice«, kaže Ljiljana Sudarević.

Tijekom razgovora Vojnić je naglasila kako bi voljela da vrtić, pa i jaslice, hrvatska zajednica ima i izvan Subotice. Podsjetila je kako se prošle godine isto pokušalo uraditi u Monoštoru, no taj plan nije ostvaren. Naglasila je da vjeruje kako će se vremenom i to promijeniti.

Ž. Vukov

Ivan Ivković Ivandekić, etno entuzijast

Performans na Hrvatskom Majuru

Sve je klapim, znači sve je... sanjam. Zatvorenih ili otvorenih očiju, potpuno je svejedno

bih mogao napraviti jedan performans u vidu nekoliko video uradaka u kojima bi slikom, pokretom i tekstualnim natuknicama vjerno oslikao jedan stvarni trenutak na salašu mog prijatelja Martina Gabrića. I tako smo se prvog vikenda rujna zaputili na njegov salaš na Hrvatskom Majuru«, pojašnjava Ivan kako je došao na ovu zanimljivu ideju.

Performans

Trajanje svakog video uratka, kako veli, ograničio je na najviše jednu minutu, kako snimljeni materijal ne bi bio predugačak, a opet dovoljno dug da vjerno ilustrira njegovu zamišljenu nakanu.

»Izbor Martinovog salaša, kao dekora ovoga performansa, plod je našeg dugogodišnjeg prijateljstva, ali i činjenice kako je ova klasična bunjevačka nastamba jedna od najstarijih sačuvanih na ovim prostorima i broji već više od dvije stotine godina. I tako sam u tom zbilja autentičnom ambijentu započeo s praktičnim realiziranjem isplaniranog scenarija. Kroz scene igranja autentičnih bunjevačkih kola (*Gajdaško*, *Novi rokoko* i *Momačko*) i čitanja stihova lokalnih autora (*Sekelj*, *Žigmanov*) pokušao sam dočarati 'žal za prošlošću' i neumitnu istinu nestajanja naših salaša. Poruka ovoga svojevrsnog modernog etno performansa je vrlo jasna u namjeri da se prošlost i običaji otrgnu od zaborava svakodnevice. Sve je to za mene jedna 'uspomena uspomene', a fotografija je budućnost, prošlost i sjećanje. Sačuvana fotografija će jednoga dana biti sjećanje, a njen doživljaj nakon, primjerice, deset godina bit će posve drugačiji«, kaže Ivan.

Facebook

Zahvaljujući dometima popularne društvene mreže Facebook svi uratci Ivana Ivković Ivandekića su rado viđeni i čitani diljem svijeta. Povratne informacije koje dobiva potvrđuju vrijednost njegovog umjetničkog angažmana.

Početkom rujna na salašu **Martina Gabrića**, koji se nalazi na *Hrvatskom majuru* (kako piše u originalnom postu na Facebooku), poznati subotičko-bajmački etno fotograf **Ivan Ivković Ivandekić** upriličio je prigodni glazbeno-plesno-tekstualni performans i potom ga u serijalu kraćih postova objavio na poznatoj društvenoj mreži. Originalna ideja realizirana je uz pomoć njegovih prijatelja i »netjaka« (to također piše na Fb-u) **Matije Ivkovića Ivandekića**, koji ga je glazbeno pratio na tamburici, dajući pravi nepatvoreni štimung istinskog salašarskog doživljaja. Uspješni Facebook performans samo je nastavak njegovog višegodišnjeg aktivnog djelovanja u nastojanju očuvanja hrvatsko-bunjevačkih narodnih običaja na jedan suvremen i popularan način

»Već jedanaest godina na Facebooku pišem šaljive tekstove, isprva o Luci, a sada o Kati, i ovu popularnu društvenu mrežu koristim kako bih cijeli svijet upoznao s našim divanom i karakteristikama našeg ovdašnjeg življa. Ljetos mi je palo na pamet da

Klapim

Tijekom svih proteklih godina svoga, prije svega fotografskog angažmana na očuvanju bunjevačkog etno blaga u suvremenim okvirima, Ivan Ivković Ivandekić stvorio je osobni brand – *Klapim*, koji je čak i uvijek jasno istaknut na gotovo svim njegovim odjevnim kombinacijama.

»Sve je klapim, znači sve je... sanjam. Ponekad zatvorenih, ali često i otvorenih očiju. Lijepa je to naša riječ, čije značenje mnogi još uvijek, nažalost, ne znaju. Nedavno me je jedan čovjek na autobusnoj stanici pitao što to znači 'klapim' i nisam mu mogao

u potpunosti samo riječima pojasniti. Zbog toga puno značenje ove riječi pokušavam iskazati kroz svoj objektiv i video uratke, a najsvježiji pokušaj je bio ovaj rujanski performans na Hrvatskom Majuru«, objašnjava sugovornik.

Most

Kroz svoju »Klapim misiju« Ivan već godinama nastoji stvoriti svojevrstan most između već pomalo zaboravljene prošlosti i živuće sadašnjosti, želeći preko njega stvoriti neizbrisivu uspomenu za budućnost. Jer ako su, primjerice, salaši fizički nestali, ne smije nestati i sjećanje na njih, baš kao što se ne smije dozvoliti da zaborav prolaznosti vremena proguta narodne običaje i brojne ljepote etno baštine bunjevačkih Hrvata.

»Mnoge stvari vremenom i modernom svakodnevicom polagano nestaju i mnogo toga danas neće biti na salašu kao što je bilo prije stotinu i više godina. Upravo zbog toga moramo napraviti određene kompromise, poput suvremenog odijevanja, npr. traperica, ali kroz određene kadrove i snimke mora biti očividno kako se ipak radi o salašu. Zato je i napravljen ovaj performans«, ističe svoju umjetničku filozofiju sada već nadaleko poznati Ivan *Klapim*, jer njegovi fotografsko-literarni uratci na društvenim mrežama imaju već impozantni broj pregleda.

No, čini se kako ipak kroz objektiv fotoaparata i ovoga puta kamere izvire vidljiva tuga...

»Jeste određena tuga i žal za nestajanjem nečega vrijednoga, što je dio svih nas s ovih prostora. Veselo je, a srce je tužno. Jer lik kojeg tumačim u performansu se na prvu ruku veseli i igra, a iza njega se jasno vide ruševine i stari salaš. Sve je to asocijacija na plač, a ne na smijeh. I tu ponovno dolazimo do famozne riječi 'klapim' u kojoj je sve objedinjeno. Otvorenih ili zatvorenih očiju, potpuno je svejedno«, zaključuje Ivan Ivković Ivandekić.

D. P.

Matija Ivković Ivandekić

»S trikana« (kako stoji na Fb-u) Ivana je u ovom zanimljivom etno performansu glazbeno pratio na tamburici

njegov »netjak« Matija i na najbolji način živom glazbom dočarao taj pravi bunjevački salašarski doživljaj.

Ivan Perčić, potomak plemića Perčića, upravitelja zemlje majke kralja Matije Korvina

Od plemića do arendaša

Koračajući oko jedva vidljivih tragova tzv. Kraljičinog salaša, osim pitanja zbog čega je morao biti srušen jedan tako vrijedan »spomenik« – neprocjenjiv trag prošlosti i povijesti ovih prostora, nametnulo se i ono što li sve zemlja pod mojim i nogama mog sugovornika čuva i skriva od ljubitelja arheologije i povijesti. Ostaje nam samo da se nadamo da će se na popisu velikog broja arheoloških nalazišta na sjeveru Bačke jednog dana naći i ovaj dio naše plodne ravnice i biti otkrivena dugo i dobro čuvana tajna zemlje crnice

Porodica **Perčić** u Bačkoj spada u treću skupinu hrvatskog plemstva u ovom dijelu Vojvodine, a plemstvo je dobila tijekom 1700-tih, podaci su to koje navodi *Wikipedia*. Međutim, kao što je poznato, informacije koje pruža ova slobodna enciklopedija nisu uvijek točne ili potpune. U predstojećoj priči, njihovu nepotpunost nadopunjava naš sugovornik **Ivan Perčić**, čiji su preci došli u ove krajeve iz Turopolja, u drugoj polovici XV., a plemstvo im potječe još od XI. stoljeća, od hrvatskih narodnih vladara. U redcima koji slijede, imena, godine i podatke iz prošlosti njegovih predaka, priče koje su se prenosile s koljena na koljeno, te kako su od plemića završili kao arendaši, prenosimo zahvaljujući dobrom pamćenju, britkom umu i za uho ugodnoj i zanimljivoj besjedi 73-godišnjeg Ivana Perčića, potomka plemića Perčića, upravitelja tzv. Kraljičine zemlje u Subotici.

Dolazak Perčića iz Turopolja u Suboticu

Ugarski kralj **Matija Korvin** je 1462. godine svojoj majci, grofici **Elizabeti Szilágyi**, dao u posjed Suboticu s okolicom, te pretka našeg sugovornika, inače svog dvorskog meštra, i dvojicu njegove braće poslao u ove krajeve da budu upravitelji kraljičinih dobara. U zamjenu za njihovo imanje u Turopolju (u blizini Zagreba) dobili su po 500 lanaca na Pavlovcu (predak Ivana Perčića), na Hrvatskom Majuru (predak dr. **Vinka Perčića**) i na Malom Paliću, a bili su smješteni na tzv. Kraljičinom salašu koji se nalazio između Đurđina i Bajmaka (njegovi ostaci i danas su tamo, uz tzv. ljetni bajmački put, između Merkovićevog salaša i Stantićevog šora). To je bila glavna ekonomija i sjedište upravitelja, a njihov posao je bio da nadgledaju kraljičine kmetove koji su radili u stočarstvu, zemljoradnji, polažu račune kraljici majci i nose joj priloge.

Ona je pred kraj svog života to svoje imanje darovala svom sestriću, grofu **Valentinu Töröku**, koji je bio vlastelin Subotice do Mohačke bitke, tj. do propasti Ugarskog kraljevstva, a Ivanovi preci su nastavili biti upravitelji pod njegovom vlašću. Ispričao nam je ovo Ivan Perčić, dodavši što je bilo s njegovim precima poslije spomenute bitke:

»Poslije Mohačke bitke, u kojoj su sudjelovali na strani Ugarskog kraljevstva, povukli su se s bojišta u Erdelj s vojvodom i knezom **Ivanom Zapoljom** i dok god je trajalo tursko ropstvo (oko 150 godina), bili su u Rumunjskoj. Prvo su bili kod vojvode Zapolje, a poslije u službi čuvenog grofa **Vlada Tepeša**, poznatog kao grof **Drakula** i s njim se borili protiv Turaka. Kad je vojvoda **Eugen Savojski** protjerao Turke (čuvena Bitka kod Sente), u kojoj je sudjelovao i jedan naš predak s **Lukom Sučićem**, koji je bio graničarski kapetan Grada Subotice, taj subotički konjički puk je odlučio tu bitku. Naime, Turci su tri puta protjerali austrijsku vojsku preko Tise, a kada su četvrti put krenuli u napad, onda su Luka Sučić i naš predak **Jakov Perčić** konjičkim pukom udarili Turcima s boka. Za tu zaslugu hrvatsko-ugarski kralj **Leopold** je potvrdio plemstvo Perčića, koje je postojalo od ugarskog kralja **Béle IV.** od oko 1240. godine, poslije Mongolske najezde, kao i njihova imanja koja su imali od kralja Matije.«

Priče iz porodične prošlosti

Ivan Perčić je, kako kaže, prema podacima iz Ugarskog arhiva u Budimpešti i po nekoj svojoj računici, 32.-33. generacija Perčića koja od dolaska iz Turopolja živi na ovim prostorima. Priče i zanimljivi detalji iz prošlosti njegove porodice prenosili su se s generacije na generaciju, a on ih je najviše slušao od svog dide. Tako je i nama prenio neke od njih.

»Moj šukun-šukundjed koji je sudjelovao u Bitci kod Sente, bio je fizički jak čovjek i imao je dugačku kosu, kao i kapetan grada Luka Sučić. Turci, kada su ih vidjeli kako napadaju, vikali su – bježite, idu šejtani (sotona ili đavao u islamu). Jahali su bijele konje i pričaju da je taj moj predak išao u napad s uzdom od konja u zubima, s kuburom u lijevoj i sabljom u desnoj ruci. Njegova se grobnica inače nalazi u Franjevačkoj crkvi u Subotici, i to u zidu u hodniku kada se ulazi od svetog Antuna prema kapeli Crne Gospe. Franjevačka crkva je u to vrijeme bila subotička tvrđava koju je podigao Valentin Török kada je od svoje tete, kraljice majke dobio nasljedstvo.«

Ispričao nam je i kako je njegova grana ekonomski propala i kako su od plemića postali arendaši.

»Naša grana, Perčići s Pavlovca, su koncem XIX. stoljeća ekonomski propali. Moj tzv. navrdida **Jakov Perčić** koji je po imovinskom statusu bio gradski senator (svatko tko je imao više od 200 lanaca zemlje bio je član Gradskog senata), obratio se tadašnjem gradonačelniku Subotice **Lazi Mamužiću**, koji je u to vrijeme gradio gradski korzo i palače, da se izdvoje novci i za putove kod salaša kako bi seljani sa svojim kolima i konjima lakše mogli doći do grada. A Lazin stric **Ago Mamužić**, pravnik, na to je rekao kako neće pijani Jakov Perčić odrediti što će oni raditi. Na mjestu gdje su sada Plava fontana i spomenik Presvetom Trojstvu bila je *žitna peca* (tržnica), a stara Gradska kuća je bila na mjestu Muzičke škole. Nakon sjednice Lazo i Ago su sjeli u kočiju (onu koja se danas nalazi kod stubišta svečanog ulaza u Gradsku kuću), a Jakov je sa svojim kolima s tri konja naletio na njih. Došlo je do sukoba, a nakon njega uslijedili su jedan sud, drugi sud, treći sud, sve do Vrhovnog suda u Pešti, i na kraju mu je od 300 lanaca zemlje na Pavlovcu ostalo 15. Onda je prodao i taj salaš s tih 15 lanaca zemlje i otišao pod Pačir na 'Oblakov salaš' da se pogodi za subašu (čuvar polja). I tako, sve do generacije mog oca i moje, nismo dospjeli do svojeg, uvijek smo bili pod tuđim, arendaši.«

O Perčićima u Povijesnom arhivu Subotica

U Povijesnom arhivu Subotica raspolažu brojnim podacima glede osoba koje su nosile prezime Perčić, a ima ih podosta iz ovih krajeva, pa je tako za potrebe ovog teksta, ravnatelj spomenute institucije **Stevan Mačković** došao do podataka iz knjiga *Bački Hrvati Ante Sekulića* i *Bács-Bodrog vármegye nemes családjai* (Plemićke obitelji Bač-bodroške županije) **Mártona Szluhe** i do informacija o djedu *navrdide* Ivana Perčića, Jakovu Perčiću. Među ostalim se navodi da je »Jakovu Perčiću i ženi mu **Magdalen** **Pištolar** te djeci **Janji, Ani, Stani, Matiji, Martinu, Luki** i **Šimunu** dana plemićka povelja i ugarska grbovnica u Beču 18. srpnja 1757. Subotičkom građaninu Jakovu Perčiću plemstvo je bilo proglašeno u Bačkoj županiji godine 1758.« Tu je i podatak da se »prihvaća molba Jakova Percica (Iacobus Perchich) radi izdavanja potvrde o njegovom turskom zarobljeništvu«.

Naš sugovornik Ivan Perčić potvrdio je ove podatke, dodavši kako je ovim činom zapravo samo potvrđeno plemstvo Perčića od Habsburške monarhije nakon što je preuzela vlast od Ugarskog kraljevstva. Što se tiče Jakovljevog turskog zarobljeništa, Ivan Perčić pojašnjava da je njegov predak, kao komandir konjičkog eskadrona upao u zasjedu sa svojom jedinicom i bio zarobljen kod Loznice 1738. godine, a Grad Subotica ih je oslobodio otkupivši zarobljenike.

Učeni zemljoradnik, ljubitelj starine

Ivan Perčić je u osnovnoj školi bio *vukovac* i išao je na natjecanja iz povijesti, geografije, matematike i srpskog jezika. Bio je i *paulinac* klasične biskupske gimnazije, koju je nakon dvije godine napustio jer mu se otac razbolio pa je morao preuzeti teže kućne poslove.

Ivan Perčić kod ostataka *Kraljičinog salaša*

Bavi se zemljoradnjom, a za sebe kaže da je povjesničar i arheolog, amater, te kako voli starine. Svojedobno je s poznatim subotičkim arheologom **Lászlóm Szekeresom**, honorarno, ali prije svega iz ljubavi, odlazio na arheološka nalazišta i otkopavao iskopine. Tako je među ostalim u Bačkoj Topoli, pod brijegom prema Krivaji, otkopao sarmatsko groblje iz IV. stoljeća, gdje su našli preko 130 grobova. U Donjem Tavakutu su otkopavali slavensko i avarsko groblje, a u Gornjem Tavankutu crkvu Svete Ane na starom groblju.

Sad živi na Zelićevom salašu između Žednika i Đurđina, a za *Kraljičin salaš* do kojeg smo otišli kako bismo vidjeli je li što ostalo od njega, kaže da je u doba komunizma konfisciran i da je to bila državna ekonomija. Potom ga je u arendu, s *Novom brazdom* dobio jedan čovjek iz Moravice, koji je tamo živio do svoje smrti, a na kraju je zbog dugova prema banci oduzet i nedavno je započeto njegovo rušenje.

Koračajući oko jedva vidljivih tragova tzv. *Kraljičinog salaša*, osim pitanja zbog čega je morao biti srušen jedan tako vrijedan »spomenik« – neprocjenjiv trag prošlosti i povijesti ovih prostora, nametnulo se i ono što li sve zemlja pod mojim i nogama mog sugovornika čuva i skriva od ljubitelja arheologije i povijesti. Ostaje nam samo da se nadamo da će se na popisu velikog broja arheoloških nalazišta na sjeveru Bačke jednog dana naći i ovaj dio naše plodne ravnice i biti otkrivena dugo i dobro čuvana tajna zemlje crnice.

I. Petrekanić Sič

Završetak vodovodne mreže u šidskoj općini

Pitka voda u fruškogorskim selima

Dugogodišnji problem vodoopskrbe u fruškogorskim selima šidske općine konačno je riješen. Nakon Sota, Bikić Dola, Ljube i Privine Glave, izgradnjom vodovodne mreže u Molovinu, sva mjesta u šidskoj općini pokrivena su vodovodom. Do samo prije nekoliko godina mještani navedenih sela vodom su se opskrbljivali iz bunara u dvorištima, koju su uz pomoć hidrofora dopremali do svog domaćinstva. Prošlog tjedna pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo dr. **Vuk Radojević** i predsjednik Općine Šid **Zoran Semenović** svečano su pustili u rad vodovod u Molovinu. Obilaskom crpne stanice i simboličnim ispijanjem vode s česme u centru ovog sela ozvaničen je početak rada vodovoda.

Tri kilometra mreže

Molovin se nalazi u sjevernom dijelu šidske općine, s tri strane okružen šumama i vinogradima, smješten u neposrednoj blizini granice s Hrvatskom. Od Šida je udaljen 14 km, a od Iloka 9. Prema posljednjem popisu u Molovinu živi 229 stanovnika. Osnovna djelatnost mještana ovog fruškogorskog sela je poljoprivreda, voćarstvo i vinogradarstvo, a nedostatak tehnički neispravne vode za piće i stabilne vodoopskrbe konačno je riješen.

»Do sada smo se služili vodom s obližnjih bunara, a sada već polako nestaje vode u njima. Izgradnja vodovoda nam puno znači i u velikoj mjeri će nam olakšati život. Zahvaljujem se Općini Šid i Pokrajinskom tajništvu što su omogućili i našem selu

»U dogledno vrijeme razgovarat ćemo o poboljšanju vodoopskrbe Šida i ostalih mjesta u našoj općini koja su vezana uz gradski vodovod«, izjavio je predsjednik Općine Šid Zoran Semenović

Vuk Radojević i Zoran Semenović

da ima kvalitetnu vodoopskrbu», izjavila je **Biljana Stevanović** iz Molovina.

Izgrađena je nova crpna stanica i vodovodna mreža u dužini od tri kilometra, te novi rezervoar za vodu zapremine od oko 150 kubičnih metara koji mogu opskrbiti Molovin i prihvatni centar Principovac. Kapacitet novoizgrađene crpne stanice u Molovinu iznosi sedam litara u sekundi, što će omogućiti bolju vodoopskrbu svih mještana.

Uloženo više od 100 milijuna

»Početkom travnja potpisali smo ugovor s Općinom Šid o zajedničkom financiranju projekta vodoopskrbe u Molovinu. Ovaj projekt je od velikog značaja, imajući u vidu da smo u prethodne četiri godine uradili veliki posao na području šidske općine. Samo ovaj objekt je vrijednosti 33 milijuna dinara, od čega je Pokrajinsko tajništvo izdvojilo 20, a Općina Šid 13 milijuna. Realizirali smo nekoliko projekata kada je riječ o vodoopskrbi u selima Bikić Do, Privina Glava i Ljuba. Ukupna vrijednost ovih investicija je blizu 110 milijuna dinara. To su zajednička sredstva Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i Općine Šid. Želio bih čestitati predstavnicima lokalne vlasti što su pitanje vodoopskrbe stavili kao prioritet i što su izradili kvalitetnu, kompletnu projektnu tehničku dokumentaciju. Izdvojili smo značajna financijska sredstva, kako bismo zajednički realizirali ove projekte«, istaknuo je Radojević.

Zahvaljujući dobroj suradnji resornog tajništva i Općine Šid u prethodne četiri godine realizirano je više značajnih infrastrukturnih projekata u šidskoj općini u ukupnoj vrijednosti od 230 milijuna dinara. Neka od njih su, osim izgradnje vodovodne mreže, uređenje atarskih putova i otresišta na području šidske općine, nastavak započetog postupka komasacije u katastarskoj općini Morović, uređenje kanalske mreže u funkciji odvodnjavanja, te formiranje poljoprivrednih gospodarstava.

»Pokrajinski tajnik je u posljednjih nekoliko godina sagledao sve naše potrebe i uz dobre projekte realizirana je izgradnja svih vodovoda u šidskoj općini kojih do sada nije bilo. U dogledno vrijeme razgovarat ćemo o poboljšanju vodoopskrbe Šida i ostalih mjesta u našoj općini koja su vezana uz gradski vodovod«, izjavio je predsjednik Općine Šid Zoran Semenović, dodajući da će se posebno obratiti pozornost na poboljšavanje uvjeta za voćarsku i vinogradarsku proizvodnju, uređenje atarskih putova prema voćnjacima i vinogradima u cilju poboljšanja uvjeta za rad poljoprivrednika iz šidske općine.

Već ovog tjedna počela je prijava mještana za priključke na vodovodnu mrežu. Prema riječima direktora JKP *Vodovod* iz Šida **Aleksandra Jovanovića**, odmah nakon toga započet će priključivanje domaćinstava, a mještani će priključak moći plaćati na rate tijekom dvije godine. Okvirna cijena bit će oko 40.000 dinara.

S. D.

Zanat se više »krade« no što se nauči

I ako mu je želja bila da bude slastičar, **Željko Panjik** iz Šida se poslije osmogodišnjeg školovanja odlučio za frizerski zanat. Potječe iz obrtničke obitelji. Djed mu je bio obuçar, jedan od očevih stričeva je nekada bio najpoznatiji krojač u Šidu, drugi mesar, a treći frizer. Ovim poslom se bavi već 25 godina, i to veoma uspješno. Kako kaže za naš tjednik, za svoj uspjeh u poslu zahvalan je svom majstoru **Ratku Šljokiću**, kod koga je 1989. godine izučio zanat. Danas s ponosom u svom frizerskom salonu drži njegovu fotografiju i ističe da je pored dobro izučenog zanata, višegodišnjeg iskustva u ovom poslu, itekako važna i dobra komunikacija s mušterijama, ljubaznost i osmijeh na licu.

»Majstor kod koga sam izučio zanat mi je mnogo pomogao i veći dio naučenog primjenjujem danas u svom poslu. Mora sa ukrasti svaki zanat, a posebno frizerski. On se ne uči. Moraš gledati što majstori rade, jer oni nerado otkrivaju svoje tajne. Što više 'ukradeš' i naučiš od svog pretpostavljenog, uspješniji si i bolji. Da je lako – nije. Ali, kada se zanat nauči, sve dalje ide svojim tokom. Za početnika u svakom poslu je važno da sluša što majstor priča. To su temelji kao kad se kuća gradi. Kada temeljito

uradite kuću, sagradit ćete i dvorac. Ako majstor nema dobar pristup prema učeniku ili učenik prema majstoru, od uspješnog posla nema ništa«, kaže Željko.

Rad i odricanje

U frizerskom poslu je punih 25 godina. Kaže da je put do uspjeha bio težak i trnovit i da se morao odreći puno stvari.

»Radio sam po cijeli dan od 8 ujutru do 8 navečer. Sada kada sam izgradio svoje ime, kada su mi roditelji stariji i moram i njima pomagati i poslužiti ih, radim od 9 do 17 sati, subotom do 16 i nedjeljom do 12 sati. Ponedjeljkom sam slobodan. Subotom obilazim moje starije mušterije koje su zbog bolesti vezane za krevet. Danas u šidskoj općini nitko ne želi obilaziti stare ljude. Oni su nekada dolazili kod mene u frizerski salon, a sada kada više ne mogu ustati iz kreveta zbog svoje bolesti, ja odlazim kod njih. Prekrasan je osjećaj kad znaš da i na taj način možeš pomoći ljudima. Nekada mi je naporno, jer teško mogu uskladiti sve obveze. Ali kada vidim da su oni sretni kad dođem kod njih, sve

»Što više 'ukradeš' i naučiš od svog majstora, uspješniji si i bolji. Da je lako, nije, ali kada se zanat nauči, sve dalje ide svojim tokom«, kaže Željko Panjik

»Za početnika u svakom poslu je važno da sluša što majstor priča. To su temelji kao kad se kuća gradi. Kada temeljito uradite kuću, sagradit ćete i dvorac. Ako majstor nema dobar pristup prema učeniku ili učenik prema majstoru, od uspješnog posla nema ništa.«

mi je puno lakše. Drago mi je kada vidim zahvalnost u njihovim očima i osmijeh na njihovim licima. Pored toga što im ponudim svoje usluge, ispričam se s njima i srce mi bude ispunjeno«, navodi frizer iz Šida.

A pored stručnosti u poslu, ističe da je iznimno važna i dobra komunikacija s ljudima, te moć procjenjivanja čovjeka i odabir teme za razgovor. No, kako kaže, moraš ići u korak s vremenom i stalno se usavršavati i u ovom poslu.

»Nekada se šišalo samo škarama, a samo ponekad uz pomoć stroja za šišanje. Sada se uglavnom šiša samo strojem za šišanje. Frizure su sada modernije i mladi ljudi su zahtjevniji u njihovom odabiru. Od prvog dana kada sam počeo raditi pa sve do danas, radim onako kako je zahtijevao moj majstor koji me je podučavao. Ali moram pratiti modu i stalno biti u trendu. Do sada mi je to polazilo za rukom, a i sada kada sam nešto stariji i dalje se moram usavršavati kako bih opstao u ovom poslu«, ističe on.

Bez pomoći

A da je lako, kaže da nekad i nije. Kao i u svakom drugom gradu, tako i u Šidu postoji veliki broj frizerskih salona, više od 20. No, kako kaže, ne boji se za opstanak u svom poslu jer je tijekom višegodišnjeg rada privukao veliki broj stalnih mušterija kojima je na usluzi tijekom cijelog dana. Njegova obitelj često trpi zbog njegovog odsustva od kuće.

»Teško je nekada uskladiti sve obveze. Kada dođem na posao, svoje obiteljske obveze ostavim ispred radnje. Kada u večernjim satima dođem kući, do jedan sat poslije ponoći obavljam svoje obiteljske poslove. Tako sam navikao. Plaćam zakup lokala, mjesečne obveze i od novca koji zaradim izdržavam cijelu ob-

telj. U sadašnjim uvjetima sam na tankim nožicama. Da je više posla, bilo bi drugačije. Nekada je teško platiti sve obveze, živjeti od svoje zarade i priuštiti djetetu sve što je potrebno za školu. Ali borim se i nadam se boljim vremenima«, navodi Panjik, dodajući da do sada nije koristio subvencije države i da je sve što je stekao, stekao svojim radom.

»Na prvom mjestu, želio bih modernizirati frizerski salon. Trenutno nisam u mogućnosti to uraditi iako bi mi mnogo značilo. Također, želja mi je da kupim novi pribor za rad. Ako budem u mogućnosti, učinit ću to vremenom, a ako ne budem mogao pomirit ću se s tim i sačekati neka bolja vremena«, ističe.

Udruživanje kao način boljeg poslovanja

Usprkos svim poteškoćama u radu, kaže da od frizerskog zanata neće odustati.

»Koliko si posvećen svom poslu, koliko ga voliš, toliko te ljudi više cijene i poštuju. Da bi u svom obrtu uspio, moraš ga voljeti, baš kao i ljude. Kad ste obrtnik, tad ste sami sebi šef i normalno je da se trudiš da ti mušterije budu zadovoljne«, kaže Željko, dodajući da mu je žao što se mladi danas sve manje odlučuju baviti zanatom.

S ponosom ističe da je u svom dosadašnjem radu obučio 25 učenika.

»Bilo bi dobro kada bi u Šidu postojalo udruženje zanatlija kao što je bilo nekada. Svi se mi znamo između sebe i poštujemo, ali kada treba doći do nekog dogovora, od toga ne bude ništa. Nekada je u Šidu bilo mnogo više obrtnika. Tada su se oni između sebe više družili, sastajali i dogovarali oko cijena svojih usluga i tako su bolje funkcionirali. Sada toga više nema«, zaključuje na kraju razgovora sugovornik, poručujući mladima da rade posao koji vole, a da od zanatlijskog posla ne bježe. Želja mu je, kako je rekao, da barem jedno od njegovo dvoje djece krene njegovim stopama i nastavi tradiciju ovog lijepog i kreativnog zanata.

S. D.

Likovna kolonija u čast Dalmati

BEZDAN – HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića organiziralo je u nedjelju 12. saziv likovne kolonije *Ivan Gundić Čiso Dalmata* u Ekološkoj učionici *Baračka* kod Bezdana. Sudjelovalo je osmero likovnih umjetnika iz Subotice, Sombora, Koluta i Beograda. Kolonija je održana u ambijentu netaknute prirode rukavca Bajskog kanala, uz poštivanje svih epidemioloških mjera.

»Ove godine cilj je bio održati kontinuitet i organizirati koloniju i u ovako teškoj situaciji uzrokovanoj koronom i neuplaćivanjem ugovorenih sredstava dobijenih po natječaju od grada Sombora. Nadamo se da će taj financijski problem biti riješen što prije zbog obveza koje imamo«, kaže predsjednik HKD-a *Vladimir Nazor* **Ivan Karan**.

Croart na Pivčijem salašu

BIKOVO – U svojem programu rada HLU *Croart* iz Subotice ima i jednostavna likovna gostovanja kod obitelji, te su tako 12-ero članova udruge protekloga vikenda bili gosti obitelji **Kuntić**, vlasnika *Pivčijeg salaša* na Bikovu. Slikari su stvarali u ambijentu ovog salaša. Ova suradnja će biti nastavljena i iduće godine, a dogovoreno je da slikari gostuju na blagdan Petrova.

Inače, članovi *Croarta* će u subotu biti gosti župe sv. Marka evanđelista u Žedniku.

Dani hrvatske knjige i riječi

SUBOTICA – Multimedijalna večer u okviru 19. *Dana hrvatske knjige i riječi* – *dana Balinta Vujkova* bit će održana večeras (petak, 9. listopada) s početkom u 19 sati, u koncertnoj dvorani Muzičke škole u Subotici. Na Multimedijalnoj večeri bit će dodijeljene književne nagrade: nagrada za životno djelo na području književnosti koju dodjeljuje Organizacijski odbor i koju ove godine dobiva **Matija Molcer** te dvije nagrade ZKVH-a: *Emerik Pavić* za najbolju knjigu 2019. godine i trijenalna nagrada *Antun Gustav Matoš* za najbolju knjigu poezije za razdoblje 2017. – 2019. Manifestacija se odvija uz poštivanje mjera zaštite od virusa covid-19.

Likovna kolonija Bunarić

SUBOTICA – Drugi dio XXIV. saziva međunarodne likovne kolonije *Bunarić 2020.* održava se od 8. do 10. listopada u Subotici, u

organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo*. Na koloniji će sudjelovati 30 slikara, a zatvaranje kolonije uz izložbu nastalih radova bit će priređeno u subotu, 10. listopada, u 17 sati.

Pogodnosti tijekom mjeseca knjige

SUBOTICA – Listopad je mjesec knjige te donosi pogodnosti za korisnike Gradske knjižnice Subotica. Tako se srednjoškolci od 1. do 30. listopada mogu učlaniti u knjižnicu po cijeni od 400 dinara. Članarina važi dvanaest mjeseci na svim odjelima i u svim ograncima. U povodu 130. rođendana, Gradska knjižnica poziva i sve druge zainteresirane sugrađane da se od 12. do 16. listopada učlane po cijeni od 400 dinara. Tijekom ovog razdoblja posuđene knjige koje su zadržane duže od dopuštenog vremena također se mogu vratiti bez plaćanja zakasnine.

Zavitni dan u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* u svom godišnjem planu i programu organizira nekoliko tradicionalnih manifestacija, među kojima i proslavu Zavitnoga dana. Ove godine, uslijed situacije izazvane pandemijom covid-19, proslava Zavitnog dana bit će upriličena u crkvi sv. Petra i Pavla, 11. listopada (nedjelja) nakon mise u 10 sati. U okviru programa nastupit će ŽPS *Kraljice Bodroga* koja će uz dječju skupinu izvesti koncert marijanskih pučkih pjesama. Manifestaciju su podržali Grad Sombor i Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske.

Natječaj za najlipšu pismu na ikavici

STANIŠIĆ – Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić raspisuje Natječaj za *najlipšu pismu* na ikavici hrvatskih pjesnika koji žive ili su rođeni u Srbiji. Svaki pjesnik može sudjelovati s jednom pjesmom po vlastitom izboru pisanoj na hercegovačkoj, dalmatinskoj, ličkoj, bosanskoj, šokačkoj ili bunjevačkoj ikavici. Pjesmu dostaviti na e-mail adresu hkdvnazor@gmail.com ili na adresu Društva.

Uz pjesmu svaki autor koji prvi puta sudjeluje na Natječaju treba poslati svoj kratki životopis (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi, te adresa stanovanja).

Autori tri najbolje pjesme bit će novčano nagrađeni: za 1. mjesto 60 eura, za 2. mjesto 50 eura te za 3. mjesto 40 eura.

Autori nagrađenih pjesama dobit će na dar i umjetničke slike nastale na likovnim kolonijama koje organizira ovo Društvo.

Rezultati natječaja bit će objavljeni i prvonagrađena pjesma pročitana na manifestaciji »Ikavica – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata«.

Rok za slanje je 20. 10. 2020.

Adresa: Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić; ul. M. Parađine 139; 25284 Stanišić; Republika Srbija.

Slanjem pjesme na natječaj autor je suglasan da se ista može objaviti u Zborniku.

U slučaju otkazivanja *Ikavice* prvonagrađene pjesme će biti pročitane i autori nagrađeni na *Ikavici* naredne godine.

Priređuje: Vladimir Nimčević

Studentski klub u Mitrovici, Sokolsko društvo u Subotici

3. listopada 1940. – *Hrvatska straža* javlja da su hrvatski akademičari (studenti) održali u Srijemskoj Mitrovici sastanak u Hrvatskom domu i zaključili da osnuju svoj klub. Za predsjednika je izabran **Lavoslav Pospišil**, student prava, a za podpredsjednicu **Jozefina Ivančić**.

4. listopada 1939. – *Hrvatski dnevnik* javlja da će izvršno vijeće Hrvatske seljačke stranke za Bačku i Baranju 5. listopada održati

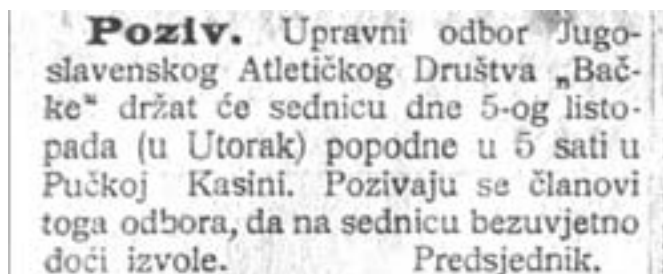

sjednicu, na kojoj će se, između ostalog, raspravljati o imenovanju novih gradskih i seoskih vijeća.

4. listopada 1940. – *Subotičke novine* javljaju da je župnik subotičke župe u Keru **Blaško Rajić** dobio pismo od urednika *Nevena*, neformalnog glasila Jugoslavenske radikalne zajednice, **Jose Šokčića**. Šokčić se putem pisma odriče vlasništva u korist Rajića.

5. listopada 1912. – *Neven* javlja da je **Lajčo Budanović** imenovan i potvrđen za župnika u Beregu.

5. listopada 1920. – *Neven* javlja da će upravno vijeće Jugoslavenskog atletičkog društva *Bačka* iz Subotice (preteča NK *Bačka*) održati sjednicu 5. listopada u 5 sati u Pučkoj kasini.

5. listopada 1921. – *Neven* javlja da je **Matija Evetović**, profesor subotičke gimnazije, dobio dopust do 25. listopada radi

polaganja doktorata u Zagrebu.

5. listopada 1929. – *Hrvatske novine* javljaju da je **Lazar Orčić**, bivši subotički veliki bilježnik, otvorio svoj odvjetnički ured u Strossmayerovoj ulici br. 22, na ribljoj tržnici, preko puta stare velike banke.

6. listopada 1921. – *Neven* javlja da su gimnazijski profesori **Ivo Dragičević** i **Kazimir Supićić** premješteni u Vranje, **Matija Evetović** u Srbobran, **Mirko Konc** u Skoplje.

7. listopada 1919. – *Neven* javlja da je 5. listopada održana u subotičkoj Gradskoj vijećnici osnivačka skupština *Sokolskog društva* (atletičarsko društvo). Skupštinu je otvorio privremeni predsjednik **Babijan Malagurski**. U upravno vijeće su izabrani predsjednik **Vranje Sudarević**, dopredsjednik **Antun Bešlić**, tajnik **Josip Kratina**, blagajnik **Josip Hartl** i odbornici **Milivoj Popović**, **Joso Prčić**, **Marko Jakovljević**, **Jovan Đurđević**, **Aleksandar Mlinkov**, **Lazar P. Krnjajski**, te zamjenici odbornika **Time Vojnić Tunić**, **Aleksandar Stanković**. U nadzorno vijeće su izabrani **Blaško Rajić** i braća **Mirko** i **Ivan Ivković** **Ivandečić**.

7. listopada 1934. – *Subotičke novine* javljaju da će HPD *Neven* postaviti spomen ploču svom pokojnom članu-osnivaču **Vranji Sudareviću**.

7. listopada 1938. – *Subotičke novine* javljaju da će u Subotici 13., 14., 15. i 16. listopada u Gradskom kinu biti prikazivan film *Hrvati u Svetoj Zemlji* koji je snimljen prigodom hodočašća u Svetu Zemlju 1937. na čijem čelu se nalazio hrvatski metropolit, nadbiskup **Alojzije Stepinac**. Ističe da se u filmu pojavljuje **Joso Martinović** iz Žednika kao barjaktar hodočašća.

8. listopada 1925. – *Neven* javlja da je 4. listopada umrla tromjesečna **Stanka Vuković**, kći bunjevačkog rodoljuba **Josipa Vukovića Đide**.

9. listopada 1918. – *Neven* javlja da je bački Hrvat **Petar Pekić** darovao za fond zagrebačkih *Novina* 10 kruna.

9. listopada 1920. – *Subotičke novine* javljaju da će se 10. listopada, pet godina od kako je umro bunjevački rodoljub **Pajo Kujundžić**, za pokojnika održati zadušna služba 11. listopada u pola deset.

9. listopada 1940. – *Hrvatska straža* javlja da je 7. listopada navečer diletantska sekcija Društva đaka privatista održala u dvorani Franjevačkog samostana u Zagrebu svoju prvu predstavu. Naime, prikazala je kazališni komad *Šokica* **Ilije Okrugića Srijemca**, župnika iz Petrovaradina.

Trijumf pjesme

Neće Dunav zbog nas stati

Osim prve nagrade žirija, pjesma tamburaškog ansambla Ruže osvojila je još nekoliko nagrada

Neće Dunav zbog nas stati subotičkog Tamburaškog ansambla Ruže najbolja je pjesma ovogodišnjeg Festivala bunjevački pisama, koji je zbog epidemiološke situacije priređen virtualno bez publike, odnosno kao snimka koja je emitirana u nedjelju, 4. listopada, na televiziji K23 i online na njihovoj web stranici. Pjesmu *Neće Dunav zbog nas stati*, koja je dobila najviše bodova stručnoga žirija skladao je član spomenutoga sastava **Sebastijan Kantur**. Ova se pjesma pokazala pravom uspješnicom, jer je nagrađena i za najbolji aranžman (skupa s pjesmom *Salaš kao svjetionik* ansambla Hajo, koju su aranžirali **Tomislav Vukov** i **Marinko Piuković**), a osvojila je nagradu i za najbolji tekst (autor **Ninoslav Radak**).

Drugju nagradu stručnoga žirija dobila je **Snežana Kujundžić** iz Subotice za numeru *Zbog tebe jesam*, koju je izveo **Davor Knežević**, a treće mjesto pripalo je **Magdalen** **Temunović** iz Subotice za pjesmu *Ja sam cura panonske ravnice*, koju je mlada glazbenica i izvela skupa s tamburaškim ansamblom *Rujna zora*.

Najbolji debitant i nagrada publike

Najbolji debitant ove godine je Davor Knežević, a nagradu za najboljeg interpretatora podijelili su, osvojivši isti broj bodova kod žirija, Davor Knežević i Sebastijan Kantur iz sastava Ruže.

Nagradu publike, koja je glasovala putem SMS poruka, dobila je pjesma *Ja sam cura panonske ravnice* koju izvode Magdalena Temunović i sastav Rujna zora.

Inače, ove godine imali smo prilike čuti sedamnaest novih pjesama, deset u izvedbi vokalnih solista u pratnji Festivalaskog tamburaškog orkestra pod ravnanjem **Mire Temunović** te sedam u izvedbi tamburaških sastava. Sudionici su bili mahom iz Subotice, dok ih je dvoje bilo iz Sombora. I ove godine bit će objavljen CD s novim festivalskim pjesmama, a njegova promocija bi trebala biti održana krajem godine.

Dojmovi pobjednika

U ansamblu Ruže prezadovoljni su ovogodišnjim, za njih četvrtim samostalnim nastupom na Festivalu bunjevački pisama, gdje su inače već i ranije osvajali nagrade, poput druge nagrade stručnog žirija 2018. godine.

»Nismo se nadali ovakvom uspjehu ove godine, nagrade nam puno znače za prepoznavanje kod publike. Nema smisla praviti pjesme ako ih ne podijeliš s drugima. Nadamo se da će pjesma zaživjeti kod publike, planiramo ju izvoditi na nastupima te za nju, ako dozvole mogućnosti, snimiti i video spot. Pjesma je ljubavne tematike, locirana u Petrovaradinu na Dunavu. Tekst go-

Žiri

Stručni žiri ovogodišnjeg festivala činili su **Nataša Kostadinović** (predsjednica), **Goran Ivanović Lac**, **Tamara Štricki-Seg**, **Milan Pridraški** i **Milica Lerić**.

Nagrada publike: Magdalena Temunović i ansambl *Rujna zora*

Davor Knežević

Marko Sente, Snežana Kujundžić (druga nagrada žirija) i Mira Temunović

vori o ljubavnim nedaćama koje dođu i prođu, a na kraju pamtimmo samo ono lijepo», kaže Ninoslav Radak iz ansambla Ruže.

Osnovani 2012., Ruže u sadašnjem sastavu djeluju od početka 2017. godine. Bave se, kako kažu, očuvanjem tradicijske glazbe, ali prilagođavaju tamburi i druge žanrove. Njihov rad je također zamijećen i u Hrvatskoj gdje su uspješno nastupili na festivalima *Zlatni glas zlatne doline* i *Aurea fest*.

Nove nade

Sedamnaestogodišnja Magdalena Temunović je drugi puta nastupila na festivalu, a kao skladateljici, ovo joj je bio debi. No, nagrade koje je ovih dana osvojila, ne trebaju čuditi, jer je praktički cijeli život okružena tamburom i tamburašima. Du-

Oko 300 pjesama

Za 20 godina postojanja Festivala izvedeno je i snimljeno ukupno oko 300 novih autorskih pjesama napisanih u duhu glazbene tradicije bunjevačkih Hrvata iz Bačke. Od toga je u puku zaživio tek manji dio, njih petnaestak.

godišnja je članica orkestra HGU *Festival bunjevački pisama*, a trenutno je učenica IV. razreda srednje Muzičke škole u Subotici na odsjeku tambure.

»Komponirala sam pjesmu na tekst **Stipana Bašića Škarabe**, a aranžman sam uradila zajedno s ansamblom *Rujna zora*. Jako sam sretna, zadovoljna i ponosna na nagrade, posebno nagradu publike, a zadovoljne su i kolege iz ansambla *Rujna zora*. Pjesmu sam napisala za dva dana, a uvećavali smo je oko mjesec dana. Moguće je da ću i ubuduće raditi pjesme za Festival, jer se planiram i dalje baviti muzikom. Naime, sljedeće godine planiram upisati Glazbenu akademiju u Osijeku, odsjek tambure«, kaže Magdalena Temunović.

Debitant i jedan od najboljih interpretatora Davor Knežević se već duže vrijeme bavi rock i pop glazbom, no sada se uspješno oporao i u vodama tamburaške glazbe.

»Ovaj festival mi je pružio jedno divno iskustvo, zaista jedna prelijepa manifestacija, a što se tiče nagrada, one su mi itekako od velikog značaja. Moje izvođenje su prepoznali i ocijenili po meni veoma stručni članovi žirija. Njihovom odlukom sam dobio nagrade za najboljeg interpretatora i nagradu za najboljeg debitanta zbog čega sam zaista presretan i zahvalan. Mislim da ću i ubuduće nastupati na ovom festivalu. Do sada nisam radio s tamburašima ali mi nije bilo teško, brzo sam se snašao«, kaže Knežević.

Zahvala

Festival bunjevački pisama organizira istoimena hrvatska glazbena udruga iz Subotice. Predsjednik Upravnog odbora HGU Festival bunjevački pisama dr. **Marko Sente** se na kraju ovogodišnje manifestacije zahvalio svim sudionicima, pokroviteljima i sponzorima Festivala.

»Festival bez publike nije festival. Žao nam je što smo večeras zbog svima nam znanih razloga ove godine, jubilarni 20. festival morali organizirati na ovaj način. No, zdravlje sviju nas je prioritet. Nadamo se da je publika i na ovaj način uživala u novim pjesmama i da je bar neku upamtila. Dvadeseti festival je za nama, i puno lijepih skladbi koje vjerujem da publika zna, da ih se sjeća i da će ih i dalje pjevušiti. To je smisao, cilj i nagrada svima onima koji su na bilo koji način pridonijeli Festivalu u protekla dva desetljeća«, kaže Sente.

Sve pjesme s ovogodišnjeg Festivala bit će uskoro dostupne na Youtube kanalu HGU *Festival bunjevački pisama*.

Pokrovitelj festivala je Primorsko-goranska županija, a održavanje ovogodišnje manifestacije pomogli su i Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, Grad Subotica, Pokrajinsko tajništvo za propise, obrazovanje, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

D. B. P.

Međunarodni stručni skup u okviru XIX. Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova

Čitanjem do uključenosti

Zahvaljujući jeziku i čitanju djeca i mladi iz ranjivih i marginalnih skupina lakše se uključuju u obrazovanje i svakodnevni život u čemu veliku ulogu imaju knjižnice i knjižničari

Čitanjem do uključenosti bila je tema Međunarodnog stručnog skupa knjižničara održanog 2. listopada u okviru XIX. Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova u Subotici. Zbog epidemiološke situacije vezane uz covid-19 skup je održan u vidu webinaru putem ZOOM platforme kojom je koordiniralo Zagrebačko knjižničarsko društvo. U skupu je sudjelovalo trideset petoro izlagača iz Srbije i Hrvatske, a tijekom osam sati aktivno je slušalo prosječno 150 pratitelja.

Tema o ulozi knjižnica u uključivanju različitih ranjivih društvenih skupina ukazala je na važnost oblikovanja čitateljske sposobnosti, stvaranja kreativnih programa i usluga te suradnje knjižnica, stručnjaka i svih ostalih subjekata u lokalnoj i široj zajednici kako bi se stvorili uvjeti za njihovu aktivnu integraciju i socijalizaciju, neki su od zaključaka ovoga skupa.

Primjeri dobre prakse

»Društvo koje potiče čitanje, a time i usvajanje znanja, stvara zdrav temelj za svoj opstanak, a škole i knjižnice su mjesta demokratizacije čitanja i pisanja čime se daje jednaka šansa svima neovisno o društvenom i imovinskom statusu. Zahvaljujući jeziku i čitanju djeca i mladi iz ranjivih i marginalnih skupina lakše se uključuju u obrazovanje i svakodnevni život u čemu veliku ulogu imaju knjižnice i knjižničari. Izlaganja i primjeri dobre prakse u knjižnicama s područja Hrvatske i Srbije pokazali su visoku spremnost knjižnica za kreiranje raznovrsnih programa za djecu i mlade s posebnim tjelesnim ili osjetilnim potrebama, teškoćama u razvoju te za djecu koja žive u posebnim okolnostima ili udaljenim zajednicama. U programe i aktivnosti uključena su djeca iz socijalno i ekonomski depriviranih sredina te pripadnici drugih kultura i ostalih ranjivih skupina u društvu, primjerice, pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica. Knjižnice su razvile brojne usluge, posebne zbirke i građu s obzirom na posebne potrebe ili posebne okolnosti u kojima dječja knjižnica djeluje i koja zadovoljava specifične informacijske potrebe djece. U njima se koriste nove informacijske i komu-

nikacijske tehnologije koje omogućavaju lakši pristup posebnim knjižničnim zbirkama. Primjeri dobre prakse se međusobno razlikuju, ali imaju isti cilj – osnaživanje za redovito školovanje i svakodnevni život u zajednici. Predstavljena rješenja pokazuju važnost suradnje knjižničara i stručnjaka, institucionalnog umrežavanja, što vodi integraciji djece u postojeće programe knjižnica i u društvo općenito. Predstavljene primjeri rezultati su rada knjižničara čiji je entuzijazam jedna od osnovnih poluga razvoja knjižnica. Knjižničari su svjesni potrebe evaluacije njiho-

va rada kao i uključivanja medija kako bi se stvorilo poticajno okruženje i tako animirala i uključila šira javnost«, navodi se u zajedničkom zaključku organizatora skupa.

Važna tema

Stručni skup Čitanjem do uključenosti organizirali su Hrvatska čitaonica Subotica, Zagrebačko knjižničarsko društvo, Gradska knjižnica Subotica i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković** kaže kako je velika zainteresiranost pratitelja za stručni skup potvrda da su odabrali važnu temu te okupili odlične izlagače.

»Naša početna očekivanja i organizacija je bila do 100 sudionika međutim premašili smo taj broj pa smo se morali drugačije organizirati i preorijentirati na webinar koji dopušta i više od

100 sudionika. U skupu je sudjelovalo oko 200 ljudi, što vidljivih, što nevidljivih (organizacije, promatrači, izlagači, gosti...). Sudionici su bili iz cijele Hrvatske, čak i s otoka, kao i diljem Srbije. Umrežavanje je jedan od naših ciljeva u organizaciji ovog skupa i to smo također postigli. Prvi puta smo stručni skup organizirali virtualno, online i tu također možemo biti zadovoljni i tehnički, organizacijski, ali i stručno. Na koncu to je bio i normalni slijed nakon prethodnog skupa knjižničara kada smo pričali o važnosti uvođenja suvremenih tehnologija u knjižnice i radu s djecom. Na ovaj način povećali smo našu vidljivost i omogućili većem broju knjižničara, koji inače ne bi bili u mogućnosti prisustvovati ovakvom skupu, da ipak budu dio ovog programa. Po završetku skupa stiglo nam je mnoštvo poruka i e-mailova podrške, pohvala i čestitki za odlično pripremljen i organiziran skup. Opći dojam svih je da je stručni skup bio veoma uspješan i sada je Subotica već postala mjesto za koje se planira i očekuje međunarodni susret knjižničara», kaže Ivanković podsjećajući kako je prvi stručni skup za knjižničare u okviru *Dana hrvatske knjige i riječi* u Subotici održan 2014. te se od tada priređuje biijenalno.

Razmjena ideja

Predsjednica Zagrebačkog knjižničarskog društva, koje je bilo suorganizator online skupa, **Alka Stropnik** ističe kako je suradnja knjižničara iz Srbije i Hrvatske odlična.

»Drago mi je da smo se povezali institucionalno, ali i osobno. Važnost povezivanja kroz ovakve stručne skupove jest razmjena ideja i poticanje na suradnju kroz projekte koji prelaze granice lokalnog, gradskog ili državnog. No, sami programi i projekti nisu sebi svrha, već ih radimo za našu djecu i mlade korisnike knjižnica. Zagrebački knjižničari su od 2014. godine u više navrata sudjelovali u Subotici na knjižničarskim stručnim skupovima organiziranim u okviru *Dana hrvatske knjige i riječi*. Dobru dugogodišnju suradnju i divna iskustva željeli smo podići s individualne na višu razinu te kao ravnopravni partneri organizirati međunarodni stručni skup za knjižničare u okviru višednevnog programa *Dana hrvatske knjige i riječi* u Subotici. Malo nas je omela epidemiološka situacija, ali samo malo. Nastavili smo s

organizacijom skupa i umjesto u fizičkom svijetu realizirali ga u virtualnom. Izuzetno mi je drago što je Zagrebačko knjižničarsko društvo bilo jedan od suorganizatora ovog skupa«, kaže Stropnik.

I neki od izlagača suglasni su kako je skup ponudio obilje kreativnih i inventivnih aktivnosti vezanih za temu, a koje knjižničari provode u realnom i virtualnom okruženju.

Bojana Marinčić iz Narodne biblioteke Užice kaže kako su joj posebnu pažnju privukle aktivnosti koje se provode online i alati koji su korišteni za izradu poticanja čitanja kod djece i mladih.

»Primjeri partnerske suradnje predstavljaju način na koji se može obogatiti rad knjižnica, kako s marginalnim grupama stanovništva, tako i u redovitom radu. Odlična suradnja i povezanost između kolega iz Srbije i Hrvatske je veoma bitna zbog toga što postoji mogućnost realizacije zajedničkih aktivnosti«, kaže Marinčić.

Vlasta Šolc iz Hrvatskog knjižarskog društva (Komisije za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama) kaže kako ju je skup obogatio novim znanjem i sjajnim idejama.

»Smatram da je skup vrlo značajan jer se tijekom izlaganja iz različitih aspekata pristupilo aktualnoj temi socijalne isključenosti u kontekstu knjižničarstva. Pruženo nam je ohrabrenje u radu, ali i praktičan uvid kako kao knjižničari možemo doprinijeti smanjenju te isključenosti.

Suradnja je više puta na skupu spomenuta kao neizbježna u organiziranju knjižničnih aktivnosti. Neizbježna je i u dijeljenju znanja kojemu smo imali prilike svjedočiti. Od kolega smo mnogo naučili, dobili smo pregršt ideja, mogućnost razmjene kontakata te postavljanja izravnih pitanja i komentara. Vjerujem da će rezultat ove suradnje biti niz novih programa i aktivnosti u knjižnicama širom Hrvatske i Srbije«, kaže Šolc.

Prezentacije s ovogodišnjeg skupa dostupne su na Youtube kanalima Hrvatske čitaonice i Zagrebačkog knjižničarskog društva. Svi stručni radovi bit će objavljeni u zborniku.

D. B. P.

U Rumi održan 23. Art Trema Fest Festival u izmijenjenoj formi

Festival *Art Trema Fest* koji je prvobitno trebao biti održan u ožujku, održan je od 24. do 27. rujna na scenama Kulturnog centra u Rumi i Domu omladine Ruma pod sloganom *Festival pojačane kreativne odgovornosti*. Osim glavnog dijela programa, koji čine četiri predstave, publika je imala priliku prisustvovati i pratećem programu koji su činile kreativne radionice za djecu, izložba i scenska instalacija. *Art Trema Fest* afirmira rad studenata umjetničkih akademija u regiji prikazujući njihove ispitne, diplomske i profesionalne produkcije, te komorne predstave koje nastaju u suradnji s kazalištima, neovisnim teatarskim asocijacijama i ustanovama kulture.

Kao i prethodnih godina, na festivalu su trebali sudjelovati glumci i kazališta iz cijele regije, no to se ove godine nije dogodilo. Zbog situacije izazvane koronavirusom, festival je održan

u nešto drugačijem formatu i uz poštovanje svih epidemioloških mjera. Glavni dio programa činile su četiri predstave iz Beograda, Paraćina, Banja Luke i Rume. Ove godine žiri su sačinjavali aktivni građani u kulturi. Jednoglasnom odlukom žiri je za najbolju proglasio predstavu *Edith Piaf*, autorski projekt **Dorđa Vukašinića**.

»Dogovor je bio da nam u ožujku dođu gosti iz Češke, Hrvatske, Makedonije i Bugarske. Predstave koje smo birali od 120 prijavljenih su imale svoj osobni pečat. U posljednjih 20 godina Ruma je bila rasadnik kazališnih talenata. Svake godine mladi ljudi iz Rume upisuju akademije i uspješno ih završavaju. Ono što želimo jest da im *Trema Fest* omogući kad odu iz ove sredine i ostvare se kao umjetnici, da se vrate i prikažu svoj talent u svom gradu«, kaže organizator festivala **Zoltan Fridman**.

S. D.

Zatvaranje jubilarne godine Družbe Kćeri milosrđa

Stoljeće nesebičnog djelovanja

Na blagdan sv. Franje, 4. listopada, časne sestre Kćeri Milosrđa, koje djeluju u župi sv. Roka u Subotici svečano su proslavile 100 godina ove Družbe. Slavlje je započelo ophodom u kojem su sestre unijele sliku svoje utemeljiteljice, bl. **Marije Propetog Isusa Petković**, a svetu misu je predvodio župnik mons. dr. **Andrija Anišić** u zajedništvu s tajnikom Subotičke biskupije mr. sc. **Mirkom Štefkovićem** i župnim vikarom vlč. **Draženom Skenderovićem**.

Stopama sv. Franje

U prigodnoj propovijedi župnik Anišić je čestitajući sestrama jubilej i blagdan sv. Franje izrazio radost i zahvalnost bl. Mariji Petković što je gotovo na početku Družbe dovela Sestre u Suboticu (1923.), a 1930. godine i u župu sv. Roka. Aludirajući na evanđelje koje se čitalo te nedjelje naglasio je da se na Družbu Kćeri Milosrđa ne odnose prijetnje proroka Izaije i Isusovi prijekori o neplodnom vinogradu. Dapače, Družba Kćeri Milosrđa je plodni vinograd koji je urodio, u proteklih sto godina brojnim i slatkim plodovima Bogu na Slavu, a Crkvi i narodu na radost i korist. U nastavku propovijedi podsjetio je na riječi bl. Marije Petković o franjevačkom usmjerenju Družbe: »Bog je htio da Družba ide stopama sv. Franje

i njegovim primjerom ljubavi, poslušnosti i siromaštva. Mi smo po Božjoj volji kćeri sv. Franje i moramo nasljedovati kao i on Gospodina u siromaštvu koje je on ljubio. Molim Boga da naša Družba bude po njegovoj svetoj volji i da širi Božju ljubav i slavi njegovo sveto Ime«. Također, tijekom homilije župnik je pročitao dio čestitke o svetkovini svetoga oca Franje i 100. obljetnici Družbe, koje je svojim sestrama i pripravnicama uputila provincijalna predstojnica s. M. **Emila Barbarić**. Ona u svom pismu podsjeća na osnutak Družbe, 1920. godine u Blatu te dodaje:

Samostan još samo u Subotici

U subotičkoj biskupiji sestre Družbe Kćeri Milosrđa su u svojoj povijesti bile na službi u više mjesta i župa: u Vajskoj, Đurđinu, u Somboru – župama sv. Križa i Presvetog Trojstva, u Novom Sadu, te u subotičkim župama sv. Roka i Marije Majke Crkve. Danas sestre žive i djeluju još samo u župi sv. Roka, u samostanu (Zavodu sv. Terezije od djeteta Isusa) u Subotici. Iako je nekada bilo više časnih sestara, danas su ovdje: poglavarica s. M. Silvana Milan, s. M. **Nelija Pavlović**, s. M. **Jasna Dulić**, s. M. **Eleonora Merković**, s. M. **Zrinka Glavaš** te s. M. **Ancila Vujković Lamić**. Sestre u župi vrše katehetsku službu, vode zbor i sviraju na misama, a osim toga u samostanu njeguju starice, te se pod okriljem njihova samostana nalazi i dječji vrtić *Marija Petković – Sunčica*.

»Velik je to dar Božji na kojem svojim vjerničkim životom, molitvom i djelovanjem zahvaljujemo Ocu milosrđa za nebrojena dobročinstva koja je iskazao svakoj od nas, a po nama i onima kojima smo poslani. Neka i u našem započetom novom stoljeću sve bude za Isusa, na slavu Oca i dobrobit ljudi«, napisala je između ostalog provincijalka Barbarić, a to je sestrama poželio i župnik Anišić u ime cijele župne zajednice.

Tijekom misnog slavlja pjevao je župni zbor pod ravanjem s. **Silvane Milan**, uz orguljašku pratnju mr. sc. **Ervina Čelikovića**.

Na kraju svete mise djeca, mladi, pjevači i članovi Pastoralnog vijeća čestitali su sestrama i darovali im prigodne darove, a riječi čestitke i zahvale sestrama na svemu što su činile, što čine i što će činiti za župnu zajednicu, uputio je pročelnik Pastoralnog vijeća župe **Lazar Cvijin**. Poglavarica subotičkog samostana Kćeri Milosrđa s. M. Silvana Milan zahvalila je svima na sudjelovanju u slavlju i na podršci koja se pruža sestrama.

A. A. i H. R.

Nove službe u Srijemskoj biskupiji

Odlukom srijemskog biskupa, mons. **Đure Gašparovića**, u Srijemskoj biskupiji izvršene su sljedeće promjene u službama: vlč. **Ivica Damjanović** razriješen je službe biskupijskog koordinatora pastoralnog djelovanja pri Biskupijskom pastoralnom centru Srijemske biskupije, a na njegovo mjesto imenovan je vlč. **Ivica Zrno**, koji je ujedno imenovan i ravnateljem Tiskovnog ureda Srijemske biskupije, dok je razriješen službe povjerenika za pastoral ministranata Srijemske biskupije. Tajnicom i koordinatoricom rada Tiskovnog ureda Srijemske biskupije imenovana je **Ana Hodak**.

Obljetnica i proštenje u subotičkoj katedrali

U srijedu, 14. listopada, svečanim dvojezičnom koncelebriranim svetom misom u 18 sati bit će proslavljena obljetnica posvete stolne bazilike sv. Terezije Avilske u Subotici. Na sam blagdan zaštitnice, 15. listopada, u 18 sati slavit će se proštenje.

U susret blagdanima

14. listopada – posveta subotičke katedrale
15. listopada – Terezija Avilska
17. listopada – Ignacije Antiohijski
18. listopada – sv. Luka evanđelist
22. listopada – Ivan Pavao II.
23. listopada – Ivan Kapistran
25. listopada – Katarina Kotromanić
28. listopada – Šimun i Juda Ta

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Odazvati se Božjem pozivu

Već treću nedjelju zaredom Isus se svojim prisposodobama oštro razračunava s glavarima svećeničkim i starješinama narodnim, pokušavajući im dati do znanja koja je pogreška u njihovom stavu i načinu života (usp. Mt 22,1-14). Od tri prisposdobe u nizu, ova je najoštija.

Poruka u apsurdnosti

U središtu ovonedjeljne prisposdobe je kraljev poziv na gozbu. Potpuno je neshvatljivo ono što se događa – uzvanici odbijaju poziv. Niti u jednom vremenu kroz povijest nitko ne bi odbio poziv nekog velikaša i čovjeka na položaju, a posebno ne kralja. Naprotiv, svatko bi učinio sve kako bi uopće bio pozvan. Povijest svjedoči o brojnim spletkama i razmiricama da bi se ljudi domogli dvora i bili bliže kralju. A u Isusovoj prisposobi događa se potpuno suprotno. Ljudi se oglašuju na njegov poziv.

Upravo u toj apsurdnosti krije se oštrina poruke. Kraljeva svadbena gozba na koju uzvanici ne žele doći je kraljevstvo Božje, kralj koji poziva je sam Bog, sluge su proroci koji su stoljećima u Božje ime pozivali narod na obraćenje i povratak k Bogu, a uzvanici su pripadnici izabranog naroda, prvenstveno glavari svećenički i starješine narodne. Svi oni odbili su upućeni poziv. Iz ove perspektive lakše možemo shvatiti da prisposoba govori o odnosu Boga i naroda. Bog je prema ljudima uvijek neizmjerljivo bolji nego što bi mogao biti bilo koji kralj i vođa. No, nažalost, ljudi se prema Bogu često ponašaju mnogo lošije nego što bi se ponašali prema nekom vladaru. Upravo nam to Isus želi poručiti. Bog ljubi čovjeka i želi ga pored sebe, ali postavlja i neke uvjete koje bi čovjek trebao ispuniti. No, čovjek, iako osjeća da mu je Bog potreban, ipak mu je teško njemu se povjeriti i prepušta se napasti da sam odredi koliko i kada će mu Bog trebati. Pada u iskušenje da Boga iskoristi za svoje potrebe, a ne gradi s njim odnos povjerenja i ljubavi.

Nakon iznenađenja da uzvanici odbijaju kraljev poziv na gozbu dolazi još jedno iznenađenje – kralj poziv šalje na drugu adresu: »Pođite stoga na raskršća i koga god nađete, pozovite na svadbu!« (Mt 22,9). Ovdje se misli na pogane, koji nisu bili dio izabranog naroda. Nakon što je Božji narod proigrao svoje izabranje i svoj poziv, Isus svoj navještaj okreće pogani-

ma. I najveće iznenađenje je što kralj na kraju kažnjava čovjeka koji nije došao u svadbenom ruhu. Nigdje nije bilo napomenuto da na gozbu smiju doći samo oni koji su prikladno odjeveni. No, ruho je izraz poštovanja i zahvalnosti prema kralju i njegovu pozivu. U prenesenom značenju to je milost Božja koju trebamo sačuvati. Ovo je posebno važno za Crkvu, koja je nasljednica Izraela, koja je novi Božji izabrani narod. I ona će na kraju biti podvrgnuta sudu. Svadbena ruha Crkve je njeno svjedočanstvo, žar kršćanskoga života. Crkva je ona koja treba održati kršćanstvo živim, bez obzira kakva su vremena. No, pogledamo li Crkvu samo u Europi, iz koje su misionari žar kršćanskoga života nosili na druge kontinente, možemo se ozbiljno zabrinuti. A tko je Crkva? To smo svi mi.

Prisposoba kao poticaj

Svi mi koji ove nedjelje sjedimo u crkvenim klupama i slušamo Isusovu prisposobu o kraljevu pozivu na gozbu ozbiljno se trebamo zamisliti nad sobom. Nemojmo misliti da je ona upućena glavarima Crkve, jer je Isus govorio glavarima narodnim. Ona je upućena svakom kršćaninu koji je krštenjem postao članom Božjega naroda. Bog nas poziva na svetu misu, na sakramente, na različite vrste pobožnosti, jer nam želi biti blizu. No, zamislimo se: odazivamo li se njegovu pozivu ili nemamo dovoljno vremena, jer imamo previše nekog drugog posla? Je li to što se u svojim mislima smatram vjernikom, što prigodno izvršavam vjerske propise dovoljno, je li to odaziv na Božji poziv? Vjerski formalizam u kojem nema srca čini nas farizejima, čini nas onima koji odbijaju odazvati se Bogu. On želi da mu povjerimo svoj život, posebno one obveze i brige zbog kojih mislimo da za njega nemamo vremena. Želi s nama odnos predanja i povjerenja.

Također, trebamo pripaziti da ne budemo kažnjeni poput čovjeka bez svadbenog ruha. Pozvani smo biti Kristovi svjedoci, širiti i čuvati kršćanstvo tamo gdje živimo. Bog nas je za to obdario brojnim milostima i, ako želimo s njime surađivati, za to smo sposobni. No, mi često zaboravljamo da ono što od njega primamo nije samo za nas nego moramo širiti dalje, moramo biti širitelji njegova kraljevstva na zemlji. Zato neka nam ova prisposoba bude trajni poticaj da ostanemo dostojni Božjega poziva.

Jadran zvani čežnja – Seget Donji

Za naše cjelokupno dvotjedno ljetovanje u Segetu Donjem uplatili smo u siječnju (s dobrim popustom) i kupili povratnu avionsku kartu do Splita. Poznavajući prilike u mjestu, u hotelu, ljubazno osoblje, misleći na predivno plavo čisto more, bujno zelenilo, opojne mirise, prostranu sobu nad morem i plažom s terasom dužine četrdesetak, a širine oko 10 metara koja zalazi u stare borove i koja je optočena lijepom valovitom ogradom od kovanog željeza, a koja nam je godinama samima na raspolaganju jer inozemni gosti iz susjednih soba ujutro uglavnom odlaze na izlete, bili smo sretni.

Seget Donji je nekada malo ribarsko mjesto, priraslo za Trogir, odvojeno od njega luksuznom marinom u kojoj su jahte tako ra-

dok smo mi svi u mjestu bili partizani! Kome da čuvamo?!«. Mještašce je mirno, vegetacija raskošna, more čisto, galebovi plivaju u neposrednoj blizini, ima svuda ježeva, što je znak čiste vode. Nekada mi se učini da sjedeći uz more, uz vjetrić i ne dišem već zrak sam ulazi u moja pluća. Buka koju po cijeli dan prave zrikavci je tako intenzivna i mila da joj konkuriraju samo hučni valovi mora, a svaka pa i najljepša, za nas klasična glazba je suvišna i neprikladna. Prekrasno mjesto na najljepšem moru! I bili smo sretni, očekujući najljepše u ovoj pustoši u sumraku života!

Ali proljetos je stigla pandemija. Lijepo i spokojno podnijeli smo naše staračko progonstvo s obzirom na to da živimo u kući s velikim vrtom, s pogledom na Dunav (kruzeri su prestali uljep-

skošne da ni ne poželim naći se na njima, postalo zaista ekskluzivno zahvaljujući i brojnim vilama, apartmanima, pansionima. Oni se prostiru cijelom uvalom uz stjenovite plaže, te šetnicama sa smokvama, maslinama, borovima od Trogira, do nekada poznatog hotela *Medena*. Te su posne, kamenite parcele uz more, na kojima se još grade ovi lijepi objekti (naš hotel je među njima, ali je vješto uklopljen i dograđen oko starog bijelog samostana iz prošlih stoljeća), dobivale u miraz kćeri, a sinovi »dobru« zemlju u unutrašnjosti, u brdima. U ovoj podjeli ženski rod je vremenom prošao bolje.

Od ribarskog mjesta ostalo je još malo naselje s preko trista godina starom kamenom crkvicom i nešto starih kuća, konoba, ribarskih restorana, lukom za ribarske brodice i prije deset godina izgrađenom luksuznom marinom. Oko njih i ispred lučice na klupama sjede starci, a odvojeno na posebnoj klupi starije mještanke. Pretresaju događaje i gundaju: »Nema više mještana, ovi što su stigli sve će porušiti, za sve se danas pitaju, a bili su ustaše

šavati vidik) i s našim macama i psima. Nismo ni časak sumnjali da će se situacija do kolovoza promijeniti te da bi naše željeno, posljednje ljetovanje, ulazimo u osamdesetu godinu ove godine, moglo otpasti. Naš Seget Donji bio je naš svjetionik! Vremenom se, međutim, s pogoršanjem situacije s covidom, javio u nama strah, sumnja, neizvjesnost, briga, tuga pa i očaj. Svjetlo na kraju tunela je slabilo.

Ali neizmjerena želja, potreba, ljubav za morem, nemirenje sa situacijom, upornost, učinili su da uložimo napore i pokušamo naizgled nemoguće. Potvrdu o uplati i rezervaciji cjelokupnog aranžmana od hotela dobili smo mailom lako i brzo, a avionsku kartu priložili kao i potvrdu od Ministarstva unutrašnjih poslova o »Uspješno zaprimljenom obrascu s brojem najave o ulasku u Republiku Hrvatsku«.

Uplatili smo za umirovljenike skupa putna osiguranja. Najteže je bilo s testiranjem na koronavirus, pa smo nakon više pokušaja uspjeli dva dana prije polaska i to obaviti. U posljednji tren

primivši negativan nalaz na koronavirus spakirali smo se na brzinu. U uzbuđenju sam spakirala sve potrebno, a osobito nepotrebno, samo kristal nisam ponijela! A šešir sam zaboravila!

Jednog petka u 13,45 sati poletjeli smo iz Beograda i, vjerovali ili ne, u 15,30 sati bili smo u našem hotelu koji se nalazi samo 8-9 kilometara od splitske zračne luke.

Ljubazni taksist (koji radi na crno) odnio je teške stvari do naše, od ranije poznate sobe, na nižem nivou, a ja sam se s dvije putovnice sjurila do recepcije gdje me je ljubazno pozdravio recepcioner pruživši mi ključ bez ikakvih drugih formalnosti. Putovnice su mi ostale u ruci, ništa nisam ispunjavala, kaže imali su podatke od prošle godine, pa sam za petnaestak minuta plivala u mom prelijepom moru. Svi su nas lijepo dočekali.

Gostiju je bilo nešto manje nego ranijih godina. Bili su to uglavnom domaći turisti kao i Česi, Mađari, Poljaci, Rusi i nas dvoje Srba! Nitko nije oštetio naš avion (*Serbia Airways*) niti nas je netko šutnuo ili ošamario, što nam je prije polaska poželio eksponirani narodni zastupnik Skupštine Srbije. Domaći gosti bili su ljubazni, kao svuda gdje žive normalni ljudi.

Čistoća je u hotelu svuda besprijekorna, sijaju se mramorni i keramički podovi, posteljina, ručnici, stolnjaci su bjelji od arktičkog snijega, terasasti vrtovi njegovani, svako jutro špricani umjetnom kišom.

Sve osoblje imalo je maske. Hranu je ovog puta uglavnom serviralo osoblje iza staklene pregrade, a bila je dobra, domaća, ranijih godina ipak nešto bolja.

Za večerom, na duguljastoj terasi nad morem s po jednim redom stolova na tri-četiri metra udaljenim jedan od drugog sjedili smo dugo dok je padao prohladni mrak, a sunce zapadalo iza Čiova i odjekivalo »zvono bono« s obližnje crkvice i svaku večer za sve vrijeme mog boravka u meni je zvučala neodoljiva **Šantićeva** prelijepa pjesma *Večer na školju*.

Bilo je divno i sve kao nekada i to na razglednicama iz moje mladosti: kroz debela stabla borova viri more i brojna bijela plovila po njemu, kroz granje se gleda nebo, a noću zvijezde, isto je sunce, isto nebo i zrak, po neka ptica ili vjeverica.

Samo više niotkuda nema *ćakulanja*, ni *pisme*.

Neke druge ptičice iz gore spustile su se na more.

Marija Tešić, Novi Sad
rujan 2020.

RECEPT NA TACNI

Zapečene paprike punjene sirom

Jedna od uvodnih rečenica koja mi nikada neće dosaditi je ona koja kaže da jesen miriše na pečene paprike. Koliko god ta rečenica bila iskorištena, možda za nečiji ukus već i ofucana, ja je nikada neću izbaciti iz svoje glave, iz svojih radova, iz svog života. I ne, to ne znači da moja jesen ne miriše i na kestenje, bundevu iz pećnice i svašta još nešto, ali ništa ne može zauzeti mjesto mirisa pečene paprike.

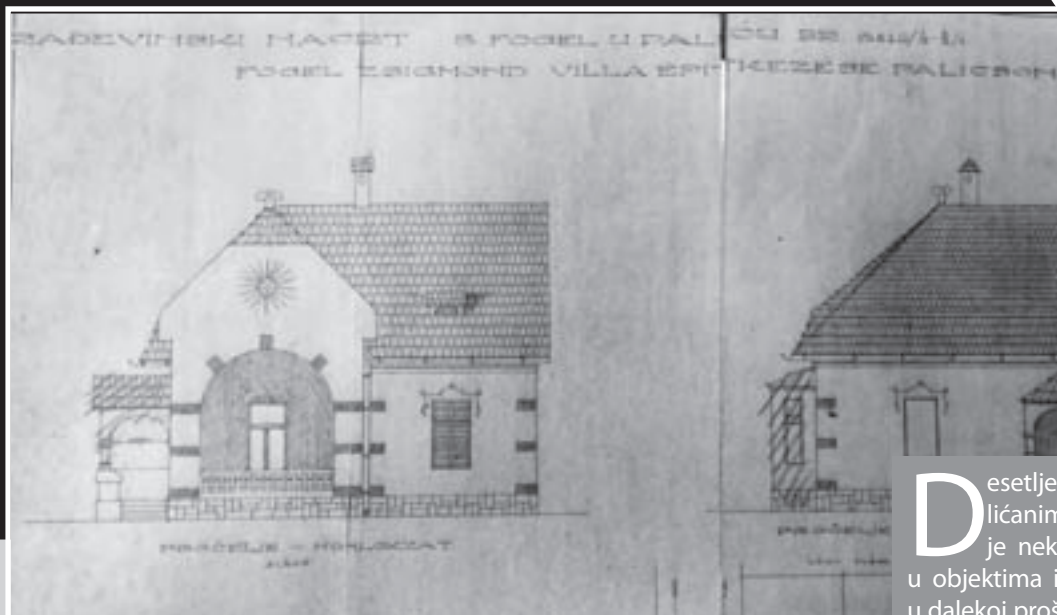
Svi mi koji živimo u stanu imamo mali problem, jer stan nije mjesto gdje se peku velike količine paprike, a ja nisam htjela ne unijeti malo tog dima u svoj stan pa sam, provjereno, papriku stavila u pećnicu, a onda je kreativac u meni krenuo dalje, pa sam osim obične pečene paprike odlučila jedan dio paprika filovati sirom, pa onda peći.

Potrebno: 6 velikih crvenih paprika / 400 grama sira po izboru / dva jajeta / griz / papar / 1 veća rajčica.

Postupak: Umutite dva jajeta i pomiješajte ih sa sirom, a zatim dodajte ravnu žličicu papra i dvije žlice griza. Sve dobro promiješati i posoliti po ukusu. U ovo jelo ne dodajem sol, jer je već u siru. Papriku oprati i očistiti iznutra, paziti da ne napravite veliku rupu na vrhu. U svaku papriku staviti punu žlicu i malo jače fila, te zatvoriti kolutom od rajčice. Paprike rasporediti u tepsiju i preliti ih s malo ulja. Pecite na 220 stupnjeva pola sata.

I dok su tržnice pune paprike, iskoristite priliku i kombinirajte ih sa sirom i pravac pećnica. Neka kuhinja još malo na jesen miriše. Dobar tek je garantiran!

Gorana Koporan

Vile za palićku poštu

Desetljećima se poštanske usluge Palićanima, kao i gostima Banje kojih je nekada bilo znatno više, pružaju u objektima interesantne povijesti, iako su u dalekoj prošlosti uvedene tek poslije puno pritisaka i prigovora banjskih gostiju, o čemu je istraživao **László Magyar**, povjesničar, publicist i arhivist. Prema povijesnim podacima, poštanska služba je postavljena 1870. godine u palićkom kupalištu i pripadajućim objektima, koje je od grada zakupio **Jakab Kráhl**, trgovac iz Stare Kanjiže. Zakupci kupališta su se mijenjali, a pošta je sve do polovice dvadesetog stoljeća, preciznije, do oko 1945. godine, bila smještena u okviru banjskih objekata, kao što je *Trščara* ili *Velika krčma*. Telefonska linija s Palićem uspostavljena je 1893. godine, dok je pošta bila u *Trščari*. Tada se moglo telefonirati samo u određenim terminima, između 8 i 12 i 14 i 18 sati. Nije bilo mnogo zainteresiranih za telefonsku komunikaciju u to vrijeme; ostala su izvješća o slaboj upotrebi telefonske usluge u početku, nakon njenog uvođenja.

Poznati subotički arhitekt **Gyula Váli** 1921. godine projektirao je vilu za **Zsigmonda Vogela**, koja i danas postoji u Splitskoj aleji (fotografija projekta u prilogu). Iako pošta u to vrijeme, smještena u blizini obale u banjskim prostorijama, nema nikakve veze s ovom vilom niti njenim vlasnikom, upravo će u ovu lijepu zgradu biti premješteno pružanje poštanskih usluga od 1945. godine. Naredna četiri desetljeća pošta se nalazila u Splitskoj aleji, a stara ploča koja podsjeća na minulo vrijeme sačuvana je još u dvorištu.

Od 1987. godine pošta na Paliću nalazi se uz Horgoški put, u vili nekada znamenite subotičke obitelji **Hartmann**.

Berba nostalgije

Ne prvi put, kolekcionar i veliki zaljubljenik u stare fotografije **Stipan Mijok** otvorio nam je svoju zbirku. Ovaj dobroćudni čovjek, bečar staroga kova, uvijek je pun zanimljivih priča. Rođen i odrastao u Plavni, uz šokački divan, bekrijanje i tamburu, mlad se otisnuo trbuhom za kruhom, a po umirovljenju se nije vratio u rodno selo nego u Vukovar. »Stare fotografije sam počeo prikupljati spontano, u početku samo obiteljske, kasnije sve koje svjedoče o običajima davno prošlih vremena. Na ovoj pred nama ovjekovječen je trenutak od prije gotovo sedam desetljeća. Nastala je u dvorištu mogega djeda po ocu, u vrijeme berbe vinograda«, priča Mijok. Priča je autentična, iz prve ruke pripovjedač se živo sjeća mnogih detalja. A kako i ne bi kad je dane prije polaska u školu provodio kod bake i djeda, u njihovoj staroj kući nabijači. »Vojvodina mi je u duši, intenzivno pratim što se događa s mojim Šokcima koji tamo žive. U sjećanja mi često navire proživljeno u djetinjstvu i ranom momaštvu. Ova fotografija podsjeća me na jednu davnu berbu. Snimljen je jedan od naših bliskih rođaka, mlad i jak, kako melje svježe ubrano grožđe. Djed je imao velike vinograde, a vino je proizvodio manje za sebe, veći dio je prodavao. I uvijek bi prodao sve što bi namijenio tržištu. Kako mi je pričao kasnije, kad sam već puno toga s razumijevanjem primao, ukoliko nešto želiš prodati, prije svega moraš voditi računa o kakvoći, bila to roba ili usluga. Upravo te riječi vodile su me kroz cijeli život. U djetinjstvu sam obožavao berbe vinograda. Danas više ne. U sve su se umiješali novci, pa nema više onih mobaških branja, kad se radilo s voljom, kad je ozračje bilo ispunjeno vrcavim pošalicama i pjesmom. Sjećam se, djed je berbu vinograda najavljivao desetak dana prije, obavještavao susjede i rodbinu za koje je unaprijed znao da će se, kao i svake godine, sigurno odazvati. Uživao sam od početka priprema do kraja berbe. U tjednu prije branja djed bi s nekoliko jačih ljudi izvukao bačve iz podruma, oprao ih, osušio, dezinficirao i vratio na svoja mjesta«, prisjeća se Mijok i ponovno uzima fotografiju u ruke. Svi ukućani, osobito djeca, s nestrpljenjem su čekali dan same berbe i molili se Bogu da kiša ne pokvari ugođaj. »Izjutra na dan berbe kod djeda u dvorištu bi se okupili svi mobaši. Već bi bio postavljen dugački stol s klupama i stolicama, pa bi svi komotno posjedali. Reduše bi iznijele svježe ispečene kifle, a domaćin bi mobašima sipao, muškarcima rakiju, ženama neki domaći liker. Toga dana i mi, djeca, smjeli bismo popiti malo likera. Kasnije bi nam dali i cijedenog slatkog vina. Kod djeda bi se za stolom izmolio *Očenaš*, nazdravilo, pojelo koju kiflu i

pošlo na posao. Na špediter s konjskom zapregom potovarile bi se velike korpe, pletene od pruća. U jednoj od njih u vinograd bi se nosio doručak, pokriven starinskim, ručno tkanim krušnim tartkom. Nosila bi se šunka, slanina i debela kobasica, sve ostavljeno namjenski za berbu. Potovario bi se i ženski dio mobaša. U veliku traktorsku prikolicu utovarila bi se velika otvorena bačva, u drugu dvije nešto manje. U prikolicama su se prevozili preostali mobaši i djeca. To je za nas bila velika atrakcija, jer je u vrijeme kad je nastala ova fotografija traktora bilo puno manje nego danas. Po dolasku u vinograd doručkovali bismo, pa se rasporedili u redove. Svaki mo-

baš ponio bi sa sobom kotaricu i nož, a nas djecu zapala bi dužnost da iza berača kupimo otpala i prosuta zrna. Ubrane grozdove iz kotarica berača istresalo bi se u velike korpe koje su snažniji ljudi odnosili do prikolica i istresali u bačve. Kad bi se bačve napunile, odvezle bi se kod djeda u kuću. U toj prvoj turi odvezla bi se trojica najjačih muškaraca, koji bi po istovaru grožđa ostali. Jedan bi okretao ručku mlina, postavljenu na veliku kacu, dvojica bi nosila grožđe u korpama i istresala u mlin. Tijekom toga posla snimljena je i ova fotografija. Dok ne bi iz vinograda stigla nova tura, već dovezeno grožđe bilo bi samljeveno, a sadržina iz kace ispod mlina u vanglama prebačena u veliku kacu, ozidanu u kutu šupe pored podruma. Nakon završetka berbe, djed bi priredio ručak za sve mobaše. Po tradiciji, u velikom kotlu bi se kuhao ovčiji paprikaš, a u krušnoj peći reduše bi ispekle kruha, lepinja i štrudli s makom i orasima. A kako je djed bio na glasu kao veliki bečar, znali su svratiti i tamburaši, pa bi se ostalo do duboko u noć«, uz sjetni osmijeh završava priču Mijok.

Ivan Andrašić

Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova

Narodna književnost u školi – online

U sklopu Dana hrvatske knjige i riječi – Dana Balinta Vujkova, svake godine se održava i program *Narodna književnost u školi u spomen na Balinta Vujkova Didu* koji je namijenjen prije svega vrtićancima i osnovcima. Navikli smo okupiti se u velikom broju i uz predstavljanje nove knjige pogledati sjajnu predstavu koju uvijek izvode vaši vršnjaci.

Hrvatska čitaonica je i ove godine sve organizirala, ali onako kako je bilo moguće – online.

Tako je snimljen virtualni sat hrvatskog jezika i književnosti, na kom je u uvodnom dijelu predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković** predstavila rad Čitaonice i **Balinta Vuj-**

kova, koji je više od pola stoljeća (56 godina) šetao po salašima i slušao, te zapisivao *pripovitke*, bajke, basne i druge narodne umotvorine, kako bi ih prenio na sljedeće generacije.

Novu knjigu *Pripovitke 1* koja je izašla u ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova* gledateljima je predstavila **Katarina Čeliković**. Knjiga, koju vam svakako preporučujemo tiskana je u nakladi Hrvatske čitaonice i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a sadrži čak 167 pripovjedaka koje su pisane bunjevačkom ikavicom. Tako ujedno možete naučiti ili se podsjetiti na nove-stare riječi kojih u tumaču ima čak 1.100. Pravo bogatstvo. Izbor *pripovitki* kao i prijašnjih godina uradio je veliki poznavatelj i ljubitelj književne baštine **Zlatko Romić**, knjigu je uredila Katarina Čeliković, recenzentica je prof. **Sanja Vulić**, dok ju je likovno opremio **Darko Vuković**.

Ako biste svaki dan prije spavanja uzeli pročitati jednu *pripovitku*, onda biste za otprilike pet i pol mjeseci pročitali cijelu

Započela nova sezona Nacionalnog kviza za poticanje čitanja Knjižnica grada Zagreba

Budimo istraživači planeta Z

Započeo je Mjesec hrvatske knjige, a s njime i Nacionalni kviz za poticanje čitanja Knjižnica grada Zagreba koji u Subotici i okolici, za učenike u nastavi na hrvatskom jeziku, provodi Gradska knjižnica Subotica.

Ovogodišnji Kviz je posvećen planetu Zemlji i nosi naziv *Istraživači planeta Z*. Prilagođen je novonastaloj situaciji te umjesto dosadašnjeg uobičajenog čitanja knjiga, treba istražiti ponuđene online izvore informacija kako bi mogli točno odgovoriti na postavljena pitanja odabirom jednog od četiri ponuđena odgovora. Online upitnik se nalazi na <http://www.mhk.hr/kviz/>, a pravo sudjelovanja u kvizu imaju svi učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Kviz je veoma zanimljiv i zabavan, te vjerujemo da neće biti većih poteškoća u njegovom rješavanju. Na kraju online upitnika, kod popunjavanja podataka o učeniku koji je riješio kviz, potrebno je odabrati opciju da je kviz popunjen u školskoj knjižnici

i u padajućem meniju odabrati mjesto i naziv škole. Kviz se po volji može rješavati sve dok ga ne zaključite i odlučite poslati. Važno je dobro iščitati ponuđene online izvore i ispunjavati ga pažljivo jer se kviz može poslati samo jedanput. S istog računa-

la, telefona ili tableta može se poslati više popunjenih upitnika, što znači može sudjelovati više učenika, a rok za slanje upitnika je 23. listopada.

Ako epidemiološka situacija bude dopuštala, dva učenika, sudionika Nacionalnog kviza u Subotici, koja budu koncem listopada izvučena u Hrvatskom centru za dječju knjigu u Zagrebu, putovat će u Zagreb na završnu svečanost i izvlačenje glavnih nagrada koje se planira za 13. studenoga u Zagrebu. Međutim, hoće li biti završne svečanosti pa i putovanja u Zagreb, za sada je još neizvjesno. Za ostale sudionike Gradske knjižnica Subotica pripremit će 15 utješnih nagrada. Popis svih nagrađenih bit će objavljen najkasnije do 3. studenoga.

B. I.

knjigu i naučili više od tisuću novih riječi. Ne samo da biste proširili i obogatili svoj rječnik nego biste uživali u zanimljivosti *pripovetki* koje govore o odnosu bogatih i siromašnih. Ali ako vam kažem da su priče kratke i zabavne, onda sam sigurna da nećete stati na samo jednoj priči dnevno.

Ako se pitate kako do knjige, odgovor je vrlo jednostavan: Hrvatska čitaonica se potrudila, te će se knjiga naći u školskim knjižnicama škola u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku, kao i u vrtićima i Gradskoj knjižnici Subotica.

Na ovome virtualnom satu možete pogledati i sjajnu predstavu snimljenu po *pripovetki* Balinta Vujkova *Razlinkavi zec* koju su izveli sada već bivši učenici OŠ *Matija Gubec* u Tavan-kutu. Redateljica predstave je učiteljica **Marica Skenderović**, glazbu i garderobu je odabrala **Kristina Kovačić**, a scenografiju je pripremio **Kristijan Milanković**.

Sve ovo možete pogledati na Youtube kanalu ili putem Facebook profila »Hrvatska čitaonica«.

Projekt su pomogli: Ministarstvo kulture i informiranja Srbije, Grad Subotica, Ministarstvo kulture i medija Hrvatske, Središnji državni ured za hrvate izvan Republike Hrvatske, Veleposlanstvo Hrvatske u Beogradu, Hrvatsko nacionalno vijeće, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

Ž. V.

Tjedan dječjih prava

Tjedan koji privodimo kraju bio je posvećen djeci. Kako to obično i biva, prvi cijeli tjedan mjeseca listopada naziva se Dječji tjedan. Osnovni ciljevi ovoga tjedna su usmjeriti pozornost najšire javnosti prema ostvarivanju prava, potreba i aktivnosti s djecom i za djecu, a prvi dan tjedna se obilježava kao Međunarodni dan djeteta.

Ove godine aktivnosti su sasvim drugačije od onih na koje smo naviknuli, a izmijenjene su zbog pandemije koronavirusa. Djeca su ga obilježila u skladu s epidemiološkim mjerama, ali svakako je drugačiji od svih drugih. Posvećen je djeci i učinjen da im svakodnevne obveze budu zanimljivije i zabavnije.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Emanuela Vukmanov Šimokov**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: plivanje, a probala sam i gimnastiku

VOLIM: pjevati

NE VOLIM: kad mi netko brani pjevati

U SLOBODNO VRIJEME: igram se s bratom i sestrom

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: poznata pjevačica

Tóth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: +4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran- goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pre- gače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa- puče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kon- takt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Miču- rinovoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pu- njene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. gla- snik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - od- luka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon i 9/2020) i člancima od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i po- stupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19)

Oglašava
JAVNI UVID U

Nacrt Plana detaljne regulacije za prostor istočno od pruge Su- botica – Senta i južno od pruge Subotica – Segedin u Subotici

Nacrt Plana detaljne regulacije za uređenje i izgradnju vjerskih kompleksa i komercijalnih sadržaja pored Senčanskog puta i

Nacrt Plana detaljne regulacije za dio prostora između postoje- će i planirane trase željezničke pruge Beograd – Subotica u Alek- sandrovu

Javni uvid može se obaviti od 12. listopada do 10. studenoga 2020. godine, radnim danima od 8 do 13 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 i 9), od 12. listopada do 10. studenoga 2020. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 17. studeno- ga 2020. god. u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj sali), Trg slobode 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obra- zložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tije- kom javnog uvida.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 13. 10. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

CROARI Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD MIX PAKETI

AT Astra Telekom

024 555 765
Karadordev put 2, Subotica
www.stratelekom.com

AUTOR: KREŠTJAN SEKULIĆ 26	Proslava svršetka žetve u bunjevačkih Hrvata	Pjesma Antuna Branka Šimića	Konjanici od lat. caballarius	29. slovo Mokriti, izbacivati urin		Mala zmija Prva žena po Bibliji	Kompanija za razdijelu rpbe u Crnoj Gori	Korporativni ured u Singapuru			Kelvin	Nutarnji dio crkve
Službeni spis									Kotor reg. tablice Savezna amer. država			
Umeštati, sparivati golubove										16. slovo Američki glumac Silvester		
Veselost, do- broćudnost od fr. jovial Neutron												
						Litar Prvi samoglasnik		Womans Tennis Association Nisu neprijatelji				
Bivša pop pjevačica Zana Nabje 2. ime							Hrv. ficičar Vladimir Dio kriša, gromača					
Jedan računalni program						Savezna Republika Kanjon, Dolina među stijenama			Lichtenstein Tomislav Armunić			Engleski glazbenik, bubnjar Beatles, ... Starr
National Archives and Records Administration					Održivač, vlasnik Drevne šund novine u Srb.							
Ugrijak		Ljestvica	Stanovnici Italije									
Prvak u sportu			Starozavjetni židov, prorok Genetski identična jedinica						English (skr.) Brazil glumica Nabje Valveroe			
	Kolarkaški klub Rijeka u Crnoj Gori			Narod na Kavkazu Antička luka u Izraelu						7. slovo eng. abecede Amer. inform. TV kanal		
Banačarin					Neprofitna svjetska organizacija							
Grad u Hrvatskoj na obali Dunava					Selo u Srbiji Reomir							Austrija
Talijanski strip-crtac i ilustrator Milo...							Iranaka Studentska Novinska Agencija					

VODORAVNO: Z. DOKUMENT, KO. UPARIVATI, L. ŽOVJALNOST, NIMANI, L. WTA, JELICA, PAAR, ANIRA, SR, L. NARA, KTTOR, C. TALIJANI, AS, ILIJA, EN, KR, OSEFI, G. LALA, UNESCO, ILOK, RALJIN, MANARA, ISNA
OKOMITO: N. DUŽIJANCA, LIM, OPOMENA, SKALA, KAVALLIR, KLON, URINIRATI, AKA, ZMIJICA, ALO, R. EVA, A. KLISURA, NALL, STIJENA, TTN, PRIJATELJI, IOWA, TA, ISIS, K. STALONE, CNN, OLTAR, RINGO, A

RJEŠENJE

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Poraz u preokretu

SUBOTICA – U derbiju 10. kola *Bačka 1901* je ugostila *Tisu* iz Adorjana i zabilježila poraz rezultatom 2:3 (2:0). U prvom dijelu igre ništa nije nagovještavalo ovakav rasplet. Domaćini su bolje otvorili utakmicu i već u 5. minuti **Šljivančanin** je sigurno realizirao opravdano dosuđeni penal za minimalnu prednost Subotičana. Pripremili su i gosti u nekoliko navrata, međutim, vratar **Pilipović** je sigurnim intervencijama sačuvao mrežu. Nekoliko izglednih prigoda zapucali su i domaćini, a dvije minute prije odlaska na odmor grešku gostujućih štopera iskoristio je mladi **Prović**, uletio u prazan prostor i matirao gostujućeg vratara. U nastavku su dominirali gosti. Već u 46. minuti grešku domaće obrane napadači *Tise* su kaznili pogotkom i prepolovili prednost Subotičana. Nakon svega dvije minute, dok su obrambeni igrači *Bačke 1901* još uvijek jedan drugom spočitavali greške kod primljenog zgoditka, mreža im se ponovno zatresla za poravnanje rezultata. I konačno, u 67. minuti gostujući napadači su svladali domaćeg vratara za potpuni preokret. U posljednjih dvadesetak minuta utakmice Subotičani su opsjedali vrata *Tise*, no, bez rezultatskog efekta. U narednom, izvanrednom kolu, u novom derbiju, *Bačka 1901* će gostovati u Novom Sadu, kod lidera *Mladosti*, a potom će ugostiti ekipu *Feniksa 1995*.

Petarda u derbiju začelja

ČONOPLJA – Razigrani nogometaši *Sloge* u 10. kolu, u derbiu začelja, na svojem travnjaku su deklasirali *Slobodu* iz Novih Kozaraca rezultatom 5:1 (1:0). U prvom poluvremenu igralo se dosta tvrdo, rivali su osigurali prilaze svojim vratima, a u napadu pokušavali ponešto ušćariti. Tri minute prije odlaska na odmor **Purić** je preciznim udarcem s ruba šesnaesterca zatresao mrežu gostujućeg vratara i otvorio seriju pogodaka, nastavljenu nakon odmora. U 55. minuti **Makar** je podvostručio prednost domaćina, a desetak minuta kasnije meč je u sigurne vode za *Slogu* novim pogotkom uveo **Cvetković**. Prednost je u 82. minuti, nedugo nakon ulaska u igru, povećao mladi **Vukas**. Dvije minute kasnije gosti su uspjeli postignuti počasni pogodak, a novim zgoditkom, petim za Čonopljanca, na asistenciju Vukasa goste je dotukao **Ninković**. U narednom, izvanrednom kolu *Sloga* će gostovati u Sakulama, kod trećeplasiranog *Borca*, a potom će u Čonoplji dočekati doprvaka, ekipu *Dinama 1945* iz Pančeva.

Bodovi domaćinu zbog neefikasnosti Somboraca

RUMA – I na gostovanju u Rumi kod ekipe *Prvog maja*, *Radnički 1912* iz Sombora je i pored odlične igre i velikog broja prigoda koje je teže zapucati no realizirati, poražen rezultatom 2:0 (2:0). Domaćini su bolje otvorili utakmicu i već u 4. minuti došli u prednost. Igralo se obostrano napadački, no Somborci svoje prigode nisu realizirali, a domaćini su prednost podvostručili dvije minute prije odlaska na odmor. U nastavku su poduzimljiviji gosti više napadali, stvorili veći broj obećavajućih situacija pred

vratima domaćina. No, napade nisu uspijevali materijalizirati. Ili bi im se ispriječio nesavladivi vratar domaćina ili bi udarci odlazili izvan okvira vrata. U finišu utakmice **Knežević** nije uspio realizirati niti penal, njegov udarac s bijele točke ukrotio je vratar Rumljana. U narednom, izvanrednom kolu, Somborci će ugostiti *Kozaru* iz Banatskog Novog Sela, a potom će gostovati u Perlezu, kod *Vojvodine 1928*.

Vojvođanska liga Sjever

Odžaci fatalni za Somborce

ODŽACI – Na gostovanju u Odžacima somborski *Radnički* je od tradicionalno neugodne ekipe *Tekstilca* poražen rezultatom 4:0 (3:0). Utakmica je riješena već u prvom poluvremenu, u 12. i 14. minuti pogocima iz igre, i u 39. iz jedanaesterca. Visoku pobjedu domaćini su osigurali četvrtim pogotkom u 61. minuti. Odžaci su po tko zna koji put bili fatalni za Somborce. Domaćini su već do 14. minute imali obećavajuću prednost. Napadači *Tekstilca* pogocima su kaznili greške najmlađih prvotimaca, **Kolarića** i **Nikole Tevanovića**. Pogotkom s bijele točke nekoliko minuta prije odlaska na odmor nagoviještena je visoka pobjeda domaćina. U nastavku, domaćini, zadovoljni rezultatom, smanjili su tempo, a Somborci su zaigrali bolje, povremeno i preuzimali inicijativu, no nisu uspjeli izraditi niti jednu ozbiljnu prigodu bar za počasni pogodak. U narednom kolu *Radnički* će ugostiti ekipu *Mladosti* iz Bačkog Petrovca.

Svskom po poluvrijeme

APATIN – U derbiju 9. kola OFK *Mladost Apa* je ugostila ekipu ČSK *Pivara*, a nakon 90 minuta fer i korektne igre zabilježen je rezultat 1:1 (0:1). Gosti su u prvom poluvremenu bili za nijansu konkretniji i pogotkom u 32. minuti došli u minimalnu prednost. U nastavku Apatinci pojačavaju tempo, a od stvorenih prigoda **Zlatković** je jednu uspio realizirati u 57. minuti i poravnati. I pored obostranih napada mreže se više nisu tresle, a dojam je da su nakon utakmice čelnništva i igrači oba rivala bili zadovoljni postignutim na travnjaku. U narednom kolu ekipa OFK *Mladosti* *Apa* u derbiju će gostovati u Tavankutu kod istoimene ekipe.

Pucački trening u posljednjih pola sata

TAVANKUT – Odlična momčad *Tavankuta* je u 9. kolu na svojem travnjaku rezultatom 6:0 (0:0) deklasirala ekipu *Obilića* iz Novog Kneževca. Iako su domaćini cijelo prvo poluvrijeme napadali i stvorili veći broj vrlo problematičnih situacija za gostujućeg vratara, mreže se do odmora nisu tresle. Čvrst bedem gostiju, koji su se u najvećem dijelu branili sa svih 11 igrača, odolijevao je napadima nadahnutih Tavankučana sve do 57. minute i nespretna intervencija jednog obrambenog igrača Novokneževčana, koja je rezultirala autogolom. Gosti, demoralizirani jeftinim zgoditkom, padaju u igri, a Tavankučani pojačavaju tempo, sve opasnije napadaju i stvaraju vrlo ozbiljne prigode. Domaći napadači podesili su ciljnika i u narednih dvadesetak minuta izrešetali mrežu *Obilića*. Pogađali su **Bursać** u 63., **Spremo** u 64., **Vojnić** u 67., **Skenderović** u 75. i **Tumbas** u 85. minuti za konačni rezultat utakmice. I u narednom kolu *Tavankut* će biti domaćin. Ugostit će ekipu OFK *Mladost Apa* iz Apatina.

Područna liga Sombor Zakinuli bod favoritu

OBROVAC – Somborski ŽAK je u 9. kolu gostovao u Obrovcu, kod izrazitog favorita, *Borca* 4:6. U utakmici bez pogodaka Somborci su igrali vrlo usredotočeno i uspjeli sačuvati svoju mrežu. U rijetkim, ali opasnim kontra napadima stvorili su i nekoliko vrlo opasnih situacija ispred domaćeg vratara. U narednom kolu ŽAK će ugostiti ekipu iz skupine najugroženijih, *Polet* iz Karavukova.

Godio im odmor

BAČ – Ekipa *Tvrđave* iz Bača u 9. kolu je ugostila blagog favorita *Slaviju* iz Pivnice i zabilježila pomalo neočekivanu pobjedu rezultatom 2:0. Domaćini su igrali mudro, zatvorili su sve prilaze svojim vratima, a iz opasnih kontri dva puta su zatresli mrežu gostujućeg vratara. U narednom kolu, u derbiju začelja, Bačani će gostovati u Kulpinu kod istoimene ekipe.

Područna liga Subotica Bod u gostima

MALI IĐOŠ – Na gostovanju u Malom Iđošu *Radnički 1905* je u 8. kolu rezultatom 1:1 (0:0) oduzeo bod ekipi *Egységa*. Nakon poluvremena bez zgoditaka, u nastavku su oba rivala zaigrala odlučnije i po jedanput zatresla protivničku mrežu. U narednom kolu Bajmačani će ugostiti ekipu *Jadrana* iz Feketića.

Hrabrost nagrađena pobjedom

ĐURĐIN – U 8. kolu *Đurđin* je ugostio ekipu *Jadrana* iz Feketića i zabilježio pobjedu rezultatom 2:1 (1:1). Iako su gosti bili favoriti, hrabra igra Đurđinčana u nastavku nagrađena je pobjedom. U narednom kolu *Đurđin* će gostovati u Ravnom Selu, kod trećeplasiranog *Proleter*a.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred Potop na Doli

MONOŠTOR – U 7. kolu *Dunav* je, oslabljen neigranjem nekoliko standardnih prvotimaca, na Doli poražen od doprvaka *Lipara* katastrofalnim rezultatom 1:6 (1:3). Jedini pogodak za domaćina zabio je mladi **Kurjakov** u 14. minuti za poravnanje na 1:1, i to je bilo sve što se u 90 minuta dalo vidjeti od Monoštoraca. Nogometaši *Lipara* domaćinima su očitali lekciju iz fer, korektnih i nadasve poštenih i efikasnih igara. U narednom kolu, u derbiju začelja, *Dunav* će gostovati u Sviljevu, kod fenjeraša *Terekveša*.

Očekivani poraz

BEREG – U 7. kolu *Dinamo 1923* ugostio je ekipu neprikosnovenog lidera, prigrivačko *Bratstvo 2019* i zabilježio očekivan poraz rezultatom 1:5 (0:3). Za utjehu, u drugom poluvremenu su uspjeli zatresti mrežu lidera, kojem je ovo tek treći primljeni pogodak u dosadašnjih sedam prvenstvenih utakmica. U narednom kolu *Dinamo 1923* će gostovati kod doprvaka *Lipara* u istoimenom mjestu.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred Sončani pauzirali

SONTA – U 5. kolu sončanski *Dinamo* je, zbog neparnog broja ekipa u betonu, pauzirao. U narednom kolu *Dinamo* će ugostiti *Panoni* iz Lalića i izraziti je favorit.

Goleada u Lemešu

LEMEŠ – U 5. kolu *Jedinstvo* iz Lemeša je rezultatom 7:3 potuklo ekipu *Sporta* iz Bezdana. Mrežu gostiju četiri puta je zatresao **Vračarić** i tri puta **Trifunović**. U narednom kolu Lemešani će gostovati kod lidera *Telečke*.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Dinamika

Sedam je odigranih prvenstvenih kola u 1. HNL i već se polagano naziru obrisi realnog stanja u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa. *Dinamo* i *Gorica* su slavili identične pobjede (protiv *Varaždina*, odnosno *Hajduka* 2:1) i trenutačno zajednički drže vrh tablice, uz činjenicu kako *Dinamo* ima susret manje. Regenerirani *Osijek*, nošen na krilima novoga stratega **Bjelice**, uzdigao se s četiri uzastopne pobjede od začelja do trećeg mjesta (gostujuća pobjeda 2:0 u Šibeniku), dok su Riječani veliki uspjeh u Ligi Europe proslavili domaćom pobjedom protiv *Slavena* (2:0). Konačno, u derbiju začelja *Lokomotiva* i *Istra* su podijelili plijen (0:0) odigraši bez golova u Zagrebu.

Kako stvari stoje, pet momčadi će se boriti za vrh (*Dinamo*, *Osijek*, *Hajduk*, *Rijeka* i *Gorica*), a preostalih pet za ostanak (*Varaždin*, *Istra*, *Lokomotiva*, *Slaven* i *Šibenik*), pa nam predstoji zbi-

lja uzbudljivo prvenstvo uz pregršt zanimljivih i neizvjesnih duela.

Prva Hrvatska nogometna liga ima čak dva predstavnika u Ligi Europe, zahvaljujući *Dinamu* i *Rijeci* koji su prošloga tjedna izborili karte za drugu po značaju europsku nogometnu pozornicu. Istina, od *Dinama* se očekivao plasman na onu najsajniju (Liga prvaka), ali s obzirom na sadašnji sastav i prodaju najkvalitetnijih igrača, skupina Lige Europe je zadovoljavajući domaćin. Posebno što u društvu *Feyenoorda*, *CSKA* (Moskva) i *Wolfsbergera*, *modri* imaju što očekivati glede plasmana u proljetni izlučni dio ovoga natjecanja. Fenomenalna *Rijeka* je nadvisala sebe i oduševila svoje navijače plasmanom u skupinu koju joj je ždrijeb dodijelio *Napoli*, *Real Sociedad* i *AZ Alkmar*. Ne daju joj se velike šanse, ali zar nije tako bilo i prije gostujućeg susreta protiv *Kopenhagena*.

Na koncu, u sljedećim danima su na programu i susreti hrvatske nogometne reprezentacije u nastavku natjecanja Lige nacija. Prvo Švedska (11. listopada), a potom i Francuska (14. listopada) izlaze na megdan ranjenim *vatrenima*, koji su ovo najnovije UEFA natjecanje startali s dva poraza (Portugal i Francuska).

Dakle, slijedi nam puno dobrog nogometa...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Jesen

Iz Ivković šora

Slime

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. E, da vam ispriopovidam, ovi dana sam se baš fajinski naradio. Te ded ovo, te ded ono, pa stalno nika krpljačina i pravljačina. Sidim ode pod ambetušom da malkoc odanem i sve se mislim da se nikad od posla ni otarasit neću. Gledim malkoc po ovim kojikakim modernim televizijama, a ono samo med i mliko. Ta sve njim, božem prosti, i niki zavidim. Dođu lipo čeljad s posla, užnaju a često već ni ne kuvaju, pogotovo ova mlađarija, neg svrate nuz put u kojikake kujne di se kuva i raznosi po kućama, kupe šta njim se sviđa i gotovo. Dalje odmaraju, sve četiri uvis, što bi kazli, i baš nji briga što se nama na salašima odrila čoša, zarušio zabat i slično, a na čeg samo triba trošit i novce i živce. Joso, jevo, sidi ode priko puta mene na klupici. Štogod ga ugrizlo, pa se drapa po nogi i veli: »E, moj Braniša, nemaju oni te sekiracije, odrađe osam sati pa lipo u stan, a mi ujutru ded namiri pa napoji, očisti košaru jal svinjake a najčešće obodvoje pa ondak pomuzi, pa trči pridat mliko. Čim si došo natrag, oma mož nastavit po avliji, mrvit, krupit, spremat piću josagu... Nisi dobro ni posvršavo, jeto opet trči namirivat i sve isto ponovit ono od jutros. A nema, borme, slobodnog vikenda. Ajak! Josag i nediljom ide i pije, a triba ga i očistit. Neg, ovi što niki dan na televiziji divane kako je nama paorima tako lako i da nam teče med i mliko nek lipo dođu na salaš. Jevo, na priliku, kod mene. Imadu šta ist i pit, pa nek samo glede kaki je moj dan. A što je najlipče je da od ovog našeg posla sve manje asne ima«. Nastavio se češat i dalje, pa divani kroz zube da je u varoši i to bolje. Tamo njim država i komarce pošprica, pa se ni češat ne moraju. Slušo sam ga, pa sam se niki i ja zamislio: ne divani on borme nuz kraj. Sve što nam je ode izdeklamovo je živa istina, a nije iskapio ni prvu čašicu. Red bi borme bio kad bi kogod malkoc bacio oko i na nas salašare i vidio kako je nama i koliko radimo. Kazaćete da ne radimo za državu. A za kog ondak radimo kog andraka? Pa državi prodamo i žito i kuruze i cincokret, na sve plaćamo porez, gule nas samo tako, a opet nismo dobri, svima smetamo. Ma, dosta ovog politiziranja. Iđem ja dalje malterisat zabat, i tog mi doduše dosta. Mani ti, kad smo mi kadgod lipo navadili dračova, granje okresali i položili u šporelj a deblu iskoristili za stupove, nabili salaš u daske, pokrili zimus na dolu nasičenom trskom i umazali blatom i plivom, to su bila vrimenta. Ko dica, mi se sigramo u velikoj sobi, ja stanem u čošak a rođo me ne vidi, toliko je zid kriv. Sad malterišemo, pa dlitujemo, prva ruka, šmirglaj, druga opet šmirglaj pa na kraju maži i to ne krečom i freskom farbom. Ajak! Neg nikim specijalnim mazivom iz kablova što se ne tare, pa ovo, pa ono... Hu, baš mi dosta ove gospoštine, čeljadi moja. Sami sebi smo natovarili na vrat nevolja, pa sad se vadi kako znaš. Neg, ajd, zbogom. Sad stvarno moram ić radit, jel će me ova moja još izružit kaka je.

Bač Ivin štodir**Dobro se izdruskali**

piše: Ivan Andrašić

Svi se već smistili na kola, čekalo se jedino na dida Peru. On se svaj ušmundo, nikako da se popne. Nikoliko put se kreto, pa ošo natrag još koišta reć ženama što ostale. Na kraj teško izdanijo, pa se popo u šaraglje. Cila puta stojo i držo se za bure. Nikoliko put dlanom otriso oči, veli zasuzile o vitra. A svi znali kako mu srce boli što ni vaj put nisu došla rođena dica i unučad. Džaba tude i komšije i dobri i njeva dica, nema ni o srca. Krenilo se šćim se stalo razdanjivat. Marka cila puta gleda okolo. Za dram došli u centar. Pošta se još ni otvorila, a naskaku se gužva velika grupa čeljadi, najviše crnpurasti. Zgođušni, većinom mladi. Konju bi rep mogli išćupat. »Eto, a ja velim nema čeljadi. Vi vada čeku kaka posla. Znađem da svakomu triba svaka nadnica pridzimu«, divani Marka. »Ta idi, molim ti! Kake crne nadnice? Obnarodovalo se da će danas priko pošte država isplaćivat nikaku, kako to zovu, socijalnu pomoć. Ne znam kako, al vi to dobiju svakoga miseca, pa šćim jim novo dite dojde na svit, pomoć se poveća«, tolmači mu bač Iva. »Pa kako to misliš, taki mladi i jaki, pa dobiju pomoć o države? Bome, toga ko nas nema. Ako kogod kakogod i dobije štogod, taj stvarno ni za ništa. A ve mlađe oma obide nikaka komisija, pa ako vidu da nisu bolesni, ponudu jim posov kaki izučili. Ako neće radit, oma ji se skine sa pomoći«, veli Marka. Bač Iva samo odmanijo rukom. »Nema ko nas nikaki komisija što ve kontrolišu. I ne samo da svakoga miseca dobiju novaca, pridzimu jim raznesu i drva, opraštu jim i letriku, zabadva dobiju po veliki paketa za jist i za oprat se. Bome, lane jim razdilili i matrijal za praviti kupatila i još jim dali novaca da imu platit majstore. Priklane jim podilili i novaca za kupiti kuće«, tolmači mu bač Iva. U tomu stigli i do kraj sela, pa okrenili na upust nuz Medan. Nus put više nisu vidli živoga svita. Selo prazno, atar prazan. Samo se izdaleka čuju traktori i kombaji. Nema ni berbancki pisama i smija, nema ni čeljadi što beru kukuruze. »E, pajto moj, štaj vo, ne mož nusput vidit ni šugavoga kera. A znađem ka smo bili dica i išli u berbu, u vo doba već bili puni sokakevi svita, pa ka dojdemo do Medana, crnpurasta dica se već cigru i kuplju po okolni barica. Izdaleka s vitrom znala dojt i pisma ni što poranili prija nas. A gle sad, kanda i Medan pust«, čudi se Marka. »Pa mora bit pust, ka se priselijo u selo. A i ne znam šta bi ti odvratijo novo, otkud bi počo. Najveće nam zlo došlo ka nam ošli ni što možu najglasnije pivat. Jako ji puno ošlo u druge države, odveli i njevu dicu, danas već ima i puno mali što došli na svit u tuđemu svitu. A ako malo bolje pogledaš, za tu dicu će danasutra vamo bit tuđi svit. Znadeš kako je, di čeljade dojde na svit, tamo je i njegov dom. A vamo sve više stari. Ostali mi što više nemamo glasa za pismu. A i da imamo, to bi bila kakogod tugovanaka«, veli bač Iva, pa se i on otriše dlanom. Utomu stigli i do vinograda. Marke drago što ope išo na vatreni koli. Ni mu smetalo ni što su se baš dobro izdruskali.

NARODNE POSLOVICE

- * Mirno more nikad ne stvori vješte mornare.
- * Navika je u početku paučina, a kasnije konopac.
- * Lakše je svađe izbjeći nego ih okončati.

VICEVI, ŠALE...

Doveli baku na hitnu, pa ju doktor pita:

- Bako, opet Vi? Pa jučer smo Vas spasili od trovanja gljivama. Što Vam je danas?
- Ma isto, sine. Ostalo od jučer, pa... da se ne baci.

Žena završava telefonski razgovor, pa kaže mužu:

- Eto vidiš da ne telefoniram uvijek predugo? Ovaj razgovor je trajao samo 10 minuta.
- Je l'? Pa, super. S kim si razgovarala?
- Neka žena. Pogriješila broj.

MUDROLIJE

- * Budite zauzeti. To je najjeftiniji lijek na svijetu i jedan od najučinkovitijih.
- * Zamisli najgore posljedice koje može izazvati tvoj postupak, unaprijed se pomiri s njima i onda djeluj!
- * Ne plašite se neprijatelja koji vas napadaju. Plašite se prijatelja koji vam laskaju.

Vremeplov – iz naše arhive

Predstavljanje knjige *Bunjevački blues*
T. Žigmanova, Tavankut, 2003.

**PETAK
9.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:19 Gorski spašavatelji
11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:29 Diva, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:02 Egipat: Pogled odozgo, dokumentarni film
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Izvorni kod, američko-kanadski film
21:46 5.com s Danielom: Doris Dragović i Goran Bogdan, zabavni talk show
22:46 Dnevnik 3
23:20 Leon profesionalac, američko-francuski film
01:29 Egipat: Pogled odozgo, dokumentarni film
02:15 Frankie Drake istražuje
02:57 Dr. Oz
03:40 Dnevnik 3
03:55 Vijesti iz kulture
04:03 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
04:51 Skica za portret
04:53 Dnevnik 2
05:42 Diva, telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:07 Učitelj Kees, crtana serija
10:32 Detektivi za životinje, dokumentarna serija za djecu
11:05 Mačji planet: Ruska plava mačka, dokumentarna serija
11:35 Veterinar Engel
12:25 EBU: Rimski praznici Catherine Fulvio
13:25 Mala ubojstva Agathe Christie: Ubojstvo šampanjcem, francuski film
15:05 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik

16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
17:35 Bitange i princeze
18:15 Šlep šou: Bambi molesters
19:05 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Životinjski podmladak
21:00 Endeavour, mladi Morse
22:35 EBU: Bitka na Galipolju, 32 sata - serija
00:17 Mala ubojstva Agathe Christie: Ubojstvo šampanjcem, francuski film
01:52 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
10.10.2020.**

06:40 Klasika mundi: 50. Varaždinske barokne večeri - Varaždinski komorni orkestar i Latica Honda - Rosenberg, snimka
07:54 Plamteća zvijezda, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:19 Zdrav život
13:47 Zajedno u duhu
14:23 Prizma, multinacionalni magazin
15:11 Istrage prometnih nesreća
15:42 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:14 Potrošački kod
16:42 Manjinski mozaik: Profesor Božić
17:00 Vijesti u 17
17:16 Kultura s nogu
17:49 Lijepom našom: Slatina
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 Zvijezde pjevaju
21:55 Loto 7 - izvještaj
21:57 Uхватите Gringa, američki film
23:38 Dnevnik 3
00:10 Ratnik, američki film
02:26 Dnevnik 3
02:41 Vijesti iz kulture
02:49 Plamteća zvijezda, američki film
04:18 Veterani mira
05:03 Skica za portret
05:04 Dnevnik 2
05:53 Lijepom našom: Slatina

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
10:00 Operne legende: Luciano Pavarotti, dokumentarna serija
11:00 Vrtlarica
11:30 Košarka, NBA: LA Lakers - Miami Heat, snimka
5. utakmice finalne serije
12:25 Dom na kvadrat
13:00 Špica, riva, korzo
13:55 Auto Market
14:30 Magazin LP
15:00 Tenis Roland Garros - finale, prijenos
17:00 Životinjski podmladak - Prva godina života, dokumentarna serija
17:55 Košarka PH, KK Cibona - KK Gorica, prijenos
19:45 Alvin i vjeverice
20:05 Dan kad je Zemlja stala, američki film
21:50 Preživljavanje u divljini
22:40 Vikinzi
23:35 Osumnjičeni: Tennison, serija
01:05 Glazbeni Top20
01:50 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
11.10.2020.**

07:20 Egipćanin, američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Veliki Zdenci: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Cooking with Love, američko-kanadski film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 A Porina dobiva... Dino Dvornik, glazbeno-dokumentarna serija
21:05 Loto 6 - izvještaj
21:11 Biografija: Dinastija Trump, dokumentarna serija
21:56 Dnevnik 3
22:30 Egipćanin, američki

film
00:45 Nedjeljom u 2
01:40 Dnevnik 3
02:03 Karipski cvijet, telenovela
02:48 Skica za portret
02:51 U potrazi za Felom, glazbeno-dokumentarni film
04:51 Dnevnik 2
05:40 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
08:30 Top-lista DTV-a
09:15 Agatha Raisin
10:10 Vera
11:45 Veslanje, Europsko prvenstvo Poznan
13:17 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
14:25 Veslanje, Europsko prvenstvo Poznan
15:15 Tenis Roland Garros - finale, prijenos
17:00 Klub 7
17:55 Poldark
19:00 Igor Geržina "Na pola puta" 1. dio
20:05 Places in the Heart, američki film
21:55 Sajam taštine, serija
22:50 Graham Norton i gosti
23:35 U potrazi za Felom, glazbeno-dokumentarni film
01:35 Fargo
02:20 Vera
03:50 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
12.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
14:45 Bajkovita Hrvatska:
15:00 Egipat: Pogled odozgo, dokumentarni film

15:57 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Andrija Matijaš Pauk, dokumentarni film
21:06 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Egipat: Pogled odozgo, dokumentarni film
00:18 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:48 Frankie Drake istražuje
01:32 Dr. Oz
02:17 Dnevnik 3
02:40 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
03:32 Karipski cvijet, telenovela
04:17 Skica za portret
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:08 Učitelj Kees, crtana serija
10:33 Detektivi za životinje, dokumentarna serija za djecu
11:05 Indeks
11:35 Veterinar Engel
12:30 Biografija: Dinastija Trump, dokumentarna serija
13:30 Otkrivanje korijena, američki film
15:00 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Prkos, američki film
23:15 Zločinački umovi
00:05 Sin, serija
00:50 Otkrivanje korijena, američki film
02:15 Noćni glazbeni program

**UTORAK
13.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Diva, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Sredozemno
 more - More za sve nas,
 dokumentarni film
 15:57 Frankie Drake istražuje
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu
 21:05 Planeti - Saturn,
 dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:17 Sredozemno
 more - More za sve nas,
 dokumentarni film
 01:07 Frankie Drake istražuje
 01:52 Dr. Oz
 02:37 Dnevnik 3
 03:00 Rođeni za divljinu,
 dokumentarna serija
 03:52 Karipski cvijet,
 telenovela
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Diva, telenovela

 05:00 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 09:36 Alvin i vjeverice
 10:07 Učitelj Kees
 10:32 Detektivi za životinje,

dokumentarna serija
 11:35 Veterinar Engel
 12:25 Veliki majstori
 slikarstva
 13:25 Pau, moć tišine,
 španjolski film
 15:05 George Clarke -
 Čudesne zamisli
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Rođeni za divljinu,
 dokumentarna serija
 17:40 Bitange i princeze
 18:20 Šlep šou: Tonči Huljić
 19:05 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Čarobna Australija:
 Kopno, dokumentarna serija
 21:00 Sing Street, irsko-
 britansko-američki film
 22:45 Zločinački umovi
 23:35 Sin, serija
 00:20 Pau, moć tišine,
 španjolski film
 02:00 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 14.10.2020.

 06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Diva, telenovela
 13:17 Dr. Oz
 14:08 Potrošački kod
 14:39 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 15:10 Sredozemno
 more - More za sve nas,
 dokumentarni film
 15:57 Frankie Drake istražuje
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2

20:03 Loto 7
 20:10 Romano Bolković - 1
 na 1: Matej Lahovnik, talk
 show
 20:53 Loto 7 - izvještaj
 20:58 Mijenjamo svijet:
 Kuba, revolucija i svijet -
 Borci, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sredozemno
 more - More za sve nas,
 dokumentarni film
 00:10 Istrage prometnih
 nesreća
 00:35 Frankie Drake istražuje
 01:20 Dr. Oz
 02:05 Dnevnik 3
 02:28 Konji Rusije -
 Proljeće u Tuvi i Baškiriji,
 dokumentarna serija
 03:19 Karipski cvijet
 04:04 Eko zona
 04:29 Skica za portret /
 Fotografija u Hrvatskoj

 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Diva, telenovela
 05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:07 Učitelj Kees
 10:32 Detektivi za životinje,
 dokumentarna serija
 11:05 Luka i prijatelji: Knjiga
 11:35 Veterinar Engel
 12:30 Planeti - Saturn,
 dokumentarna serija
 13:30 Kalte Fuesse,
 njemačko-austrijski film
 15:00 George Clarke -
 Čudesne zamisli
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Konji Rusije -
 Proljeće u Tuvi i Baškiriji,
 dokumentarna serija

17:40 Bitange i princeze
 18:15 Šlep šou: Massimo
 19:05 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Nogomet: Trenuci
 koje pamtim - Tri
 mušketira: Francuska 98.,
 dokumentarna serija
 21:00 Lovac ili lovina?,
 američko-španjolsko-
 njemački film
 22:35 Zločinački umovi
 23:25 Zakon i red: Odjel za
 žrtve
 00:10 Kalte Fuesse,
 njemačko-austrijski film
 01:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 15.10.2020.

 06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Cimbula i cimbulaši,
 emisija pučke i predajne
 kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Diva, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Otkrivamo Hrvatsku:
 Konavle
 14:35 Prometej
 15:06 Maroko: Pogled
 odozgo, dokumentarni film
 15:56 Frankie Drake istražuje
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 Loto 6
 20:10 Tko želi biti milijunaš?
 21:00 Loto 6 - izvještaj
 21:05 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3

23:25 Maroko: Pogled
 odozgo, dokumentarni film
 00:15 Frankie Drake istražuje
 01:00 Dr. Oz
 01:45 Dnevnik 3
 02:08 Konji Rusije - Ljeto
 u Kuzomenju i Sankt
 Peterburgu
 03:00 Karipski cvijet
 03:45 Rodili smo se na
 Moravi, emisija pučke i
 predajne kulture
 04:15 Skica za portret /
 Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Diva, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:07 Učitelj Kees
 10:32 Detektivi za životinje
 11:05 Pozitivno
 11:35 Veterinar Engel
 12:30 A Porina dobiva...
 Dino Dvornik, glazbeno-
 dokumentarna serija
 13:30 Umjetnost u dvoje,
 američki film
 15:00 Tajne divljeg cvijeća:
 Pod suncem Sredozemlja
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Konji Rusije - Ljeto
 u Kuzomenju i Sankt
 Peterburgu
 17:40 Bitange i princeze
 18:15 Šlep šou: Opća opasnost
 19:05 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Zvizdan, hrvatski film
 23:05 Domovina
 00:00 Zakon i red: Odjel za
 žrtve
 00:45 Umjetnost u dvoje, film
 02:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Čuvena putovanja

Transsibirska željeznica

sam je sama uvrstila na popis, ali prijatelj s kojim sam tada putovala jednom je spomenuo da bi to bilo prekrasno putovanje i zaljubila sam se u prvi prijedlog.

Ova željeznička mreža povezuje Moskvu i europski dio Rusije s ruskim Dalekim istokom, Mongolijom, Kinom i Japanskim morem. Ruta ide od Moskve do Vladivostoka, kroz Sibir, duga je 9.258 kilometara, traje sedam dana i prolazi kroz osam vremenskih zona. Izgrađena je između 1891. i 1916. godine, a treća je po dužini na svijetu.

Poznate su još dvije njezine verzije, iako sam ponegdje čitala i o četvrtoj. Tu je Transmandžurska željeznica, koja prolazi paralelno s Transsibirskom, zatim jugoistočno ka Kini i produžava do Pekinga. Druga je Transmongolska željeznica, turistički popularnija od Transsibirske; sastoji se iz Transsibirske rute do Ulan Udea na istočnoj obali Bajkalskog jezera. Od Ulan Udea Transmongolska željeznica produžava južno ka Ulan Batoru i Pekingu. Posljednja verzija je izgrađena nekoliko godina kasnije, naziva se Bajkalskoamurska željeznica (BAM), proteže se od Transsibirske linije kod Bajkalskog jezera do Tihog oceana.

Krajolik i vrijeme

Prekrasne šume borova i ariša, livade pune divljeg ljubičastog cvijeća, mnoštvo breza, brežuljaka i stijena Urala, crveni zalasci sunca nad Sibirom. Bilo bi uzaludno ili čak jednako nemoguće opisati sve nevjerovatne krajolike kroz koje vlak prolazi. Na svakoj postaji vlak ostaje 10-20 minuta kada imate priliku kupiti zalih od preprodavača koji imaju doslovno sve, od šalova, kapa do dimljene ribe. Važni gradovi na ovoj turneji zasigurno su Moskva, pa Ekaterinburg, mjesto gdje su u srpnju 1918. boljševici ubili posljednjeg ruskog cara **Nikolaja II.** i njegovu obitelj. Irkutsk, »Pariz Sibira«, prepun neoklasičnih i drvenih zgrada, najbolje mjesto za sve one koji žele nastaviti putovanje Bajkalskim jezerom, najstarijim, najdubljim i jednim od najvećih jezera na svijetu. Vladivostok, grad na kraju Transsibirske rute koji je dom ruske pacifičke flote.

Hrana u vlaku prilično je raznolika i ovisno o vlaku ovisi mu cijena, ali prilično su pristupačne na svim vlakovima. Ono što je posebno zanimljivo jest da su to vlakovi koje koriste i mještani, pa nisu rijetki pozivi u sljedeći kupe, u 9 ujutro na doručak s votkom i srdačnu raspravu. Naravno, s obzirom na turneju kroz koju prolazi ovaj vlak, većina putnika su Azijati, a mnogi su turisti iz Europe, Amerike i Japana.

Čini mi se da ne postoji bolji način da se stekne dojam o najvećoj zemlji na svijetu i njezinim nevjerovatnim krajolicima od vožnje jednom od spomenutih željeznica. Nadam se da neće proći puno godina prije no što osvojim njegova prostranstva.

Gorana Koporan

Skoro nisam imala tako uvjerljiv san da sam do pola dana mislila da mi se to dogodilo, a onda shvatila da mi je neloogičan kraj tog susreta da sam morala pozvati osobu iz sna i provjeriti zašto mi je naš susret u magli i dobila odgovor da se nismo susreli. Dakle, sasvim uvjerljiv san. Nevjerovatno.

Dan nakon – ista scena. Buđenje i neki lijep dojam s njim. Baterije napunjene, osmijeh, entuzijazam i gomila lijepih sjećanja, baš sve kao nakon jednog divnog putovanja. Oduvijek volim vlak, ali da će mi ovoliko goditi ovo putovanje vlakom nisam mogla ni pretpostaviti. Pa ja sam opet sanjala! Sresti nekoga i zaboraviti, pogotovo ako je večer i cijeli dan bio sadržajan, sasvim je moguće i prihvatljivo, ali s ovakvim putovanjem nema pogreške.

Vijugave vene mistične Rusije

Sanjala sam da sam u vlaku na Transsibirskoj željeznici i bilo je toliko stvarno da čak i sada mogu vidjeti prizore koji okružuju prozor i izraz lica šamana kojeg smo sreli u vlaku, kao i ono o čemu smo razgovarali. Ne znam o čemu se radi, ali ovih dana sanjam prilično uvjerljive snove koji me često podsjećaju na neke moje daleke želje. Velike želje, a u posljednje vrijeme putovanje Transsibirskom željeznicom prilično je udaljeno. Priznajem, ni-

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji
i hrvatska zajednica proslavljaju svoj praznik

Dan rođenja bana Josipa Jelačića

u petak, 16. listopada

u banovom rodnom mjestu Petrovaradinu.

Sвета миса у цркви св. Јурја биће у 17 сати.

